

§ 1 Särskild debatt om händelseutvecklingen i gränsområdena mellan Belarus och vissa medlemsländer

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

Anf. 1 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Minst elva personer har avlidit i gränsområdena mellan Polen och Belarus. Det är elva personer som aldrig borde ha varit där över huvud taget. Det är personer som kan ha lurats dit men som också kan ha varit fullt medvetna om de risker resan innebär.

Bakom dödsfallen finns ett stort antal migranter som alltfjämt är kvar i landet, enligt uppgift så många som 7 000 stycken, vissa under svåra humanitära förhållanden. Kombinationen av drömmen om EU och vetskapen om vårt svaga asylsystem, Putin–Lukasjenko-axelns cyniska maktspel och unionens ledares svaga respons har skapat den situation som vi i dag sitter i och som vi inte kan tillåta att fortsätta.

Innan vi börjar vill jag särskilt tacka talmannen och gruppledarna för att de bifallit vår begäran om debatt och hälsa ledamöterna välkomna.

Anf. 2 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill inleda denna debatt med att understryka att Belarus agerande mot sina grannländer och mot människor som förletts att tro att Belarus erbjuder en enkel väg till EU är fullständigt oacceptabelt. I grund och botten rör det sig om en hybridattack vars strategiska syfte är att splittra och utpressa EU.

Jag vill understryka att situationen vid gränsen inte på något sätt fått oss att glömma bort den accelererande repressionen mot folket i Belarus, angreppen mot civilsamhällets organisationer, tillslagen mot oberoende medier och de över 900 politiska fångarna. Situationen är mycket allvarlig.

Regimens försök att använda migration som påtryckningsmedel har visat sig vara en totalt misslyckad strategi. Om regimen trodde att EU skulle backa i fråga om krav på demokrati och mänskliga rättigheter i Belarus eller backa i fråga om våra sanktioner har vi gemensamt visat att så inte är fallet. Tvärtom står EU mer enat i sin Belaruspolitik än någonsin. Detta visar inte minst det uttalande från Europeiska rådet som antogs i går.

Fru talman! En lång rad åtgärder har vidtagits inom EU för att hantera situationen vid gränsen och för att i solidaritet hjälpa både drabbade medlemsstater och drabbade individer. Sådana åtgärder har initierats av oss utrikesministrar, av inrikes- och migrationsministrarna, av Europeiska utrikesjämbuden och av EU-kommissionen.

FAC beslutade i november om ett nytt sanktionskriterium som innebär att EU nu kan använda restriktiva åtgärder mot individer och enheter som organiserar eller bidrar till Lukasjenkoregimens verksamhet för att underlätta olaglig passage av EU:s yttre gränser.

Den 2 december fattades beslut om att lista ytterligare personer, företag och myndigheter. Det handlar om flygbolag men även om resebyråer, hotell, en särskild belarusisk gränsbevakningsenhet och flera ansvariga individer. För dem som sätts upp på listan innebär sanktionerna reseförbud som hindrar dem från att resa in i eller transitera genom EU men även frysning av tillgångar inom EU. Dessutom är det förbjudet för medborgare och företag från EU att göra finansiering tillgänglig för dem som står på listan.

Sanktionerna utgör en tydlig markering mot den belarusiska regimen och verkar avskräckande. Jag välkomnar den dialog som EEAS och kommissionen har haft med ursprungs- och transitländer så att dessa kan bidra till att motverka att fler tar sig till Belarus med falska förhoppningar om att ta sig in i EU. Jag tog själv upp detta när jag besökte Bagdad och Erbil nyligen. Som OSSE-ordförande har jag följt detta läge noga och har talat med bland andra chefen för UNHCR.

EU har avsatt 700 000 euro för humanitära insatser på den belarusiska sidan av gränsen. Belarusiska Röda Korset, UNHCR och IOM finns på plats. Det är mycket viktigt att humanitära insatser når dem som behöver dem.

Fru talman! Lukasjenko har hänsynslöst försökt använda människor för att sätta press på EU. Det har inte fungerat. Nu måste vi fortsätta att tillhandahålla humanitärt stöd för migranterna och stödja frivilligt återvändande. Om de berörda länderna begär det är svenska myndigheter beredda att bedöma om de kan bidra med ytterligare resurser som de har till sitt förfogande.

Anf. 3 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är en hybridattack på EU. Endast så kan händelserna på gränsen mellan Belarus och Polen beskrivas. Med hjälp av falska löften lockas människor från andra länder och kontinenter till Belarus. De förespeglas möjligheten att söka asyl och nå EU. Det är människohandel.

Syftet är flerfaldigt. Det handlar om att försöka destabilisera och pressa EU och sprida osäkerhet, och det finns en vilja att åstadkomma splittring. I kläm hamnar de tusentals människor som i praktiken lurats av Belarus att söka sig till gränsen mot Polen.

Listan på Lukasjenkos övergrepp kan göras lång; ett förfuskat presidentval, KGB som slår hårt och oresonligt mot oppositionella och medier, en statssanktionerad flygkapning för att fånga in journalisten Roman Protasevitj, människor som döms till fängelse på oriktiga grunder och politiska fångar vars antal kan räknas till runt 1 000. Därför finns det anledning till klarspråk i dagens debatt: Det som genomförs är en cynisk hybrid-attack. Och den som utför den är en pariaregim.

Handlingarna måste få konsekvenser som hårdare och kännbarare sanktioner mot Belarus och Lukasjenko samt kretsen kring honom. EU:s fulla stöd ska ges till Polen och andra länder som utsätts för detta agerande från Belarus. Det som Polen behöver hjälp med och som det uttrycks

önskemål om när det gäller den konkreta situationen ska EU bistå med, inklusive att försöka få över nödhjälp till strandsatta i Belarus.

Fru talman! Det finns anledning att bredda bilden. Det händer inte saker bara vid gränsen mellan Belarus och Polen utan även vid Rysslands gräns mot Ukraina. Det är oroväckande truppsammandragningar av ett land som redan illegalt annekterat Krim och som sedan 2014 bedriver krig i östra Ukraina.

Lukasjenko ska axla det fulla ansvaret för sina handlingar. Dem kan inte Putin i Kreml lastas för, men det finns all anledning att se den växelverkan som de båda herrarna ägnar sig åt. Därför finns det anledning för Sverige att inom EU ställa sig på den sida som med tydlighet och kraft beskriver konsekvenserna av ett angrepp mot Ukraina men också redan nu markerar behovet av en tydlig sanktionsregim.

Man får också gärna – och nu riktar jag mig till Centerns Kerstin Lundgren – se till att EU:s egen Magnitskijlagstiftning breddas och byggs ut för att kunna tillämpas även i fråga om grov korruption och omfattande penningtvätt. Det finns nämligen en viktig punkt som förenar Lukasjenko och Putin: Deras regimer utför ett omfattande snattande av de egna folkens tillgångar. Det finns ett ord för detta: kleptokratier. Det är skamligt, men det gör oss kritiker av rådande regimer till det belarusiska och det ryska folkets riktiga vänner.

Anf. 4 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Så länge unionen har skurkstater i sitt närområde är den situation som har uppkommit egentligen inget mer än en logisk konsekvens av våra egna migrationspolitiska beslut.

Den belarusiska regimen för ett hybridkrig mot EU med migranter som vapen. Men, fru talman, migranter i sig är inget hot mot unionen. Hotet mot unionen kommer inifrån unionen själv i form av politiker som är aningslösa eller som med avsikt vill göra EU svagt och som vill öppna upp unionen för en migrationslagstiftning som tillåter volymer som vi aldrig någonsin kommer att kunna hantera, vilket i sin tur öppnar upp för den typ av utpressning som vi ser i dag.

Hotet mot EU finns också i Bryssel i form av en kommissionär som är synnerligen ointresserad och som yrvaket har påstått att migrationsutpressning skulle vara någonting nytt, medan alla som har följt denna fråga under längre tid vet att detta har pågått i minst ett decennium med olika länder som spelare.

De motmedel som förespråkas av dels Ann Linde, dels Europeiska unionen är i och för sig välkomna men framstår som för små och alldeles för kortsiktiga i sitt tänk.

Sanktioner mot företag som transporterar migranter är i och för sig välkomna, men vi kommer aldrig att kunna stoppa migrationsströmmarna på lång sikt på det sättet. EU kommer sannolikt aldrig att kunna stoppa flygningar mellan Istanbul, som är Mellanösterns nav, och städer som till exempel Smolensk, varifrån man kan ta en nattbuss till Minsk för 20 euro. Och även om den flygrutten skulle stoppas finns det ett stort antal ytterligare flygrutter som fortfarande är öppna.

Prot. 2021/22:48
17 december

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

Fru talman! Det finns endast ett sätt att hantera denna fråga på längre sikt, och det är att ta tag i de incitament som unionen sätter upp.

Det som EU och den svenska regeringen gör i praktiken är att man håller ett uppehållstillstånd över dessa migranternas huvuden och säger: Vi vill egentligen inte ha er här. Men om ni tömmer era bankkonton, och ger er ut på en livsfarlig resa över Medelhavet eller genom Belarus och tar er förbi en mur av beväpnade polska gränsvakter kanske ni får stanna.

Vissa lyckas, men de flesta lyckas inte. Och många omkommer på vägen. Asylsystemet som det fungerar i dag är groteskt ur en moralisk synvinkel. Men det underminerar dessutom unionens stabilitet och vår diplomatiska trovärdighet.

Den fråga som jag framför allt skulle vilja ha besvarad här i dag är varför någon över huvud taget vill stå fast vid ett system som får så absurda konsekvenser för alla inblandade.

Anf. 5 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Lukasjenko har sedan han kom till makten 1994 lärt sig spela med EU och med Putin. Men valet 2020 innebar en vändpunkt. Lukasjenko stal valet. Trots att oppositionen fängslats före valet och att valet inte var rättvist var det hans väg.

När medborgarna protesterade tillgreps förtryck, tortyr och fängslande. Och kom ihåg att långt många fler har flytt från Lukasjenkos tortyr, förföljelse och förtryck än de som nu finns vid gränsen mot Polen.

Lukasjenko orkestrerade en statlig flygplanskapning av ett civilt flygplan. Cyniskt spel med människoliv är ett kännetecken för hans illegitima regim. Egna medborgare likaväl som andra länders medborgare är bara brickor i spelet. Vi ser det nu på gränsen mot Polen dit Lukasjenko medvetet lockat människor på felaktiga grunder, vilket har sagts tidigare. Det är en krigsmetod som inte täcks av krigets lagar och av folkrätten. Men det är någonting som uppenbart händer.

Människosmuggling görs statsorkestrerat som en hybridattack. Och det görs med Putins och Kremles goda minne. Vi har sett liknande försök mot Norge, mot Finland, mot Lettland, mot Litauen och nu mot Polen och mot Ukraina.

Fru talman! Detta är hybridattacker som måste få ett stopp med tydlighet från EU:s sida och med tydlighet från medlemsländernas sida. Och jag har tidigare sagt att vi behöver vara mer träffsäkra i sanktionspolitiken. Precis som Hans Wallmark antydde driver vi kravet på att sanktionerna också måste omfatta och följa pengarna för att bli träffsäkra. Penningtvätt och det blodomlopp som göder systemet måste hanteras. Det är viktigt att vi kompletterar Magnitskijsanktionerna med systematisk penningtvätt och korruption som måste få ett slut.

Fru talman! Jag vill också understryka vikten av att vi står upp för asylrätten. Detta handlar inte om att asylrätten ifrågasätts.

Anf. 6 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Mitt Europa bygger inga murar. Vi hjälps åt.

Detta sa Stefan Löfven i ett tal i Stockholm hösten 2015.

Men i dag kan vi se hur EU i praktiken har byggt murar över hela kontinenten. Vi kan se hur högernationalistiska krafter har fått hela EU att stänga sina gränser för människor på flykt. Vi kan se hur det i praktiken

blivit omöjligt att på legitima och lagliga vägar komma till Europa, även om man är skyddsbehövande.

EU har kontrakterat ut gränserna till ett antal grannländer genom att öppna plånboken och samtidigt titta bort. Det handlar om länder som Turkiet, Marocko och Libyen.

Det är i detta läge som Lukasjenkos regim i Belarus kliver in. Spelboken ligger redan uppslagen framför dem. För det är inget som skrämmar europeiska politiker så mycket i dag som migranter. De ses som avhumaniserade människor utan rättigheter.

Just nu är det nollgradigt och mulet i gränstrakterna mellan Belarus och Polen, i de skogiga träskområden som genom århundranden gjort det svårt för det ryska imperiet att tränga allt djupare in i Europa under krig. Här har nu tusentals människor fastnat som bricker i ett cyniskt spel mellan en vidrig belarusisk diktator och hårdföra polska politiker. Bakom dem står EU respektive Ryssland.

När vi i riksdagen träffade hjälparbetaren Lotta berättade hon om hur hon mötte nedkylda, misshandlade och rädda människor som flytt hot och krigshärdar i hopp om ett bättre liv. Enligt internationell rätt har de rätt att få sina asylskäl pröva i Polen och i EU. Men i stället utsätts de för så kallade pushbacks av gränspolis och skickas tillbaka till diktaturens Belarus där de misshandlas och blir anfallna på nytt av de belarusiska gränsvakterna.

Nu har läget lugnat sig något vid gränsen. Men grundproblemet att det saknas lagliga vägar att söka asyl i Europa kvarstår. Det är bara en tidsfråga innan dessa problem kan dyka upp på nytt.

Vänsterpartiet varnade redan vid EU-omröstningen 1994 för att det skulle byggas ett Fort Europa. Och vi kan nu, 2021, konstatera att vi tyvärr fick rätt.

Anf. 7 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Debatten i dag äger rum i en situation av ökad spänning i Sveriges direkta närområde. Från Stockholm till Belarus huvudstad Minsk tar det med flyg en och en halv timme. Avståndet är kortare än till EU:s institutioner i Bryssel.

Det är dystert att behöva konstatera, men relationerna just nu mellan EU och den politiska ledningen i Belarus blir allt sämre. Nödvändiga och relevanta sanktioner efter det riggade presidentvalet och fängslandet av tusentals oskyldiga demonstranter har följts av provokationer. Belarus EU-ambassadör har kallats hem, och samarbetet med det östliga partnerskapet har avbrutits.

Den cyniskt iscensatta krisen nära Polen och Litauen har förvärrat situationen ytterligare. Vid Polens östra gräns samövar ryskt och belarusiskt stridsflyg, och från Minsk kommer hot om att strypa flödet av naturgas till Europa. Mot den här bakgrunden är det inte märkligt att Polen höjer beredskapen och kräver utökade sanktioner mot Belarus. Det är heller inte märkligt att gränsbevakningsbyrån Frontex stärks för att effektivare kunna samverka vid EU:s gräns i Polen och Litauen.

Desto mer märkligt är det, fru talman, när upphovet till händelseförloppet beskrivs som en migrationskris för vilken EU på något sätt skulle ha ett ansvar. Det är sant att tusentals migranter från främst Mellanöstern har befunnit och befinner sig i det här området, transporterade dit av belar-

Prot. 2021/22:48
17 december

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

rusiska och ryska mellanhänder. Det har inte gjorts för att erbjuda dem en fristad utan för att skamlöst utnyttja enskilda människors utsatthet i politiskt syfte. Det är en hybridkrigföring riktad mot EU och dess medlemsstater.

Fru talman! Agerar vi inte med kraft mot den gangsterapproach som präglar Belarus diktator undergrävs tilltron till det europeiska samarbetet. Ser vi inte den direkta kopplingen mellan unionsbröderna i Minsk och Moskva kommer situationen att förvärras ytterligare. Vladimir Putin döljer inte vad det är han är ute efter: Han vill försvaga EU och Nato, han tänker sätta stopp för att fler länder ansluter sig till samarbetet och han ämnar fullfölja sitt ryska imperiebygge, där Belarus och Ukraina är bärande delar. Det är detta som nu pågår i vårt närområde, fru talman.

Anf. 8 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Situationen vid gränsen mellan Belarus och Polen och vid gränsen mellan Belarus och Litauen är iscensatt av en illegal president som ser marken skaka under fötterna. EU:s svar måste vara att öka trycket på regimen och visa ett enat EU som inte dukar under för pressen från den regim i Minsk som hänsynslöst utnyttjar människors önskan om ett bättre liv i Europa.

Repressionerna ökar ständigt i Belarus. I veckan skrev Aleksandr Lukasjenko under en lag som gör det straffbart att uppmana till sanktioner mot den belarusiska staten, dess medborgare eller dess företag. Politiska fångar ökar ständigt i antal, och det civila samhället har inga som helst möjligheter att verka öppet.

När den här debatten begärdes flög regimen in 50 plan i veckan från Libanon, Syrien och Irak. Man gav människor ett löfte om att de skulle kunna ta sig över gränsen till Polen och vidare in i EU. Även om trycket mot gränsen har avtagit något fortsätter migranter att försöka korsa gränsen, natt efter natt. Tusentals människor är också kvar i ett limbo i ett skogsområde.

Minsk vill inte ha de här migranterna. Minsk är inte intresserade av om dessa människor fryser ihjäl i skogen eller inte får tillgång till mediciner. I Sovjetunionen var ett människoliv ingenting värt, och den tanken har tragiskt nog förts över till ledarna i Ryssland och Belarus. Exempelen på detta är många: husbombningar i Moskva, nedskjutningen av det malaysiska planet MH17 och så vidare. Systemen i dessa regimer skapar cyniska ledare som i sin tur utför cyniska handlingar.

För Belarus är syftet att tvinga EU att backa om de sanktionspaket som unionen hittills har kommit överens om. För Ryssland är det ultimata syftet att splittra EU. Ett EU som håller ihop är ett hot mot ryska intressen, medan ett EU som sakta fräts sönder av intern osämja är en rysk seger.

Fru talman! Detta ska vi inte ge vare sig Aleksandr Lukasjenko eller Vladimir Putin. Vi ska stå enade i vårt motstånd mot dessa regimer.

Anf. 9 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! I Miljöpartiet följer vi inte bara utvecklingen vid gränsen mellan Belarus och Polen utan även den skrämmande utveckling vi ser i Belarus. Den har pågått länge och bara fortsätter. Där finns en illegitim regim som förtrycker sin befolkning, och inte bara sin befolkning utan alla den lyckas snärja i sitt nät – alla som kommer i regimens väg.

Sverigedemokraterna nämnde i sin debattbegäran det breda spektrum av frågor som detta handlar om. Det är lätt att prata om många abstrakta frågor, om regler och lagar samt om vad som är möjligt och inte. Men några talare har också pratat om de människor som i ena stunden finns på den polska sidan – alltså på vår sida gränsen, inom EU – och i andra stunden i Belarus. De knuffas fram och tillbaka med grovt våld.

Det finns ett sätt att vrida detta vapen ur Lukasjenkos händer, och det är att stå upp för den asylrätt som finns. Man har rätt att söka asyl. Inom EU har vi ett sätt att bedöma om människor är berättigade till det skydd asyl ger eller inte, och då får det gälla. Det vi ser nu är inte värdigt. Det handlar nämligen om människor. De må vara ditlurade, även om en del antyder att de mycket väl vet att detta inte är möjligt men att de kommer ändå. Men jag har ändå ganska stor respekt för de val som människor som lever i fruktansvärda situationer tvingas göra.

Jag vill att Sverige ska vara den röst inom EU som står upp för våra humanitära ideal och som värnar asylrätten. Det är en stolt tradition vi har, och jag blir otroligt road när jag ser att det verkar tvekas gällande detta. Man skulle kunna säga att dessa människor borde söka asyl i Belarus, dit de frivilligt har åkt. Men det är ju inte riktigt rimligt att tycka att det är någonting de kan göra; dessa människor misshandlas, och som har påpekats tidigare är regimen sådan att människor flyr från den eftersom det är fruktansvärt att leva där.

Vi behöver stå upp för att asylsökande migranter, oavsett skäl, har rätt att behandlas värdigt och ges ett gott mottagande enligt EU:s mottaganddirektiv – som faktiskt är bindande för alla medlemsstater.

Anf. 10 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är självklart att EU måste handla gemensamt och samordnat för att bemöta Belarus agerande.

Vi ser ett fortsatt tryck mot EU:s gräns, och försöken att i större och mindre grupper forcera den polska och den litauiska gränsen sker fortsatt. Antalet migranter som anländer till Belarus har dock minskat, och återvändandeflygen fortsätter, om än i långsam takt. Nästan 4 000 personer har hittills återvänt till sina hemländer. Återvändande migranter vittnar i internationella medier om att de har utsatts för våld och förnedrande behandling av de belarusiska gränssoldaterna och hindrats från att återvända från gränsområdet till Minsk.

EU ger genom sin asylmyndighet EASO operativt stöd till den litauiska migrationsmyndigheten i form av personalresurser för registrering och intervjuer av asylsökande samt stöd i mottagningscenter. Ett liknande operativt stöd till Lettland ges främst i form av tolktjänster och tekniskt intervjutöd.

EU har bidragit med stöd till länder genom EU:s civilskyddsmekanism via Frontex, EASO och Europol.

Även svenska myndigheter bidrar till EU:s stöd till de berörda medlemsstaterna. Till exempel bidrar Sverige med personal från Polismyndigheten till Frontex i Litauen. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har skickat tält, sängar och annan utrustning.

Det är viktigt med transparens och att hjälporganisationer, UNHCR och IOM, liksom medier, får tillträde till gränsområdet. Sverige har vid flera tillfällen varit i kontakt med UNHCR.

Jag tog vid mitt besök i Moskva upp situationen med utrikesminister Lavrov och uppmanade Ryssland att använda sitt inflytande för att komma till rätta med situationen. Vi har dessvärre inte sett att Moskva har tagit några steg i den riktningen.

Under OSSE:s ministermöte i Stockholm hade jag tillfälle att tala direkt med Belarus utrikesminister Makej om situationen. Jag uttryckte Sveriges starka kritik både mot hur Belarus använder människor för att påverka EU och mot den allt kraftigare repressionen mot folket i Belarus.

Min resa till Irak i november var ett värdefullt tillfälle att höra irakernas syn på situationen. Irakier utgör ju den största gruppen som befinner sig i Belarus på väg mot EU.

Det är uppenbart att det behövs åtgärder på en rad områden. Situationen vid gränsen mot Belarus togs upp på FAC i måndags. Europeiska rådets slutsatser från i går visar hur prioriterad frågan är för hela EU.

Vi måste skydda vår gräns samtidigt som vi måste värna migranternas och flyktingarnas rättigheter.

Anf. 11 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att utrikesministern i båda sina inlägg på det hela taget uttryckte det väl. Jag delar också de flesta av hennes synpunkter, fru talman, inte minst därför att hon underströk att detta är en hybridattack. Detta är det centrala. Därför skulle jag vilja fråga utrikesministern hur hon ser på att det tidigare regeringspartiet Miljöpartiet har betonat att detta är en asylfråga och inte en hybridattack.

Fru talman! Det är ju en lustiger dans som Lukasjenko och Putin ägnar sig åt. Man får nog säga att Putin är opportunist i förhållande till medel, men han är väldigt tydlig om sina mål. Han vill upprätta ett Ryssland med intressesfärer, intressezoner och buffertar. Där finns Belarus, Ukraina och Georgien. Vi ser nu truppsammandragningarna vid Ukrainas gräns.

Ser utrikesministern en koppling mellan hybridattacken mot Europa som Belarus ägnar sig åt och truppsammandragningarna som Ryssland ägnar sig åt vid Ukrainas gräns?

Anf. 12 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! När det gäller vad MP tycker eller inte tycker får de svara för det själva, men när MP satt i regeringen uttryckte vi på samma sätt att detta är en hybridattack. Jag noterade också att man i Europeiska rådets uttalande i går var tydlig och använde begreppet hybridattack.

När det gäller Rysslands roll har vi inte sett några tecken på att Moskva försöker att utnyttja sitt inflytande för att förmå Minsk att avbryta sina försök. Vi kan inte heller se några tecken på att detta är initierat av Moskva. Däremot är det helt uppenbart att migrationskrisen har diskuterats mellan Ryssland och Belarus och har kommunicerats via offentliga kanaler.

Oavsett vilket är det här utnyttjandet av människor för att sätta press på EU helt oacceptabelt. Ryssland har heller inte gjort någonting för att säga att man tycker att situationen är förfärlig.

Anf. 13 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att man klargör att den hybridattack som Lukasjenko och Belarus nu utför mot Europa är Lukasjenkos och pariregimens ansvar.

Däremot kan man ju inte undgå att se att Putin och Kremregimen utnyttjar de möjligheter som detta innebär. Jag tror därför att det är klokt att utrikesministern med kollegor i Europa håller ögonen i flera riktningar samtidigt. De oroligheter och den press mot Europa och EU som Lukasjenko ägnar sig åt kan nyttjas för Putins egna syften kopplat till just det vi ser, det vill säga det mycket oroväckande mullret vid gränsen till Ukraina. Detta är dessutom ett Ukraina som redan har attackerats med en illegal annektering av Krim och krig från rysk sida sedan 2014.

Anf. 14 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Detta är ju två kriser som är väldigt allvarliga och som tas på största allvar.

Jag vill understryka än en gång – flera talare har redan gjort det – att vi inte får glömma att ha ögonen på det som händer i Belarus. Vi får inte bara titta på migrantkrisen, för det är faktiskt otroligt hemskt med över 900 politiska flyktingar, tortyr och så vidare.

Vi måste också ha ögonen på det som händer vid gränsen till Ukraina.

Såväl OSSE:s ministermöte som Europeiska rådet och EU:s utrikesministrar har dessa två händelser i absolut centrum för diskussionen. En femte sanktionsrunda har införts och sanktionsregimen utökats. EU har också helt enigt sagt att det kommer att vidtas massiva motåtgärder i form av sanktioner om det kommer någon ytterligare aggression från Ryssland mot Ukraina.

Anf. 15 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! I EU-nämnden i onsdags hävdade statsministern att EU-länderna måste ta emot asylsökande som reser genom säkra länder på väg till EU på grund av vad hon kallar internationella konventioner. Jag utgår från att hon syftar på konventionen om flyktingars rättsliga ställning. Huvudregeln i denna är att man inte får skicka tillbaka flyktingar till länder där de riskerar att utsättas för skyddsgrundande behandling eller att fara illa. Det finns dock inget som helst stöd för att till exempel Polen skulle tvingas att ta emot migranter från Belarus så länge som migranterna kan söka asyl i Belarus eller helt enkelt åka hem, vilket vi vet att de kan.

Jag vill därför fråga utrikesministern: Vilken artikel i denna flyktingkonvention tolkar regeringen som en skyldighet för EU-länderna att släppa in migranter i det här fallet? Jag har en gång i tiden skrivit en uppsats om den här konventionen på förvaltningsrätten, så jag är ganska väl förtrogen med den. Jag vill hävda att någon sådan skyldighet inte existerar.

Anf. 16 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Den 14 oktober 2021 trädde lagändringar i kraft som gör det möjligt för polska myndigheter att avvisa migranter direkt vid gränsen även om de söker asyl. Enligt lagändringarna får en asylansökan avvisas utan prövning om den lämnats in av en person som passerat gränsen irreguljärt och om personen i fråga har kommit direkt från ett land där denna inte riskerar förföljelse, inte har presenterat trovärdiga orsaker till den

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

olagliga inresan och inte har sökt asyl omedelbart efter att ha passerat gränsen.

Enligt motiveringen till förslaget syftar ändringarna till att underlätta handläggning av ärenden som rör otillåten gränspassage och till att säkerställa säkerheten och skyddet av den allmänna ordningen med anledning av massiv inströmning av migranter till Europa, av vilka många är radikaliserade representanter för många kulturer och religioner eller till och med extremister.

Motiveringen hänvisar också till att asylsystemet missbrukas av ekonomiska migranter.

Anf. 17 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag känner till denna regeländring. Det var precis den typen av regelförändringar som vi diskuterade i EU-nämnden. Statsministern hävdade då att den här typen av regeländringar skulle kräva att vi bryter mot internationella konventioner.

Min fråga till utrikesministern är: Vad är det statsministern syftar på?

Här har vi två statsråd i Sveriges regering som säger två diametralt motsatta saker. Statsministern säger att vi måste ta emot asylsökande som reser genom säkra länder på väg in i EU, till exempel mellan Belarus och Polen, medan utrikesministern hävdar att denna regeländring är fullt laglig.

Detta är ju något märkligt. Hur påverkar det Sveriges trovärdighet i dessa frågor att statsministern och utrikesministern inte är överens om vad regelverket egentligen säger?

Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! EU:s medlemsstater har både en rättighet och en skyldighet att upprätthålla kontrollen över sina egna gränser och den gräns som utgör EU:s gemensamma. Som EU-medlemsstat förutsätts Polen agera i enlighet med folkrätten, inklusive mänskliga rättigheter, och den gemensamma EU-lagstiftningen.

Internationell flyktingrätt och de mänskliga rättigheterna ska värnas, men Polens rätt att skydda sin och EU:s gräns mot personer som försöker korsa den irreguljärt eller med hjälp av våld måste också respekteras.

Sverige är inte på plats vid den polska gränsen och har inte möjlighet att bedöma det polska agerandet men följer såklart noga rapporteringen. Det är primärt EU-kommissionen som ska se till att medlemsländerna följer EU-rätten. Inte heller kommissionen har i nuläget kunnat vara på plats och bedöma agerandet närmare men granskar nu lagändringarna som nyligen trädde i kraft i Polen.

Det är viktigt att mänskliga rättigheter i alla lägen respekteras.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag utgår från att utrikesministern bedömer att Lukasjenko är illegitim, och om Lukasjenko är illegitim måste också utrikesministern Makej, som utrikesminister Linde talade om, vara illegitim. Det är viktigt att vara tydlig i den delen, för Makej deltog i OSSE:s möte i Stockholm på Arlanda. Det är oerhört viktigt att Sverige är tydligt med att det är en illegitim företrädare för en illegitim regim.

Sedan blir jag lite nyfiken, fru talman, när jag hör utrikesministern tala om att det inte är ett tecken på det ena eller det andra att Ryssland inte gör det ena eller det andra. Är inte detta kännetecknet just för hybridkrig? Är det inte Putins språk att inte känna till och inte göra vare sig det ena eller det andra synligt?

Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag vill först säga att Sverige inte erkänner regeringar eller regimer. Vi erkänner stater.

Det är väldigt viktigt att kunna ha kontakt också med utrikesministern i Belarus och för den delen också med andra.

Vi har oppositionens helt tydliga uppdrag att försöka få till en dialog mellan regimen och oppositionen. Detta bekräftades senast när tolv av EU:s utrikesministrar träffade tio av ledarna för Belarus opposition. Tyvärr har regimen, trots våra försök att trycka på, varit helt avvisande till detta.

Syftet är att försöka få till stånd en väg ut ur situationen, så att man kan få fria och rättvisa val i Belarus där det belarusiska folket kan välja sina egna ledare.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hörde inte något svar. Är Lukasjenko, enligt utrikesministern, illegitim – ja eller nej?

Jag vill också ta upp frågan om sanktionsmöjligheter. Ser utrikesministern att det finns skäl att bredda sanktionsredskapen för att kunna nå just korruption. Omfattande korruption och systematisk penningtvätt är de medel som används av auktoritära ledare för att smörja systemet, och det måste EU kunna möta. Vad vill utrikesministern göra för att bredda sanktionsredskapet?

Slutligen en fråga om Frontex: Tycker utrikesministern och Sverige att Frontex ska ha en roll i Polen eller i andra länder som utsätts för den här typen av hybridattacker?

Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag behöver kanske inte upprepa det, för Kerstin Lundgren har hört mig en miljon gånger säga att Lukasjenko inte är en legitimt vald president, och det gäller naturligtvis fortfarande. Där har vi naturligtvis inte ändrat synpunkt.

När det gäller att bredda sanktionsredskapen har vi gång på gång i denna kammare sagt, eftersom Kerstin Lundgren tar upp det varje gång, att vi såklart är beredda att se om man kan ta upp korruption och penningtvätt i den så kallade Magnitskijlagstiftningen. Tyvärr finns det i dag inget som helst stöd för detta. Det gör inte att vi inte fortsätter att jobba på det spåret.

Samma sak är det när det gäller Frontex roll. Vi har gång på gång sagt att vi med EU:s Frontex vill hjälpa Polen. Polen har dock tackat nej. Man vill inte ha den hjälpen, vilket jag tycker är väldigt synd för det hade gett en transparens som är behövlig.

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Att det i Europa 2021 skulle upprättas ett tre kilometer brett och tjugo kilometer långt område dit varken medier eller humanitära organisationer skulle ges tillträde tror jag att det var få av oss som trodde. Men nu är det tyvärr verklighet. Den demokratiska utvecklingen i Polen har under årtal gått i fel riktning, och nu hindrar staten omvärlden från insyn i vad som egentligen händer på europeisk mark.

Jag undrar hur utrikesministern ser på att journalister och biståndsorganisationer inte får verka fritt inom EU:s gränser.

Det andra jag undrar över är det våld från belarusiska gränsvakter som utrikesministern lyfter fram. Men vi ser också så kallade pushbacks från polska gränsvakter. Har utrikesministern på något sätt tagit upp med Polen hur det kommer sig att man använder våld mot människor som är på flykt?

Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är primärt EU-kommissionen som ska se till att medlemsstaterna följer EU-rätten. Kommissionär Ylva Johansson förklarade vid sitt möte med den polske inrikesministern att Polen måste vara transparent och följa folkrätten. Dessutom har hon i sina officiella uttalanden betonat vikten av att parterna följer folkrätten och respekterar grundläggande rättigheter, inklusive rätten att söka asyl. Ylva Johansson har också påpekat att det måste finnas gränspassager där människor har möjlighet att söka asyl.

Jag konstaterar också att den polske utrikesministern på vår gemensamma presskonferens vid OSSE:s ministermöte fick frågor om att journalister inte har kunnat verka och se vad som händer vid gränsen. Han sa då att man har upprättat ett mediecenter dit journalister kan få komma. Men vi understryker naturligtvis fortfarande att vi vill ha full transparens.

Anf. 25 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra om utrikesministern ligger på sin partikamrat Ylva Johansson om att fortsätta sätta press på den polska regeringen. Vi har ju sett pushbacks vid andra gränser mot Europa lite för många gånger, och nu ser vi det också vid den polska gränsen.

Jag vill dock återvända till Kerstin Lundgrens fråga kring besöket av den belarusiske utrikesministern, som utrikesministern själv tog upp. Jag kan ha förståelse för att man vill träffa en illegitim diktators företrädare just för att skapa dialog och så vidare. Men det är några saker vid besöket som jag ändå undrar över. Dels togs det ett foto på utrikesministern tillsammans med den belarusiske utrikesministern, som sedan användes i statliga belarusiska medier, dels tillät man visum för den belarusiska statliga propagandakanalen. Journalister använde det visum som gällde för ordförandeskapet när de bevakade möten med exilbelarusier här i Stockholm.

Anf. 26 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! När man blir utnämnd till minister får man alltid frågan: Har du några lik i garderoben? Mitt lik i garderoben är att jag har träffat ett stort antal diktatorer under min tid som internationellt aktiv, och det finns säkert många bilder på mig tillsammans med personer som är helt odemokratiska. Det beror på att den linje vi har är att vi alltid måste försöka

träffa folk, tala med dem och uttrycka kritiken för att få dem att förändra sig.

I det här fallet handlar det om en oerhört tydlig kritik mot det som sker och ett önskemål om en dialog med oppositionen, vilket är vad oppositionen fortfarande vill, för att komma ur den här situationen och få stopp på fängslanden och tortyren. Hittills har de inte visat något intresse för det.

Anf. 27 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att varje form av demokratisk utveckling i Belarus i förlängningen är ett hot mot Vladimir Putin och det som brukar kallas Rysslands intressesfär. Samma sak gäller Ukraina och det ukrainska folkets uttalade vilja att närma sig EU och Nato. Utan Belarus och Ukraina blir det inget nytt Storryssland, och utifrån detta agerar Putin.

Därför måste den pågående ryska styrkeuppbbyggnaden på gränsen till Ukraina tas på stort allvar. Kring detta behövs inga överdrifter och ingen alarmism, utan det behövs förberedelser och beredskap från svensk sida.

Vad är regeringens plan om krisen i Vitryssland fortsätter och Putin attackerar Ukraina?

Anf. 28 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är väldigt positivt att hela EU och andra västländer som inte är med i EU är helt eniga i denna fråga. Både Ukraina och Belarus tas som sagt upp i Europeiska rådets slutsatser från i går.

Om det kommer en fortsatt militär aggression kommer det att få massiva konsekvenser, inklusive sanktioner, som är koordinerade med EU:s partner i en omfattning som inte tidigare har setts.

Anf. 29 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag uppskattar uppriktigt svaret men efterlyser samtidigt en större klarhet. I den situation vi befinner oss i måste det till konkreta åtgärder och tydlighet gentemot Ryssland även från svensk sida.

Jag har därför två uppföljande frågor.

Varför kräver regeringen inte ett stopp för igångsättningen av den rysk-tyska gasledningen Nord Stream 2 så som de baltiska staterna gör? Det är en åtgärd som Putin definitivt inte vill se men som en majoritet här i riksdagen står bakom.

Varför gör regeringen inte klart för Moskva att hoten mot Ukraina och Vitryssland understryker nödvändigheten av ett svenskt Natomedlemskap?

Anf. 30 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Som Lars Adaktusson vet framförde jag den svenska linjen efter beslut i EU-nämnden om att vi vill att Nord Stream 2 ska stoppas. Tillsammans med Litauen var vi de enda två länder som framförde detta.

Vi kan ju inte styra tyska myndigheter, som nu tittar på om detta är i linje med Europas energiavtal.

När det gäller hoten mot Ukraina är det inget som föranleder oss att tro att det skulle vara positivt för Sverige att gå in i Nato, tvärtom. Sverige har valt alliansfriheten som säkerhetspolitisk linje, och den tjänar landet väl. Regeringen har inga planer på att ändra denna position.

Prot. 2021/22:48
17 december

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

Anf. 31 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Det var en BBC-intervju med Aleksandr Lukasjenko i veckan, och den var fullständigt bisarr om än klargörande. Den visade att Aleksandr Lukasjenko inte har bara alternativa fakta utan att han även lever i en alternativ verklighet.

Sverige och statsrådet Ann Linde har innehaft ordförandeskapet i OSSE under det gångna året, och vi går nu mot slutet av vårt ordförandeskap. Hur har Sverige arbetat för att förbättra situationen i Belarus under ordförandeskapet, och vad hade vi kunnat göra?

Anf. 32 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Denna fråga har dominerat vårt ordförandeskap, och vi har använt en rad av OSSE:s verktyg. Till exempel har vi haft samtal i Wien med olika berörda parter. Vi har också använt den så kallade Moskva-mekanismen, som innebär att man får skicka en rapportör från OSSE till det aktuella landet. Här kom rapportören med 80 förslag till förändringar som både regimen och andra behöver göra. Vi har även vid flera tillfällen uttryckt stark kritik och träffat oppositionen i Belarus många gånger.

EU och OSSE har lite olika roller, men vi har hela tiden jobbat mycket tydligt med Belarus.

Anf. 33 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Om jag inte missminner mig är det Polen som tar över ordförandeskapet. Vilka råd har utrikesministern givit Polen för att öka trycket på Belarus och för att man ska komma fram till en lösning som minskar repressionerna och underlättar övergången till en demokratiskt ledd regering och uttåget av Lukasjenkoregimen?

Anf. 34 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det vore förmätet av mig att ge Zbigniew Rau råd. Men vi har en nära diskussion, och i de allra flesta frågor, utom vissa specifika, har vi en mycket bra dialog. Givetvis har jag delat med mig av en rad erfarenheter som vi har fått.

Sverige ingår också från den 1 januari i trojkan tillsammans med Polen och Nordmakedonien, så vi kommer att fortsätta att ha ett nära samarbete.

Det finns inget som får mig att tro att Polen inte skulle fortsätta med samma linje i dessa frågor som Sverige har haft under sitt ordförandeskap.

Anf. 35 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för alla svar hittills.

Jag noterar att när våra partier satt i regering tillsammans stod jag där du nu står och fick svara på frågor om vad du som satt bakom min rygg tyckte om olika saker. Nu får du svara på frågor fast jag sitter i rummet. Det är spännande.

Låt mig följa upp frågan om transparensen och den humanitära krisen. Miljöpartiet har inte ändrat ståndpunkt om att detta är en hybridattack. Det har stått i fokus, men jag vill lyfta fram människorna som befinner sig vid gränsen.

Apropå Frontex och att Polen har tackat nej, hur länge kan detta fortgå? Människorna vid gränser får ju inte sina rättigheter tillgodosedda vad gäller bland annat medicinsk vård och trygghet.

Anf. 36 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Låt mig påminna ledamoten om att vi pratar via talmannen och inte använder ”du” eller ”ni”.

Anf. 37 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Givetvis är detta också en humanitär katastrof. Både UNHCR och IOM har sagt att de vill bidra med humanitär hjälp på båda sidor om gränsen. I hela den polska gränsregionen mot Belarus har det sedan den 1 december rått undantagstillstånd, och därför har enskilda organisationer inte fått lov att vistas i området. Den nya lagstiftningen som ersätter undantagstillståndet innebär en stark begränsning för tillträde till gränsområdet för både hjälporganisationer och medier.

Men på den belarusiska sidan har man låtit hjälporganisationerna besöka migranter, och de har fört en dialog med de belarusiska myndigheterna för att kunna hitta lösningar. Dessa flyktingar får daglig hjälp.

Anf. 38 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Om jag dristar mig till att sammanfatta alla dessa replikskiften, så har utrikesministern pratat en del om vad som har hänt nyligen och vad som händer nu.

Men vad händer på längre sikt? Dessa människor ska överleva vintern, och sedan kommer en vår och en sommar. Vad behöver göras i ett lite längre perspektiv, såg ett halvår framåt? Vad behöver man hålla i?

Anf. 39 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det viktigaste är att migranterna återbördas till sina hemländer. Jag var i Erbil i Kurdistan och talade med dem, för den största gruppen kommer därifrån. De politiska ledarna där är väldigt angelägna om att de kommer tillbaka.

Det är inte så att det i första hand har varit migranter som utsatts för förföljelse och så därifrån, utan det är av ekonomiska skäl. De politiska ledarna i Kurdistan har sett det som en del av ett ansvar att ta tillbaka alla som har åkt dit med falska förhoppningar om en bättre ekonomisk framtid. Det har man också bett om hjälp med från EU:s sida när det gäller att bekosta flygplan och sådant.

Jag tror att det absolut viktigaste är att få tillbaka alla migranterna till sina respektive hemländer.

Anf. 40 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Belarus har gång på gång genom sitt agerande visat sig vara en pariaregim. EU:s östliga partnerskap haltar dessvärre således. Belarus går precis i helt fel riktning med det inre förtrycket men också med den typ av hybridattacker som vi nu iakttar.

Georgien strävar framåt men halkar ibland tillbaka. Ukraina och Moldavien är de goda exemplen. Handlar det således inte om att också tydligare markera att en bra politisk utveckling mot ökad öppenhet, fri eko-

Prot. 2021/22:48
17 december

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

nomi, pluralism och trovärdighet i arbetet mot korruption ska belönas av EU?

Där vi betecknar regimen i Belarus på ett korrekt sätt som paria ska vi samtidigt säga att de styrande i Ukraina och Moldavien tar ut en bättre kurs mot våra värderingars Europa. Det måste märkas i våra relationer.

Omvärlden och EU agerar på olika sätt mot Belarus för landets omfattande övergrepp mot den egna befolkningen men också mot hybridattacker samt i praktiken en statssanktionerad flygplanskapning för att fånga in journalisten Raman Pratasevitj.

Man har kontakter med den regim som fördöms. Samtidigt borde man öppna upp för andra delar av Belarus som Svetlana Tichanovskaja. Man borde ha parallella samtalsspår.

Svetlana Tichanovskaja och den andra delen av frihetskrafterna företräder demokrati. Det kan inspirera den sidan att ha den kontakten och utbytet och bedöva den andra sidan, Lukasjenkos sida.

Det är precis som har nämnts här. Utrikesministern skakade nyligen hand med utrikesminister Vladimir Makei vid OSSE:s utrikesministermöte i Stockholm. Det kan finnas argument för det. Men det är inte bredvid honom svenska regeringens representanter bör stå, utan vi ska med öppna armar ta emot Svetlana Tichanovskaja.

Anf. 41 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det som jag saknar i den här debatten och som jag ensam försöker att lyfta fram är de etiska aspekterna av det regelverk som vi själva bestämmer helt och hållet över.

Skälet till att den dödliga katt-och-rätta-leken fortsätter är att regeringen och kommissionen inte klarar av att vara ärliga. Å ena sidan vill de påtvinga 27 medlemsstater ett utdaterat asylsystem som i praktiken tvingar medlemsstaterna att släppa in vem som helst av vilket skäl som helst så länge som de säger ordet asyl. Å andra sidan försöker de av ren rädsla för väljarna desperat att hålla migranterna borta från unionens yttre gräns. Det gör de genom att betala lösen till skurkstater som Turkiet men också genom att hyra in "gränsvakter" i lös bemärkelse från till exempel Libyen.

Det som en etiskt lagd politiker borde göra är en av två saker. Antingen öppnar vi för fria resor till Sverige utan begränsning med flyg och tar väljarnas dom vid nästa val. Men det vill man inte göra, därför att man vet att väljarnas dom kommer att bli mycket hård. Eller så begränsar vi möjligheten att söka asyl i EU.

Människor reser in genom ett säkert land – vilket FN:s flyktingkonvention helt och hållet och helt och klart tillåter –, vilket är både logiskt och humant givet den situation som vi befinner oss i. Men det vill man inte heller låta dem göra. Många politiker i Europa tycker om att värdesignalera och predika för andra världsledare när de får chansen.

Konsekvenserna av dagens system är för vanliga människor i form av dödsfall på Medelhavet eller i skogarna mellan Belarus och Polen. Konsekvenserna i Europa kommer av det faktum att dessa strömmar finansierar både internationell brottslighet och terrororganisationer. Det verkar ingen bry sig om. Det tycker jag är väldigt märkligt.

Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! När jag lyssnar till Ludvig Aspling hör jag en argumentation som mer gör den här debatten till en migrationsdebatt. Jag uppfattade att vi var ganska överens om att det är en hybridkrigföring som pågår från Lukasjenkos sida där man cyniskt använder människor som hoppas på att Lukasjenkos ord ska ge dem en fristad.

Fru talman! Har Sverigedemokraterna och Ludvig Aspling en syn att det här är en migrationsfråga, eller är det en hybridattack? Ser Ludvig Aspling att Putin, Lukasjenko och andra verkligen utnyttjar detta för att destabilisera med stöd till högerkrafter och vänsterkrafter i EU för att föra den här debatten?

Anf. 43 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det uppenbara svaret på den frågan är att det är både och. Det är en hybridattack. Men varför fungerar den här typen av hybridkrigföring? Jo, därför att det finns en teoretisk chans för människor att få asyl efter en irreguljär inresa i unionen. Om dessa migrationsrutter inte var öppna skulle ingen ge sig ut på de här resorna. Det är fullständigt uppenbart. Jag förstår inte hur Kerstin Lundgren inte kan inse detta.

De personer som reser till Europa den här vägen kommer till största delen från den kurdiska regionen i Irak. Kunskaperna om Europa i den kurdiska regionen i Irak är generellt ganska goda. Jag har själv bekanta med rötter därifrån. Jag är säker på att fler i kammaren har en liknande situation.

De här personerna vet i många fall vad de ger sig in på. Men värdet av att ta sig till EU är så högt att de ändå ger sig ut på den här typen av resor. Det är det värdet som vi måste göra oss av med.

Anf. 44 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Om det är en destabiliserande attack som görs med Putins goda minne är det också destabiliserande för att Putin och Ryssland tydligen har finansierat krafter i Europa som försöker slå mot asylrätten.

De utnyttjar människor som söker asyl för sina egna maktsyften. Det må vara Le Pen, Orbán eller andra som talar i de termer som verkligen polariserar och destabiliserar och inte bidrar till lösningar.

När jag lyssnar till Ludvig Aspling hör jag ungefär samma tonläge. Jag undrar naturligtvis: Står Sverigedemokraterna upp för asylrätten, ja eller nej?

Anf. 45 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Asylrätten är i det här fallet inte relevant. FN:s konvention för flyktingars rättsliga ställning säger inte att ett land måste släppa in migranter från ett annat land om det land som migranterna reser igenom är säkert och om de kan söka asyl på plats, inte riskerar skyddsgrundande behandling eller kan resa därifrån. Det kan migranterna i det här fallet. Väldigt många gör det just nu tack vare att Polen har hållit sin gräns.

De som tar upp asylrätten som ett skäl för att vi ska öppna gränserna i det här fallet är till 100 procent personer som inte vet vad asylrätten egentligen säger om den här situationen. Jag tycker att det är tråkigt att Kerstin Lundgren är en av de personerna. Hon har suttit i utrikesutskottet under en lång tid. Jag hade förväntat mig att hon skulle ha bättre kunskap än så.

Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Dagens debatt är enligt vår mening inte en debatt om migration eller asyl. Det är inte heller en fråga om relationen Polen-Litauen-Belarus. Det är inte en fråga om den förödande humanitära situation som människor cyniskt försatts igenom att lockas till Belarus.

I grunden handlar det om relationen mellan Ryssland-Belarus och EU. Det handlar om Putins och Kremels önskemål om sin egen säkerhetsordning och sin vetorätt över de länder som Kreml ser ska ingå i Rysslands intressesfär.

Det har fått president Niinistö att tydliggöra den finska Nato-optionen. Jag hörde utrikesministern här tala ett helt annat språk, fru talman, och det beklagar jag. Sverige blir ensamt i den alliansfria kretsen i den här delen av världen, och det är farligt. Det är inte säkert. Sverige borde i stället göra som riksdagens majoritet har sagt och uttala en tydlig Nato-option, precis som Finland.

Det är viktigt, fru talman, att EU agerar samlat utifrån en helhetsbild av vad som pågår. Vi har hört Lukasjenko tala om allt från kärnvapen till gas, och först när gas kom upp reagerade Putin hörbart genom att tala och säga stopp. EU måste svara med gasfrågan. Nord Stream 2 är en tydlig signal till Putin och Kreml.

Avslutningsvis, fru talman, är det viktigt att Polen förmås att godta Frontex, arbeta med transparens och upprätthålla EU:s humanitära värden. Asylrätten måste gälla för dem som ställer frågan.

Anf. 47 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Den 9 augusti 2020 genomförde diktatorn Lukasjenko det sjätte förfuskade valet i Belarus i syfte att ännu en gång försöka lura alla att han hade legitimitet som ledare.

Denna gång gick det inte vägen. Det belarusiska folket hade tröttnat och gav sig nu ut på gatorna i protest i miljontals. De hade röstat på Svetlana Tichanovskaja, som varit en av få oppositionella som tillåtit ställa upp. Tichanovskaja klev fram efter att hennes man, videobloggaren Sergej, hade gripits och senare dömts till 18 års fängelse för att ha myntat begreppet "kackerlackan" om Alexandr Lukasjenko. Och att Alexandr Lukasjenko är en "kackerlacka" som parasiterar på det hårt prövade belarusiska folket går inte att ta miste på. I över 25 år av vanstyre har landets rikedomar kommit honom och hans närmaste till del, inte folket. Genom skickligt politiskt spel har han i omgångar mjukat upp tongångarna till såväl Moskva som Europa – så mycket att till och med utrikesminister Ann Linde har träffat honom.

Nu måste den tiden vara förbi. Västvärlden måste sluta hålla regimen under armarna, oavsett om det handlar om att ta emot och fotas med politiker, att ge exportkrediter eller att ge statlig propaganda-tv visum till Sverige.

Nu måste de omfattade sanktioner som införts mot regimen vara långsiktiga tills de leder till verklig förändring: till fria, rättvisa och transparenta val, till demokrati och till dess att Lukasjenko lämnar makten. Till dess måste Sverige och alla andra stödja den belarusiska oppositionen, som nu har etablerat sig runt om i världen. Bistånd har riktats om, men ännu finns stora brister i form av krångliga regelhinder som har gjort att alltför lite stöd realiserats från oss.

Låt vår solidaritet med det belarusiska folket brinna starkt och länge!

Med det vill jag önska talmannen, Riksdagsförvaltningens tjänstemän och ledamöterna en riktigt god jul. Jag hoppas att ni skickar en tanke till de människor som firar jul i de kalla och blöta gränstrakterna.

Anf. 48 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! De allra flesta som har deltagit i debatten har återkommande använt ordet hybridattack. Håkan Svenneling är undantaget, fru talman. Hans inlägg och repliker har varit befriande – om ordet är det adekvata – fria från det.

Därför skulle jag, fru talman, vilja ställa frågan: Delar inte Vänsterpartiet merparten av de andra partiernas synpunkt att detta är en av Belarus orkestrerad hybridattack på vårt Europa?

Dessutom har Håkan Svenneling ägnat ganska mycket tid åt att hacka på Polen. Och det kan man göra. Det är mitt systerparti som är oppositionsparti i Polen. Men är det inte precis det som Belarus vill att man ska göra – att ha den interna uppgörelsen EU-länder emellan i stället för att fokusera på Belarus?

Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag delar den analys som Hans Wallmark och alla andra partier har gett uttryck för här.

Problemet med begreppet hybridattack är att man får det att låta som att människor är missiler. Man använder sig av militära begrepp. Det gör att jag inte har velat lyfta in detta i debatten utan i stället fokusera på den humanitära aspekten av de här människorna och problematiken i att inte skapa lagliga, legitima vägar till Europa.

Sverigedemokraterna pratar om ett värde av resan. Jag skulle vilja säga att om vi i stället hade byggt möjligheter för människor att lagligt söka asyl utomlands för att komma till Europa skulle många människor inte ta de riskfyllda resorna över hav och genom skogar som kan leda till människors död. Det hoppas jag kunna ändra på i EU:s asylopolitik.

När det gäller stödet är vårt stöd till den belarusiska oppositionen starkt, som jag lyfte i anförandet. Jag tycker inte att jag spelar Lukasjenko i händerna.

Anf. 50 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag delar fullt ut den syn på oppositionen och de demokratiska krafterna med Svetlana Tichanovskaja i spetsen som Håkan Svenneling har gett uttryck för. Det kritiserar jag honom inte för.

Däremot menar jag att Lukasjenko mycket medvetet använder sig av denna hybridattack mot Europa – dels därför att man har ett tryck mot Europas gränser, dels därför att man delvis har valt Polen. Lukasjenko vet att många andra europeiska länder är starkt kritiska mot Polen för en mängd olika saker internt i landet. Men det får inte hindra oss från att försvara Polen när Polen attackeras som en viktig del av EU. Därför är det korrekt att använda uttrycket hybridattack.

Fru talman! Jag vill dessutom avsluta med att önska kamrat Håkan Svenneling en god jul och påminna honom och resten av kammaren om att många tomtar faktiskt är röda.

Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Spelplanen ligger ju där. EU har redan ordnat den med Turkietavtal, pengar till Marocko och något slags mystiskt stöd till en icke-fungerande libysk kustbevakning. Det är enkelt för Lukasjenko att komma på den här idén; det är det som är problemet.

Vi måste rycka spelboken ur händerna på honom och ge människor lagliga och legitima vägar att komma till Europa i stället för att de ska ge sig ut på de här farliga vägarna.

Jag blir orolig när ni säger att man inte ska kritisera Polen. Den demokratiska utvecklingen i Polen har gått tillbaka något otroligt och enormt under lång tid. Jag uppfattar till och med kritik från utrikesministerns sida när hon säger att det är synd att man inte har tagit hjälp av Frontex. Nu är Frontex långt ifrån min favoritmyndighet, men jag tycker ändå att det har funnits en tydlighet i att hjälpa Polen att vara en demokrati. Det är därför vi bryr oss om Polen. Det är också därför vi riktar kritik mot de saker Polen gör.

Det är inte att spela Lukasjenko i händerna; det är att stå upp för demokratiska värden i hela Europa.

Anf. 52 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Det som händer i Belarus och Ukraina är delar av samma problematik, i vilken roten till det onda stavas Vladimir Putin. Därför är det relevant att i den här debatten även tala om den ryska styrkeuppbyggnaden på gränsen till östra Ukraina.

Exakt vad detta rör sig om för typ av förband analyseras fortlöpande. Men att avsikt finns när det gäller att hota och destabilisera är uppenbart. Sedan tidigare vet vi att Putin flyttar gränser i Europa. Vi vet att han ser Sovjetunionens fall som 1900-talets största geopolitiska katastrof.

Fru talman! Militära underrättelsetjänster i Europa och USA larmar nu om att Ryssland redan efter nyår kan ha militär kapacitet på plats för en offensiv mot Ukraina. Därför är det välkommet och viktigt att det från Bryssel nu tydligt uttalas att EU fullt ut stöder Ukraina. Vad detta kan innebära antyder kommissionens ordförande när hon säger att EU är redo att vidta aldrig tidigare skådade åtgärder. Ingen som helst tvekan får råda om att Sverige står bakom denna hållning.

Säkerhet i vårt land och i närområdet bygger vi gemensamt med andra. Fullvärdigt svenskt medlemskap är och förblir den logiska slutsatsen av detta.

Fru talman! På spel i dag står grundläggande demokratiska och folkrättsliga principer som den europeiska säkerhetsordningen och varje nations rätt att på egen hand fatta beslut om tillhörighet och framtid – värderingar som aldrig kan vara förhandlingsbara.

Anf. 53 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Aleksandr Lukasjenko och Vladimir Putin beskyller EU för krisen på gränsen till Polen. Det passar det ryska och belarusiska narrativet om det ondskefulla, depraverade EU. Men låt oss inte bli nyttiga idioter för dessa regimer. Vårt fokus måste fortsatt vara på det som är roten till problemet.

Fru talman! Vad är det då som vi fortsatt behöver göra? EU behöver se till att Polen fortsätter att öppna upp området för utländska medier och för hjälporganisationer. Det är skillnad på demokrati och diktatur, och det måste alltid visas. EU behöver intensifiera förhandlingarna med ursprungsländer för att se till att man fortsatt drar in flygförbindelser, stänger belarusiska konsulat och så vidare.

Vi behöver också fortsätta att sanktionera den belarusiska illegitima regimen. Ett femte sanktionspaket är på plats, men fortfarande kan mycket mer göras. Ytterligare sektorer behöver läggas till. Sanktionspaketen behöver vara samstämmiga mellan EU, USA, Storbritannien och Kanada. Regimens företrädare i Belarus behöver ställas inför rätta för de brott som har begåtts.

Fru talman! Det går mot jul, men det är ingen rolig jul för de människor som befinner sig i det fängelse som kallas Belarus i dagens Europa. Jag vill därför avsluta med att säga: Zjyve Belarus!

Anf. 54 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Att använda människor i nöd som brickor i ett politiskt spel är oacceptabelt.

Vad är egentligen ett människoliv värt? Ja, det verkar vara lite olika beroende på vem man är och var man befinner sig. Den katastrofala situation som vi just nu bevittnar vid den polsk-belarusiska gränsen är mångbottnad och ett resultat av långa geopolitiska spänningar med EU på den ena sidan, Belarus och Ryssland på den andra.

Nej, detta är inte huvudsakligen en migrationsfråga. Men det handlar ytterst om riktiga människor av kött och blod. Det är viktigt att EU:s utrikesministrar tar alla diplomatiska påtryckningsmedel de har för att trappa ned den snabbt eskalerande konflikten i vårt närområde. Vill man prata om det som nu pågår som en säkerhetspolitisk fråga ska man komma ihåg att detta angrepp på Europa är möjligt därför att auktoritära ledare i vårt grannskap utnyttjar svagheten att EU inte kan enas om en solidarisk och stark migrationspolitik.

Under alla omständigheter är det viktigt att såväl EU:s byrå för grundläggande rättigheter som humanitära aktörer, människorättsorganisationer och internationella medier får tillträde till gränsområdena på båda sidor om gränsen. På så sätt kan flera aktörer övervaka hur mänskliga rättigheter respekteras och se till att människors akuta behov tillgodoses.

Miljöpartiet kommer alltid att sätta människorna i fokus, inte gränserna – människor som kämpar för ett bättre liv, människor som kämpar för ett fritt och demokratiskt Belarus.

Anf. 55 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Camilla Hansén har till skillnad från Vänsterpartiet i alla fall använt uttrycket hybridattack en gång. Men jag skulle ändå vilja ställa frågan vilket som är det primära här.

Det är egentligen tre partier som i sina inlägg har uppehållit sig väldigt mycket kring asylfrågor och migration, nämligen Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – om än från lite olika utgångspunkter, fru talman, men ändå. Fem partier har pekat på just det som är det centrala, nämligen att detta är en hybridattack mot Europa.

Sedan är det helt riktigt att detta är människor av kött och blod. Den insikten ska man ha med sig. Men det här agerandet är ingen tillfällighet. Jag tycker att det vore bra om Miljöpartiet kunde bekräfta att man delar den världsbilden.

Slutligen är jag nyfiken på om Miljöpartiet, som nu inte längre är regeringsparti, har någon synpunkt på den nuvarande regeringen när det gäller dess förhållningssätt till EU och asylfrågor kopplat till Belarus.

Anf. 56 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Det är ett dilemma när man diskuterar de här frågorna var fokus ska ligga. Min spaning inför denna debatt var att den för många ledamöter skulle hållas på en ganska abstrakt nivå med ordvalen kring hybridkrig och så vidare. Jag tycker att Håkan Svenneling fångade in det på ett bra sätt: Pratar man om hybridkrig låter det inte som att det är människor man pratar om utan som att dessa människor i gränstrakterna är vapen. Även om vi delar den gemensamma grunden att detta är en hybridattack ser jag att vi också behöver lyfta de här människorna.

Vi behöver också lyfta frågeställningen om hur vi agerar. Om EU efter 2015–2016 hade format sig kring ett sätt att hantera människor på flykt som var stabilt och där länderna var solidariska mot varandra hade detta vapen inte funnits.

Anf. 57 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Nu är ju den övergripande frågeställningen att människor i nöd inte skulle befinna sig vid gränsen mellan Belarus och Polen om inte pariregimen i Minsk hade flugit in dem i landet. Syftet med de handlingarna är ju att skapa ett tryck mot EU, att försöka skapa oordning och instabilitet och att EU självt ska slita sönder sig. Det är också därför man mycket medvetet har valt Polen och inte som tidigare exempelvis Litauen.

Polen är lastat med många andra interna svårigheter och problem som vi andra i EU-familjen är kritiska till, men just i den här frågan måste vi försvara Polen. Polen försvarar nämligen också resten av EU. Ser inte Miljöpartiet detta, fru talman?

Anf. 58 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jo, detta ser Miljöpartiet. Men det vi också ser är att sprickan finns där därför att EU lämnar den öppen. Hade EU haft en solidarisk och stabil migrationspolitik hade detta inte varit ett intressant vapen för Lukasjenko. Hade man kunnat söka asyl när man verkligen behövde det, varifrån som helst i världen till en säker plats någon annanstans i världen, hade man inte behövt bli lurad av en diktator.

Det har till och med antytts här att de människorna nog egentligen inte ens är lurade – även om ganska många av oss nog förstår att det är på det sättet – utan att de med berätt mod chansar. Så är det kanske i vissa fall. Jag kan också ha respekt för att man chansar när man vill ha ett bättre och tryggare liv.

Men problemet är den här sprickan som EU blottar, det som vi hade kunnat göra bättre.

I detta anförande instämde Håkan Svenneling (V).

Anf. 59 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! En miljöpartistisk europaparlamentariker, tidigare statsråd, skrev nyligen ett Facebookinlägg där hon likställde Polens regering med diktaturen i Minsk. Hon implicerade att de två har ett lika stort ansvar för situationen som har uppkommit, och hon avslutade med att skriva: ”Vi kan inte låta oskyldiga människor falla offer för vare sig Lukasjenkos maktspel eller den polska regeringens högerpopulism!”

Förutom att detta vittnar om en grotesk okunnighet spelar Miljöpartiet Putin-Lukasjenko-axeln rakt i händerna. Det är nämligen exakt så här situationen beskrivs i deras regimkontrollerade medier. Miljöpartiets förslag till lösning är också precis detsamma som Putin förespråkar: att vi helt enkelt öppnar gränserna.

Jag vill därför fråga Camilla Hansén om hon ser det som ett problem att Miljöpartiet i praktiken återupprepar rysk statspropaganda i den här frågan.

Anf. 60 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling!

Nu har vi alltså förflyttats till EU-parlamentet. Det är äventyrligt för oss enkla riksdagsledamöter.

Jag tror faktiskt inte att vi i Miljöpartiet brukar säga: ”Öppna gränserna! Låt alla komma hit!” Men vi drömmer om en värld där man ska kunna välja var man vill bo, där krig, terror eller annat inte ska jaga människor bort från länder utan där man ska kunna flytta dit man vill på grund av kärlek, jobb eller studier – en fredlig värld. Den är ganska långt borta.

När oskyldiga människor hamnar i kläm sätter vi fokus på de människorna. Det är människor som hamnar i kläm här.

Miljöpartiet återupprepar inte någons propaganda. När våra parlamentariker, oavsett parlament, uttalar sig är det Miljöpartiets politik de står för.

Anf. 61 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Camilla Hansén säger alltså att Miljöpartiet inte förespråkar avreglerad invandring. Men i det replikskifte med Hans Wallmark som hon hade för mindre än tre minuter sedan sa hon att hon ville att man skulle kunna söka asyl från var i hela världen man vill och sedan flyga direkt till Sverige. Det är i praktiken en helt avreglerad invandring. Det skulle innebära att det välfärdsbygge som är själva syftet med den svenska staten måste avregleras totalt. Det vill inte vi, men det är möjligt att Miljöpartiet har den typen av framtidsplaner. Jag hoppas att så inte är fallet, men det ser uppenbarligen ut på det sättet.

Frågan återkommer dock. En av Miljöpartiets europaparlamentariker, ett tidigare statsråd i den svenska regeringen, sa vid ett tillfälle då Miljöpartiet ingick i den svenska regeringen exakt samma sak om den här situationen som de ryska statsmedierna sa: att båda sidor är lika goda kålsupare. Står Miljöpartiet fast vid det?

Anf. 62 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Det verkar som att Ludvig Aspling lyssnar på MP som fan läser Bibeln. Vi pratar om rätten att söka asyl – alltså när någon har skäl att vara rädd för sitt liv och kan ansöka om skydd och den ansökan prövas

– på vilket sätt kan det vara detsamma som att vi vill att man ska öppna alla gränserna och låta alla fara runt som de vill? Det är ju inte det.

Nu befinner vi oss i riksdagens kammare. Om tidigare statsråd, som nu är EU-parlamentariker, uttalar sig spelar det ingen roll om man har varit tidigare statsråd. En EU-parlamentariker för Miljöpartiet uttalar sig om Miljöpartiets politik. Där är fokus på människorna.

Om det är på det sättet att människor misshandlas på den polska sidan gränsen och misshandlas tillbaka på den belarusiska sidan, att de gång efter gång knuffas fram och tillbaka, är det något allvarligt fel när det gäller människosynen.

Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Om vi ska ha fokus på människorna måste vi se de tiotusentals människor som har gripits i Belarus. Vi måste se dem som drabbas i Ukraina och i Ryssland. Och vill vi hitta en väg bort från det som nu pågår är det viktigt att vi ser vad som egentligen pågår.

Jag uppfattar det som att Miljöpartiet ser den här debatten framför allt som en debatt om migration. Det leder egentligen fel, enligt vårt sätt att se det, fru talman. Det här handlar om hybridattacker i syfte att åstadkomma den intressesfär som Putin och Kreml tydligt talar om. Man utnyttjar alla metoder för att nå dit.

Jag undrar om Miljöpartiet verkligen inte ser den bilden.

Anf. 64 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kerstin Lundgren!

Jag har i några replikskiften nu försökt förklara att vi ser den bilden – jag förstår att jag måste ha varit lite otydlig tidigare. Vi ser också att det just nu, när vi debatterar situationen vid gränsen mellan Polen och Belarus, är människor som far illa.

Det här är inte huvudsakligen en migrationsfråga. Men eftersom vi inte riktigt klarar av att hantera när de här människorna kommer till EU:s gräns blir det en blotta som Lukasjenko kan utnyttja för att skaka om EU. Det är onödigt att lämna den blottan. Det är synd. Det hade vi inte behövt göra.

Det här är såklart ett mycket större spel, som just nu är en humanitär katastrof på gränsen mellan Polen och Belarus.

Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Långt fler har tvingats fly från Belarus på grund av Lukasjenkos förtryck, tortyr, fängslanden och övergrepp på sin befolkning. Han har tagit sin befolkning som gisslan i det spel som pågår.

Om vi verkligen vill sätta människor i fokus – och det tycker jag är rätt – är det viktigt att stå upp för deras rätt till frihet och till demokrati, oavsett om de bor i Belarus eller i Ryssland. Då måste vi vara tydliga och stå upp också mot de krafter som försöker destabilisera för att åstadkomma ett bredare förtryck också när det gäller Sverige, som en del av den intressesfär de vill se. Då krävs det att vi talar klarspråk och står upp för den gräns som gäller för EU, också när det gäller de här frågorna.

Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag kanske kommer att överraska kammaren. Vi brukar ju inte vansinnigt ofta säga att vi håller med varandra, men jag håller med om det Kerstin Lundgren säger. Det finns en mycket större bild.

Många av oss är också djupt engagerade i det som händer i Belarus och i den demokratiska rörelse som finns runt omkring i världen för att stödja ett fritt och demokratiskt Belarus.

Just i dag diskuterar vi den här gränsen. Det är en väldigt liten del av ett stort pussel. Jag tror ändå att vi i den här kammaren är ganska överens om att stå upp för ett fritt och demokratiskt Belarus och demokrati i ordets alla bemärkelser. Vi tar avstånd från alla typer av politiska fångar, diktaturer och förtryck av den egna befolkningen, som pågår i Belarus.

Anf. 67 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill gärna ge Miljöpartiet och Camilla Hansén ett erkännande för att ni lyfter fram situationen för de människor som ytterst är drabbade av situationen. Det är, vilket har sagts tidigare, ett vidrigt, cyniskt spel som har lett till att de här människorna har blivit brickor och utnyttjas på grund av att de är så utsatta. Det är bra att detta lyfts fram och att det sägs. Det handlar i grunden om vårt humanitära ansvar att hjälpa dem i deras utsatthet.

Samtidigt tycker jag att det är bekymmersamt att det i Camilla Hanséns anförande och i debatten har låtit som att EU har ett ansvar för situationen. Jag vill fråga Camilla Hansén om det är EU:s fel att den här situationen har uppstått.

Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Lars Adaktusson, för de vänliga orden och för frågan!

Vi måste kunna se på detta på olika nivåer, varav en väldigt konkret är hur många människor som kommer att sova under bar himmel i skogarna mellan Belarus och Polen i natt. Det är en. Sedan går det ända upp till de högsta geopolitiska nivåerna.

Jag tycker att EU har ett ansvar på så sätt att vi har blottat en onödig svaghet. Vi borde kunna agera med kraft på de högsta diplomatiska nivåerna mot en diktator som Lukasjenko. Samtidigt måste vi se till att människor som med våld tvingas in över gränsen mot EU inte ska behöva tillbringa nätterna ute. Människor fryser ihjäl inom EU:s gränser. Det är ändå inte värdigt. Detta måste vi kunna hantera samtidigt.

Anf. 69 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att detta är bekymmersamt, Camilla Hansén. Om vi inte väldigt tydligt och klart säger att skulden och ansvaret ligger på två despotier i vårt närområde som använder situationen i en hybrid krigsföring för att flytta fram sina egna positioner och nå sina egna mål, om vi inte har det som huvudfokus och om vi inte hela tiden poängterar och lyfter fram detta försummar vi en dimension i frågan som är helt central.

Jag håller med om att det finns brister i EU:s politik i många olika avseenden, men i detta sammanhang handlar det om någonting helt annat. Det vill jag gärna ha sagt.

*Särskild debatt om
händelseutvecklingen i
gränsområdena mellan
Belarus och vissa
medlemsländer*

Liksom tidigare ledamöter vill jag med detta inlägg önska talmannen, talmanspresidiet, riksdagens tjänstemän och alla kollegor en riktigt god jul.

Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Det spelar ingen roll vilken typ av brott vi talar om, för skulden och ansvaret ligger alltid hos förövaren som i detta fall är Luka-sjenko. Med berått mod använder han människor som brickor i ett politiskt spel. Om det råder ingen tvekan.

Jag funderar ibland på det här med att arbeta i en demokrati. Lars Adak-tusson säger ”jo, men visst finns det brister inom EU”. Ja, det finns brister överallt där man arbetar inom en demokrati, eftersom det ju är svårt. Ibland tänker jag att det är just detta som diktatorer inte klarar av. Man söker något slags perfektion där man får bestämma allt.

Men det finns ingen perfekt värld. Däremot kan det finnas demokratier där man krok ar arm och hjälper till att lyfta varandra för att bygga sam-hällen som är så starka som möjligt.

Jag vill tacka fru talmannen, Lars Adaktusson, alla kollegor och alla som arbetar här i riksdagen och önska en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! I denna svåra situation som råder vill jag ändå avsluta med att påminna om en rad åtgärder som EU har vidtagit. Utöver det som jag har nämnt i debatten har kommissionen föreslagit ett antal tillfälliga asyl- och återvändandeåtgärder för att stödja Lettland, Litauen och Polen och ta itu med det ökade antalet asylsökande vid gränsen mot Belarus. Åtgärder-na kommer att göra det möjligt för dessa att inrätta snabba och ordnade processer för att hantera situationen med full respekt för mänskliga rättig-heter och internationella åtaganden inklusive principen om non-refoule-ment och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Slutligen vill jag säga att det är en självklarhet att vi ska fortsätta stödja den modiga oppositionen i Belarus och kräva fullt frisläppande av alla po-litiska fångar, fria och rättvisa val och ett omedelbart införande av demo-kрати.

Med detta önskar jag deltagarna i debatten och talmännen en god jul och gott nytt år.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 november justerades.

§ 3 Anmälan om betänkande

Följande dokument anmälades:
Finansutskottets betänkande
2021/22:FiU10 Statens budget för 2022

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:157

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:157 Sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa
av Julia Kronlid (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 15 december 2021

Socialdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:

RiR 2021:31 Det finanspolitiska ramverket – regeringens tillämpning 2021

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:81 till socialförsäkringsutskottet

§ 7 Svar på interpellationerna 2021/22:122 och 123 om behovet av ökade kontroller på väg och åkerinäringens förtroende för polisen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 72 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig på vilka sätt jag avser att möta ökningen av den olagliga cabotagetrafiken. Vidare har Thomas Morell frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att allmänheten, och kanske främst åkerinäringen, ska återfå förtroendet för polisens förmåga att lösa brott samt vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att allmänheten ska kunna nå polisen inom en rimlig svarstid.

Mot bakgrund av att båda interpellationerna berör Polismyndighetens verksamhet med koppling till trafikområdet besvaras de samlat.

Min företrädare Mikael Damberg besvarade en skriftlig fråga från Thomas Morell om behov av ökade resurser vid vägkontroller den 3 november, och på den frågan har jag samma besked att ge.

Regeringen har låtit en utredare kartlägga och analysera den nuvarande kontrollverksamheten på yrkestrafikområdet och ta fram förslag om detta. Betänkandet *Kontroller på väg* har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 28 oktober 2021 om höjda sanktionsavgifter vid otillåtna cabotagetransporter i syfte att öka regelefterlevnaden. Sanktionsavgiften höjs från 40 000 kronor till 60 000 kronor. Förordningsändringarna innebär också att det nu preciseras vad som menas med en cabotagetransport enligt EU:s godsförordning. Även beställaransvaret justeras för att göra det tydligt att en otillåten transport inte behöver vara avslutad för att beställaren ska kunna hållas ansvarig. Det här är kraftfulla åtgärder för att minska de illegala transporterna på våra vägar.

Polismyndigheten redovisade under hösten det uppdrag som myndigheten fick förra året att utveckla myndighetens trafikarbete, inklusive kontroller av yrkestrafiken. Antalet ärenden avseende exempelvis olaga cabotage hade förra året ökat med närmare 450 procent jämfört med 2016. Antalet ärenden fortsätter att öka även i år.

Det är väldigt glädjande att Polismyndigheten uppger att trafiksäkerhetsarbetet prioriteras högt i myndigheten. Det är också positivt att myndighetens kontroller av yrkestrafiken väsentligt har ökat de senaste åren. Sett till antalet genomförda kontroller ligger flera kontrollslag, till exempel kontroll av kör- och vilotider samt flygande inspektion av nyttofordon, på en nivå som väl överstiger de åtaganden som anges i tillämpliga EU-direktiv.

Det är viktigt att antalet kontroller av yrkestrafiken fortsätter att öka, så det är välkommet att myndigheten redovisar i rapporten att resursen för kontroll av yrkestrafiken kommer att utökas under de kommande åren. Utbyggnaden av Polismyndigheten kommer att leda till en faktisk ambitionsökning också i trafiksäkerhetsarbetet, inklusive kontrollerna av yrkestrafiken.

Den rapport som Thomas Morell hänvisar till i sin andra interpellation har tagits fram i ett samarbete mellan Sveriges Åkeriföretag, Polismyndigheten och Larmtjänst. Det är mycket glädjande att detta samarbete bedrivs för att minska kriminaliteten och öka tryggheten längs våra vägar.

Enligt den senaste trygghetsundersökningen, NTU, är förtroendet för polisen fortsatt högt. 58 procent av befolkningen har mycket eller ganska stort förtroende för polisens sätt att bedriva sitt arbete. Detta är den högsta nivån i NTU hittills, och det är en ökning med hela 16 procentenheter sedan 2017.

Regeringen följer löpande utvecklingen av Polismyndighetens service. Andelen medborgare som är nöjda med polisens bemötande samt utförande av sitt ärende uppgick till 92 respektive 86 procent under 2020. Detta är goda resultat som dessutom visar på en positiv utveckling. De som uppger att Polismyndigheten har hög tillgänglighet uppgår till 58 procent. Polisens kontaktcenter hanterar över 1 miljon samtal årligen, och under perioden januari–september 2021 hanterades 73 procent av alla samtal inom fem minuter.

Antalet e-tjänster för att anmäla brott och utföra olika typer av ansökningsförfaranden har ökat, vilket också har bidragit till att öka tillgängligheten till 114 14. För pågående brott som ska anmälas är det SOS Alarm som ska kontaktas via 112.

En grundförutsättning för all operativ polisverksamhet är att polisen finns närvarande i samhället genom att förebygga brott, göra ingripanden samt utreda brott. Detta gäller även för att ytterligare förbättra situationen på vägarna. Här utgör utbyggnaden av Polismyndigheten en central del, och regeringen genomför en historisk satsning på myndigheten. Målet är att från ingången av 2016 till utgången av 2024 öka antalet polisanställda med 10 000, och vid halvårsskiftet hade antalet anställda ökat med 7 000. Enligt Polismyndigheten är målet möjligt att nå.

Jag kan konstatera att allmänhetens förtroende för polisen är starkt och att det har ökat de senaste åren. Det finns alltid möjlighet att ytterligare förbättra tillgängligheten, och jag vet att Polismyndigheten bedriver ett kontinuerligt och strategiskt arbete med att utveckla kontaktvägarna till och från myndigheten.

Anf. 73 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag hade i går flera interpellationsdebatter med infrastrukturminister Tomas Eneroth. Då pratade vi bland annat om den olagliga trafik som figurerar i Sverige. De svenska åkerierna är utsatta för den här typen av fordon. Man stjälar diesel och fordonskomponenter. Man plockar bort dörrar, frontpartier, däck, bromsok, belysningsramper, backspeglar – ja, i princip allting som inte är svetsat på bilen åker med.

De svenska åkerierna exponeras för den här typen av kriminalitet på ett annat sätt än allmänheten. Jag ställde inte en fråga om allmänhetens förtroende för polisen, utan det handlar just om åkerinäringens förtroende för polisen. Den rapport som togs fram med hjälp av den här enkäten är ganska kritisk mot polisen, måste man väl ändå säga.

Jag läser vad som står i slutsatsen i rapporten: Av svaren framgår att medlemmarna i Sveriges Åkeriföretag upplever en frustration och uppgivenhet vid kontakt med polisen. Där framkommer ord som "lönlöst", "meningslöst" och "hopplöst" och ett bristande intresse från polisen i samband med att de blivit utsatta för brott. Det finns också en bristande förståelse för varför en polisanmälan ska göras i samband med brott. Många anmäler enbart då försäkringsbolaget kräver detta. Att bidra till statistiken är inte heller något som motiverar till att göra en anmälan. Det upplevs som meningslöst, då en anmälan ofta läggs ned nästan direkt. Och vad bidrar statistiken till? Många undrar varför de ska engagera sig och anmäla då det tar tid och ingen återkoppling heller ges. Det går att läsa en viss uppgivenhet mellan raderna i frisvaren.

Det är ganska alarmerande att en hel yrkeskategori, eller snarare ett helt kluster av företagare, känner att polisen inte ger det stöd som man rimligen kan begära när man är utsatt för brott. Nu kommer säkerligen den här enkäten att diskuteras. Det kanske kommer att vidtas åtgärder inom polisen. Låt oss hoppas att det blir på det viset! Men jag utgår också från att statsrådet är medveten om att det finns en form av kriminalitet som är vägburen och som är ytterst allvarlig för samhället.

Jag kan inte låta bli att kommentera det som sägs i interpellationssvaret om att man ska "öka antalet polisanställda med 10 000". Det är inte det samma som poliser, utan även civilanställda ingår i den kategorin. Man har ökat med 7 000, som det är i dagsläget. De poliser som förväntas komma ut är ju inte utexaminerade i någon större omfattning än, utan i huvud-

sak har det varit fråga om civilanställd personal. Därmed inte sagt att de inte gör ett bra arbete. Men det är just den uniformerade personalen ute på väg som är så viktig för att komma till rätta med den kriminalitet som finns där ute.

Att det sedan finns civilanställd personal inne i huset som tar hand om rapporter och kanske till exempel genomför förhör eller utreder brott är jättebra. Men först och främst måste det finnas uniformerad personal ute som arbetar mot de kriminella, så att vi får bukt med brottsligheten. Att fylla polishusen med civilanställd personal och inte ha tillräckligt med folk ute på vägen leder inte till någon positiv utveckling. Här måste regeringen växla upp och framför allt ge tydliga direktiv till polisen om vad man förväntar sig för att komma åt den här typen av brottslighet. Vi får inte glömma att vägen är den största brottsplats vi har i Sverige.

Anf. 74 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag skulle verkligen uppskatta om Thomas Morell och SD slutade svartmåla polisen för deras trafikarbete. Det finns nämligen inget som helst fog för det. Jag ser hur polisen har jobbat mot kriminaliteten i trafikfrågorna och på vägarna. Det har skett en mycket positiv utveckling de senaste åren.

År 2020 gjordes 15 000 inspektioner av nyttofordon. Det var en ökning med 34 procent sedan 2018. Samma år gjordes 6 500 kontroller av farligt gods, vilket var en ökning med 17 procent sedan 2018. År 2020 utfärdades också 272 sanktionsavgifter för olaga cabotage, som vi talar om i dag. Det var en ökning med hela 450 procent sedan 2016. Är det något polisen har gjort på det här området är det just att man har växlat upp arbetet mot den här typen av kriminalitet.

Ovanpå det har vi också höjda sanktionsavgifter. När vi tar dem som kör svart och gör de här olagliga transporterna på vägarna får de alltså dessutom en högre sanktionsavgift nu än vad de fick tidigare. Vi höjde avgiften från 40 000 till 60 000 i oktober.

Jag påstår att polisens insatser mot den här kriminaliteten har ökat kraftigt på senare år. Det tycker jag att polisen ska ha ett erkännande för i stället för den här svepande anklagelsen om att man inte gör någonting; det är faktiskt helt fel.

Det sägs att förtroendet för polisen är lågt. Det är också fel. Allmänhetens förtroende är, påstår jag, högre än någonsin, i alla fall enligt vad vi har kunnat uppmäta. Den senaste NTU:n visar att 58 procent har stort förtroende för polisen, en ökning med 16 procentenheter sedan 2017. Förtroendet för polisen är alltså väldigt stort.

Det är klart att det finns väldigt mycket att göra. Men om man påstår att polisen inte bryr sig om trafikbrotten eller att förtroendet för polisen allmänt sett är lågt är det helt enkelt fel.

Thomas Morell tar upp den enkätundersökning som åkeriföretagen har gjort. Jag har tittat på den. Det finns 10 000 åkeriföretag i Sverige. 4 500 av dem tillställdes den här enkäten. 738 svarade. Det var alltså en svarsfrekvens på 15 procent. Min fråga är: Vad kan man egentligen dra för slutsatser av den enkäten när man har så låg svarsfrekvens? Inte särskilt mycket, skulle jag vilja påstå.

Jag tycker att Thomas Morell ska ta fasta på allt det positiva som nu sker i polisen, med de ökade kontrollerna, de ökade möjligheterna att komma åt den olagliga cabotagetrafiken, det höga förtroendet och även tillväxten. Vi har satt upp målet om 10 000 fler polisanställda. Vi har ungefär 7 000 hittills. Av dem är lite drygt 1 800 poliser. Det beror på att det i början är civilanställda som tillkommer; de är redan färdigutbildade, medan det tar två och ett halvt år att utbilda en polis.

Nu har vi fler i polisutbildningen än vad vi någonsin har haft tidigare. Vi har just nu över 3 000 som går utbildningen. Vi har nya utbildningsorter. Sedan gammalt har vi Stockholm, Umeå och Växjö. Under vår tid har vi lagt till polisutbildning i Malmö och Borås. Det är den här utbyggnaden och expansionen som nu gör att vi halvår för halvår kommer att få se nya kullar av poliser som kommer ut i polisverksamheten och kan bidra på ett positivt och bra sätt. Jag ser att man kommer att kunna leva upp till det mål som har satts upp, och det tycker jag är väldigt bra.

Återigen: Polisen gör ett väldigt bra arbete på vägarna, och vi kommer att kunna förstärka det ytterligare.

Anf. 75 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Den här enkäten var ju faktiskt polisen inblandad i ihop med Sveriges Åkeriföretag och Larmtjänst. Att svarsfrekvensen var låg kanske beror just på att människor inte känner det förtroende i de här frågorna som man borde.

Det är ju inte allmänheten man har frågat. Man har frågat åkeriföretagen, de företag som sitter ytterst i problembilden med de kriminella som rör sig på vägarna. De utsätts varje dag för dieselstölder, man plockar av delar på bilarna, man tar hela bilar och man gör inbrott både i lokaler och i fordon. De får inte den respons de borde få, och det kan bero på att polisen är överhopad med en massa andra problem som skjutningar och sådant.

Jag ställde inte frågan om allmänhetens förtroende för polisen, utan jag ställde frågan utifrån åkeriföretagens upplevelse, och det är åkeriföretagen som har svarat på enkäten. Det hade varit bra om statsrådet hade fokuserat på det i stället.

Om vi går in på cabotage låter det jättebra att antalet ärenden har ökat med 450 procent jämfört med 2016. Det går alltid att trixa med procent-satser. Det är inte svårt. Man hade 61 ärenden 2016. Det gick upp till 275 för 2020. Hittills i år tror jag att man ligger på 280.

Det är klart att det är bra att man kommer åt dem som kör otillåtet cabotage i Sverige. Jag säger inte emot det. Men bilden visar så tydligt att det här är ett större problem än vad siffrorna i rapporten redovisar. Hade vi haft tillräckligt med folk ute på vägen hade vi kommit åt betydligt fler brott mot cabotagebestämmelserna.

Det som är redovisat är Region Syd, som står för mer än hälften. Då ska man veta att gänget som jobbar i Helsingborg är de vassaste vi har i Sverige, ihop med västeråsarna. Det ligger till och med instruktioner i de utländska bilarna att man ska köra andra vägar förbi deras kontrollområden. Varför? Jo, för om de bli stoppade kommer de att bli rapporterade. Där finns kunskapen, och där finns de vassaste tjänstemännen när det gäller att göra kontroller av den tunga trafiken.

Jag vill påstå att varje bil de får in i Helsingborg eller i Västerås blir synad in i sömmarna. Ingen tar sig igenom där utan att bli rapporterad om det är något som är fel. Tänk om vi hade haft fler sådana enheter i Sverige! Då hade vi kommit åt problemet med otillet cabotage.

På ett helt år är det 280 rapporter. Det är inte särskilt mycket med tanke på hur pass många transporter som sker varje dag. Som en polis säger: Det är som att fiska i ett akvarium. Så omfattande är problemet.

Regeringen har inte presterat när det gäller detta. Man har inte fått ut fler kontrolltjänstemän. Jag pratar med mina gamla kollegor i stort sett dagligen, som säger att det dagligen går hem folk som blir pensionärer eller slutar av andra skäl. Antalet bilinspektörer ligger på en hyggligt stabil nivå, ungefär 73 över tid. Men antalet trafikpoliser med tung behörighet, alltså som har rätt att göra kontroll på tunga fordon, är bara 120 i yttre tjänst. Det finns fler på papperet, men ute på vägen är de inte fler. Vi har alltså ett underskott som är betydande.

Anf. 76 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Argumentationen måste ändå hänga lite grann ihop med hur det faktiskt ser ut när det gäller till exempel statistiken och kontrollverksamheten. Thomas Morell påstår att polisen inte bryr sig om det här. Samtidigt visar det sig att antalet kontroller har ökat kraftigt både av nyttofordon och av farligt gods. Antalet utfärdade sanktionsavgifter ökar. På punkt efter punkt levererar polisen mer kontroller. Dessutom har fler bilinspektörer rekryterats, bara för att ta upp en annan statistikpunkt.

Argumentationen hänger inte ihop. Om Morell påstår att polisen inte bryr sig om de här brotten men kontrollerna samtidigt ökar så kraftigt som de har gjort, då hänger det inte ihop.

Thomas Morell påstår att förtroendet för polisen är lågt. Jag säger att allmänhetens förtroende är rekordhøgt. Då säger han att åkeriföretagens förtroende är jättelågt. Vad bygger han det på? Jo, på en enkät som 738 av 10 000 åkeriföretag har svarat på. Polisen må ha varit med för att genomföra enkäten, men det spelar väl ingen större roll för tillförlitligheten i den eller vilka slutsatser man kan dra av den. Om du har en svarsfrekvens på 15 procent kan du inte dra några större slutsatser av det, påstår jag.

Sedan är det naturligtvis så att vi har problem med cabotagetransporterna, svarstransporterna, även fortsättningsvis. Där vidtar man åtgärder för att öka kontrollerna. Man rekryterar också fler för att kunna klara av dem.

Det finns även andra problem. Thomas Morell tar upp stöld av drivmedel och diesel. Det är naturligtvis ett problem, men jag ser samtidigt att antalet anmälda stöldar av drivmedel har mer än halverats sedan 2014. Även stölderna av diesel har halverats sedan 2014. Det måste man också ta till sig.

Vi fortsätter att satsa på polisen. Polisen har nu fler anställda än någonsin. Det finns fler poliser än någonsin. Det är fler som går utbildningarna än någonsin. Det som vi har gjort de senaste åren med nya utbildningsplatser och utökade möjligheter till rekrytering har också betydelse. Sedan 2015 har vi även återrekryterat 1 200 poliser som lämnat kåren men sedan har kommit tillbaka och vill jobba i polisen igen. Var fjärde polis som har lämnat kåren sedan 2015 har valt att återvända till polisen.

Fler utbildas, färre slutar och fler återvänder till polisen. Det måste man också se när man tittar på polisverksamheten i stort.

Fru talman! Polisen kommer att fortsätta att förstärka insatserna mot all typ av kriminalitet, också den här typen av kriminalitet som ibland kan hänga ihop med den organiserade kriminaliteten inte minst i en del av EU-länderna, där man ägnar sig åt detta för att tjäna stora pengar. Med sina nya resurser och med sina nya anställda kommer man att kunna göra ett ännu bättre jobb på vägarna.

Svartmåla inte polisen genom att försöka få det till att man inte bryr sig om de här brotten, för det gör man faktiskt.

Anf. 77 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är sannerligen inte konstigt att ni inte får någonting gjort, för ni kan ju inte ens läsa ut statistiken så att den blir begriplig.

Om man nu tittar på den enkäten, för den måste man ändå ta till sig, och läser hela rapporten ser man att det är väldigt många som inte ens rapporterar in dieselstölderna eftersom de inte anser att det är meningsfullt. Då kan vi inte hänvisa till att det har blivit färre anmälda brott i form av dieselstöld, för det är ju på grund av att det inte görs någon anmälan.

Ni måste komma ut på spelplanen och delta i matchen. Ni kan inte sitta på läktaren hela tiden. Kom igen nu! Vi måste angripa det här problemet. Då kan man inte stå här i kammaren och komma med en massa påståenden som inte har någon verklighetsbakgrund.

Jag har jobbat i tolv år inom trafikpolisen. På den enhet där jag arbetade var vi nio man i tre turlag som var ute på vägarna veckans alla dagar. I dag är de fem totalt. Hur i hela friden ska de kunna klara det här jobbet?

Kom in i matchen och delta! Jag ska läsa vad som skrivs i en av de stora tidningarna: ”Jag förväntar mig nu att samtliga politiker med ansvar för vägtransporter så snabbt som möjligt sätter sig ner och brainstormar om hur man ska skapa ordning och reda på vägarna på riktigt.

Under tiden sätter jag mig ner och väntar på nästa katastrof, nämligen det som ska komma ut ur utredningen om effektivare kontroller på väg. Alltså utredningen som Sveriges styrande politiker under en längre tid har använt som sköld för att värja sig mot andra ’besvärliga frågor’ från Proffs på temat ordning och reda på våra vägar.”

Kom ut på banan och spela matchen!

Anf. 78 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! På banan har vi varit länge. Det är därför vi bygger ut polisen som vi gör: 10 000 fler anställda från 2016 fram till 2024, fler utbildningsorter och fler kontroller, om vi talar om yrkestrafiken och arbetet där. Det är precis det jag redovisar.

Om Thomas Morells bild är att polisen inte bryr sig om det här, inte sätter av resurser utan struntar i det, hur har då inspektionerna på nyttofordon ökat med över 30 procent sedan 2018? Hur har kontrollerna av farligt gods ökat med 17 procent sedan 2018? Hur har de utfärdade sanktionsavgifterna ökat med 450 procent sedan 2016? Det här är tecken på att polisen de senaste åren verkligen har prioriterat brotten. Jag säger här, i den här debatten, att vi tänker se till att prioriteringarna av brotten fortsätter.

Thomas Morell säger att 738 av 10 000 företag som har svarat på en enkät är missnöjda – i varje fall några av dem. Jag säger att det inte går att dra några slutsatser av detta därför att en svarsfrekvens på 15 procent är alldeles för låg.

Vi kommer förstås att fortsätta att bygga ut polisen, se till att de fortsätter att bekämpa brotten och se till att det blir bättre verktyg för att komma åt brotten. Vi höjer nu sanktionsavgifterna. Nu blir det dyrare för dem som kör de olagliga transporterna. Varje gång vi kommer på dem får de en högre sanktionsavgift.

Svartmåla inte polisens arbete på området. Här har polisen verkligen steppat upp de senaste åren, och det kommer de att fortsätta med de kommande åren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:125 om åtgärder för att få extra poliser

Anf. 79 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig hur jag avser att säkerställa att målet om antalet poliser till 2024 uppnås. Hon har också frågat vilka åtgärder jag och regeringen vidtagit hittills för att uppnå målet om extra poliser och vad orsaken till att målet blir svårt att uppnå är. Vidare har hon frågat vilka speciella insatser som görs akut för att öka antalet poliser i det gängkriminellt utsatta Stockholm.

Att fler poliser kan bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet är en prioriterad fråga för regeringen.

För att minska brottsligheten och öka tryggheten i Sverige genomför regeringen en historisk satsning på Polismyndigheten. Den innebär att antalet anställda ska öka med 10 000 fram till och med 2024 jämfört med ingången av 2016. Vid halvårsskiftet uppgick ökningen till mer än 7 000 anställda.

I avsikt att finansiera satsningen har anslaget ökats kraftigt. För att säkerställa ökningen av antalet polisanställda har regeringen beslutat att starta polisutbildning på två nya lärosäten, i Malmö och Borås. Numera finns polisutbildningen på fem orter, och flera av dem erbjuder även distansutbildning. Dessutom har regeringen initierat en ny snabbare antagningsprocess till polisutbildningen. Detta har gett effekt. Det finns i år fler poliser än någonsin tidigare i Sverige. Antalet antagna till polisutbildningen har mer än fördubblats sedan 2010, och det är fortfarande högt söktryck. Vidare har det införts en ny väg till polisyrket. Genom att låta redan anställda specialister genomgå polisutbildningen får dessa personer en kompetensutveckling, arbetsgivaren kan använda medarbetarna mer flexibelt och antalet poliser ökar.

Min bild är att Polismyndigheten är en attraktiv arbetsgivare eftersom antalet poliser ökar, allt färre slutar och många av de poliser som slutat har återanställts. Det gör det möjligt att nå målet och borgar för en långsiktigt hållbar personalförsörjning av poliser i hela landet.

För ett par veckor sedan examinerades 707 nya poliser från polisutbildningen, vilket är ett välkommet tillskott i den svenska poliskåren. Polis-

leden håller på att fyllas även i polisregion Stockholm, där 205 nya poliser anställdes den 22 november.

Polistillväxten följer en plan, och det är från och med i år som vi kommer att se allt större kullar av nya poliser. I det korta perspektivet genomför Polismyndigheten en personalförstärkning till polisregion Stockholm, bland annat för att stärka utredningarna av den senaste tidens grova brott. På lång sikt arbetar Polismyndigheten med att få fler Stockholmsbaserade personer att söka till polisutbildningen, och en åtgärd är att i januari öka antalet tillgängliga platser på polisutbildningen på Södertörns högskola.

Samtidigt har villkoren förbättrats då polisernas genomsnittliga grundlön ökat med 6 000 kronor i månaden sedan 2015. Den genomsnittliga grundlönen för alla poliser är i nuläget 35 800 kronor i månaden. Ett annat exempel är att ersättningen för arbete på kvällar och helger har höjts. I de senaste lönerevisionerna har parterna enats om att prioritera poliser i yttre tjänst och särskilt de poliser som arbetar i utsatta områden. Polismyndigheten har noterat att det gett avsedd effekt då personalomsättningen bland poliser i yttre tjänst har minskat.

Regeringen och Polismyndigheten har vidtagit flera åtgärder för att förbättra villkoren och för att säkra arbetsmiljön, men regeringen fortsätter naturligtvis att följa utvecklingen noga.

Anf. 80 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Frågan är hur man kunde låta det gå så långt. Det finns så få poliser och en så ökad gängkriminalitet i Sverige, inte minst i Stockholm. Hanninge, som jag kommer från, är näst värst utsatt i hela landet vad gäller rån mot unga.

Jag är orolig, fru talman. Det är hela tiden skottlossningar och andra händelser. Inte bara jag är orolig, utan det är många som känner sig otrygga. Barn blir utsatta av andra ungar. De blir av med jackor och telefoner. De är utsatta för brott både morgon och kväll, på väg till skolan och på väg hem från skolan. Och det gör dem rädda för att gå ut igen. De sover dåligt och mår på det stora hela riktigt dåligt.

Fru talman! Vi kan inte ha det så här. Vi måste få ordning på Sverige och Stockholm nu. Vi måste få känna oss trygga där vi bor, när vi går till och från våra arbeten och till och från våra skolor. Gängkriminaliteten behöver stävjas nu. Hur kunde det gå så långt?

Antalet anmälda rån mot personer under 18 år har mer än fördubblats i Sverige under perioden 2015–2019. De som misstänks är i huvudsak 15–20 år gamla. Även den självrapporterade utsattheten för rån har ökat kraftigt bland ungdomar. En oroväckande utveckling kan ses när det gäller flickor utsatta för rån i Stockholmsområdet. De är rädda för att gå hem från bion, trots att de går tillsammans. De är rädda för att gå hem från träningen på kvällen, och de är rädda för att gå till och från sina kompisar. Poliserna har minskat i antal.

Ministern slår sig för bröstet och säger att det har blivit fler poliser, men det har också blivit fler invånare. Slår man ut antalet poliser på antalet invånare är det inte så stora siffror att skrika om.

Brottsligheten är Sveriges mest akuta samhällsproblem just nu. Den grova organiserade brottsligheten styr vissa områden i Sverige med järn-

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

hand. Brottsförebyggande rådets statistik visar på att Sverige ligger i topp när det kommer till dödligt skjutvapenvåld.

Vi pratar om historiska satsningar på polisen. Det är ändå en himla tur för Sverige att M-KD-SD-budgeten gick igenom så att det blir mer satsningar på höjda polislöner, mer pengar totalt till Polismyndigheten, en rikstad satsning på fler övervakningskameror och på starkt utvecklad teknisk förmåga hos polisen i form av bättre verktyg, teknik och fler anställda för att förbättra arbetet mot brottsligheten.

Men sådana saker tar tid. Det gäller också att följa upp dem så att de blir som man har tänkt sig. De olika insatserna som ministern pratar om låter fint, men ministern svarar egentligen inte på min fråga, fru talman, om hur ministern avser att säkerställa att målet om antalet poliser till 2024 uppnås.

Det rapporteras nu att kriminella gäng från Mälardalen håller på att ta över narkotikamarknaden i Sundsvall och Medelpad. Man säljer narkotika via Snapchat och Tiktok och andra sociala medier. Det medför våld och fler vapen, och allt yngre utnyttjas i droghandeln. Polisen säger att de ser allt fler ungdomar som dras in i den kriminella miljön, långt ned i åldrarna – runt 12 år. Så här kan vi inte ha det. Det måste bli möjligt att använda kameraövervakning och avlyssning mot barn under 15 år som misstänks för grova brott.

Gängen rekryterar 10–13-åringar. De har med sig vapen och annat till skolan. Vi behöver verktyg för att avbryta kriminaliteten och sätta in stödjande åtgärder för att förhindra att gängkriminaliteten biter sig fast. Det gäller att vända på varje sten.

Anf. 81 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag blandar mig i debatten eftersom polisen ligger mig varmt om hjärtat.

Vi diskuterade för en stund sedan hur stor ökningen av antalet poliser egentligen är, och det är ju i huvudsak civilanställda. Det kommer att komma ut fler poliser, men likväl är de ändå för få för att fylla på tillräckligt mycket. Precis som Alexandra Anstrell har sagt här har kriminaliteten vuxit sig allt starkare, och då måste samhället mota detta. Samhället måste vara starkare än de kriminella.

Om man då tittar på vad som sker runt omkring i vårt samhälle ser man att det skapas parallella samhällen med alternativ rättskipning. Alternativ rättskipning betyder att det är någon annan än svenska staten som är polis, åklagare, domstol och i vissa fall till och med bödel. Det är inte svenska staten, svensk lagstiftning eller svensk rättsväsen som hanterar det här, utan det är andra aktörer som sätter sig över vårt rättssystem och är både polis och åklagare, domstol och verkställare.

Skjutningarna som sker runt om i landet, ofta med dödsfall, är ju rena avrättningar. Det är något som kommer av de kriminella gängen och deras uppgörelser. Det kan vara kärleksaffärer som spårar ur eller narkotika eller vad som helst, men det är verkligen öga för öga och tand för tand.

Här har rättssamhället backat undan på vissa områden. I Göteborg, till exempel, har man upprättat vägspärrar runt utsatta områden. Varför gör man det? Jo, därför att man vill ha koll på vilka som rör sig där inne. Man stoppar helt enkelt fordon för att se vem som sitter i. Det är inte polisen som gör det, utan det är de kriminella. De stoppar bilar för att se vilka som

sitter i så att de kan se vilka som är i området och eventuellt vidta åtgärder om det är fel personer i bilen.

I ett rättssamhälle är det staten som sköter kontrollen, ingen annan. Här måste polisen få tillräckligt med resurser. Det låter bra när statsrådet står här och talar, men i Expressen från den 2 november i år kan man läsa att var tredje – 36 procent, alltså drygt en tredjedel – av de fackligt anslutna poliserna aktivt söker jobb som inte är inom polisväsendet. Det här är ju en alarmerande utveckling. Så låter det inte när man lyssnar på statsrådet.

Varför är det så? Det är något annat som är fel. Det kan vara dålig lön. Det kan också vara det att poliserna har en arbetssituation som är omänsklig. Man är i en miljö, i ett område, där man ständigt är påverkad av hot. Poliser är inte mer än människor, de heller. Om man är hotad, om det kanske till och med framförs hot mot familjen, är man inte mer än människa. Då är frågan om det är värt priset eller om man ska göra något annat här i livet.

Jag vet vad det innebär, för jag var själv utsatt för hot när jag jobbade inom polisen. Jag hade kollegor som ronderade runt min bostad. Det är ingen höjdare att ha det på det sättet. Man vågar inte ens gå i affärer och ha familjen med sig utan att hela tiden ha koll på vad som är bakom ryggen. Jag kan förstå de poliser som väljer bort yrket. Det förvånar mig inte.

Anf. 82 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med Alexandra Anstrells fråga hur det har kunnat gå så långt. Ja, det beror väl bland annat på hur ni i Moderaterna hanterade den här frågan under den tid då ni styrde Sverige.

Sanningen är ju den att ni visade polisfrågorna ett ytterst förstrött intresse. Ni skar ned polisutbildningen med 90 procent på två år för att ni skulle finansiera era skattesänkningar. Därefter utbildade ni alldeles för få poliser – bara 600–700 per år. Samtidigt vet vi att ungefär 400–500 går i pension varje år. Då förstår man att det är en alldeles för låg nivå.

Det vi gjorde när vi tillträdde 2014 var att vi skalade upp polisutbildningen och gjorde det kraftigt. Vi startade nya utbildningar.

Det finns några saker som Moderaterna aldrig har gjort och aldrig klarar av. För det första klarar ni aldrig jobben. För det andra klarar ni aldrig statsfinanserna. För det tredje klarar ni aldrig att starta några nya polisutbildningar.

Det är socialdemokrater som har startat alla nya polisutbildningar i Sverige. Det var vi som startade i Växjö för lite drygt 20 år sedan. Det var vi som startade i Umeå, också det för 20 år sedan. Det var på Laila Freivalds tid som justitieminister. Det var vi som startade i Malmö häromåret, och det var vi som startade i Borås nu. Det är vi som står för expansionen av polisen, satsningen på polisen och möjligheten för polisen att växa på det sätt som nu sker.

Nu utbildar vi nästan tre gånger så många poliser som ni i Moderaterna gjorde under er tid, när ni styrde Justitiedepartementet. Det visar väl trots allt vad det här egentligen handlar om. Det är lätt att stå i opposition och prata. Men när ni sedan sitter på departementet och styr, ja, då visar det sig att då gör ni ingenting.

Thomas Morell tar upp arbetsvillkoren för polisen. Det är helt rätt, tycker jag. Men jag tycker också att man ska våga in att vi nu för fjärde

året i rad har en situation där färre slutar på polisen, alltså att färre söker sig bort från polisen.

Det är också fler som återvänder till polisen. Jag nämnde i en tidigare replik att av dem som slutat på polisen från 2015 har 25 procent återvänt till polisen. 1 200 har vi återrekryterat.

Vi utbildar alltså fler. Färre slutar, och fler återvänder. Den bilden tycker jag att man också ska ha.

Vi satte upp målet om 10 000 fler anställda i polisen fram till 2024. Vi kommer att nå dit. Vi har redan ökat med 7 000. Vi kommer att klara de andra 3 000 fram till 2024 genom att fortsätta utbilda fler, genom att förbättra arbetsvillkoren och genom att utveckla utbildningsmöjligheterna.

Jag nämnde i mitt interpellationssvar den funktionsinriktade utbildningen. Det är alltså en vidareutbildning av dem som redan i dag är civilanställda i polisen som ger dem möjlighet att utbilda sig under ett års tid för att sedan kunna få polismans befogenheter och bli poliser – naturligtvis med samma krav som alla andra i poliskåren. Det här innebär ytterligare en möjlighet för den som redan är anställd i polisen att vidareutbilda sig och bli polis.

Det här är naturligtvis en stor utmaning. Jag tror inte att det finns någon annan myndighet som har vuxit med 30 procent på bara sju år. Det är en jättestor utmaning och ett högt mål som vi satte upp för polisen för några år sedan, men jag är övertygad om att vi kommer att kunna nå dit. Men det kräver som sagt att vi fortsätter utbilda fler, utvecklar arbetsvillkoren och ser till att det blir en bra arbetsplats och förbättrar möjligheterna för människor att återvända till kåren.

Anf. 83 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Ministern pratar om att man är övertygad om att man kommer att nå målet. Det låter ju bra, men jag frågar fortfarande hur man ska säkerställa att det verkligen blir så.

Vi har fler poliser än någonsin, men vi har också fler kriminella än någonsin. Vi har fler invånare än någonsin. Eurostat har statistik som visar att Sverige har den tredje sämsta polistätheten i EU.

Åtta år, hör ni, det är nästan en hel skolgång för de barn som i dag är de mest utsatta för ungdomsrån. I snart åtta år har man lett landet och ministern varit ansvarig här. Då tänker jag att det är konstigt att man försöker skylla ifrån sig på Moderaterna, som alltså sitter i opposition. Åtta år är som sagt nästan en hel skolgång för dem som är mest utsatta. Det är nästan så att man baxnar, fru talman.

Är Polismyndigheten en attraktiv arbetsgivare? Ja, det är den absolut för väldigt många. Men för väldigt många är det också, som Thomas Morrell var inne på, ett oerhört utsatt yrke. Man kanske inte alltid får den hjälp man behöver.

Man kan också titta på polislönerna. Jag har själv en lillebror som har jobbat som polis men som slutade för att han fick en enormt stor löneökning när han gick vidare för att i stället jobba i kommunen som alkohol- och tobakshandläggare. Det blev väldigt stor skillnad i lön.

Det är fler som går utbildningen, och det tycker jag naturligtvis är jättebra. Vi får fler poliser som kan hjälpa till att stävja gängkriminaliteten som breder ut sig. Den har brett ut sig under ganska lång tid och fått ett ganska starkt fäste i Haninge, i Stockholm, i Sverige.

Det här är problematiskt. Det är faktiskt en av de absolut viktigaste frågorna just nu, när våra barn inte vågar gå till och från skolan. Man vågar inte gå till skolan på morgonen för att man är rädd att bli av med sin jacka. Det är alltså barn som åker buss till skolan utan jacka för att de är rädda att bli rånade. Så här kan vi inte ha det.

Att poliser går utbildningen nu känns jättebra. Men det tar tid att få ut dem i arbete, att få ut dem i Jordbro, så att de kan hjälpa till att stävja gängkriminaliteten. Det tar tid att få erfarna poliser.

Antalet ungdomsrån har, som jag var inne på tidigare, ökat i hela landet. Brås rapport visar att de flesta är under 18 år. Haninge, som jag kommer från, är näst värst i hela landet, fru talman. Det ser inte så roligt ut över huvud taget i Stockholmsområdet.

Vi kan inte ha det så här, fru talman. Vi har en brottslighet som är Sveriges mest akuta samhällsproblem. Då behöver man ta tag i det. Man kan inte skylla ifrån sig på något som hände för åtta år sedan.

Jag undrar varför det har tagit så lång tid. Åtta år är nästan en hel skolgång. Och hur säkerställer ministern att vi faktiskt når målet om antal poliser? Och kommer poliserna att få bättre arbetsmiljö?

Anf. 84 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret tidigare, statsrådet! När det gäller kriminaliteten håller de kriminella i taktpinnen i vissa områden i Sverige. Det är de som styr, inte samhället, staten eller vårt rättssystem. Där måste staten möta upp.

Här är regeringen inte riktigt på banan. Visst, man kommer att utbilda fler poliser, och man sätter in fler civilanställda inom polisen. Men räcker detta? Uppenbarligen inte – vi har ju en föga smickrande statistik, där vi är det värsta landet i Europa när det gäller skjutningar. Till och med barn blir skjutna och mördade i det här landet. Det är hårresande. Då måste rättssamhället sätta ned foten och hålla i taktpinnen. Det ska man inte låta andra göra.

När man knäckte Encrochat visade det sig att vi får in tio gånger mer narkotika i Sverige än vi trodde, ofta smugglad i tunga fordon. Då är vi tillbaka till att vi inte har tillräckligt med kontroller, vare sig vid tullen eller ute på vägen. Det är enorma mängder narkotika som kommer in, och då uppstår strider mellan de kriminella gängerna och vi får skjutningar och avrättningar på öppen gata.

Det är dags att växla upp nu så vi möter detta och får samhället att hålla i taktpinnen.

Därmed vill jag önska talmannen, de anställda i Riksdagsförvaltningen, statsrådet och mina kollegor en riktigt god jul och ett gott nytt år. Vi ses här i kammaren för nya fajter nästa år.

Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Skälet till att jag tar upp hur Moderaterna har agerat i regeringsställning är att jag vill visa just detta: Det duger inte att stå i opposition och prata om att man ska göra det ena eller det andra eller det tredje och sedan, när man väl sitter i Justitiedepartementet, göra tvärtom. Då skär man ned på polisutbildningen med 90 procent på två år, för att pengarna har tagit slut i statskassan. Man har sänkt skatten med 140 miljarder, och

plötsligt är pengarna slut. Då tar man det från polisen – det var så Moderaterna gjorde när man satt i Justitiedepartementet.

Men ni gjorde inte bara det, utan ni avskaffade också värnplikten, vilket i sin tur gick ut över Pliktverket. Pliktverket skars ned, såg vi, och det är de som gör prövningarna av dem som ska in på polisutbildningen. Detta mötte vi också när vi tillträdde 2014: ett läge där vi inte bara behövde skala upp själva polisutbildningen och starta nya polisutbildningar utan också blev tvungna att skala upp Pliktverket och anställa väldigt många fler psykologer där för att man skulle kunna göra testerna. Bara detta blev en flaskhals. Man ska tänka sig för när man skär ned på det sätt som Moderaterna gjorde, för det får långsiktiga konsekvenser för hela verksamheten.

Nu är vi i en situation där vi återigen har kommit upp till de nivåer där vi ska ligga. Vi pratar om antalet poliser per capita. Faktum är att vi från och med i år och nästa år när det gäller antalet poliser per capita, alltså per invånare i Sverige, kommer att ligga högre än något tidigare år då man mätt. Man får gå tillbaka till 2006 när det gäller poliser per capita. Inte bara antalet poliser ökar alltså nu, utan också antalet poliser per invånare, till följd av att nya kullar nu går ut. Vi har som sagt ungefär 3 000 på utbildningarna just nu.

När man talar med er i högerpartierna har ni egentligen bara ett enda svar på denna fråga, nämligen att öka antalet poliser och jobba med straffen. Jag säger att vi behöver få polisen att växa, jobba med straffen och fortsätta bygga ut kameraövervakningen. Vi har nu 450 kameror uppsatta, och ytterligare tusentals kameror är på väg ut som uniformskameror på poliserna – en stor tekniksatsning. Detta behöver vi jobba med: de represiva delarna.

Men vi behöver också jobba med de förebyggande delarna, och de finns inte över huvud taget i högerpartiernas världsbild – tvärtom. När jag säger att vi måste satsa på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet för att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen möts jag ofta bara av något slags hån: Det där spelar väl ingen roll.

Jag skulle vilja uppmana högerpartierna att tänka om även kring detta. Det spelar ingen roll hur många vi burar in – och vi burar faktiskt in rekordmånga nu; jag tror att vi har 7 000 frihetsberövade – om det samtidigt, i nästa skede, står ytterligare ungdomar på rad som är beredda att kliva in i kriminaliteten. Ändå skär högern, varenda gång ni får möjlighet att styra över budgeten, ned på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet i de utsatta områdena.

För att vi ska klara detta, fru talman – och det tror jag att vi kommer att göra – behöver vi bekämpa både brotten och brottens orsaker. Detta borde också högerpartierna förstå.

Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är lite märkligt att höra ministern stå och prata om att Moderaterna inte skulle satsa på skola och socialtjänst; det är precis det vi gör. Jag håller med ministern om att det är viktigt att man jobbar med de förebyggande åtgärderna. Det tror jag att de flesta håller med om – att man också kan satsa på att förebygga och att upptäcka saker i tid.

Jag tänker inte minst på det hedersrelaterade våld och förtryck som breder ut sig. Vi kan se att detta ökar i min hemkommun Haninge, i Stock-

holm och i hela Sverige. Tittar man på statistiken för Origo, ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld som vi har här i Stockholms län, ser man att antalet utsatta unga som hör av sig dit ökar. De behöver naturligtvis hjälp, både förebyggande och när det väl händer.

Vi har, fru talman, en annan grupp som är viktig att nämna i detta sammanhang; det är våra företagare. Vi har företagare som är rädda för den ökande gängkriminaliteten. Det finns risk för att företagare flyr landet – flera har redan flyttat.

Vi har hört företagare berätta om hur kriminella försöker nästla sig in i affärsverksamheter. En företagare drabbades av ett dataintrång. En kriminell gruppering hotade därefter med att läcka uppgifterna om företaget. Företaget startade ett nytt bolag och satte sig i styrelsen tillsammans med dem. Företagaren valde sedan att lämna landet. En annan företagare, en krögare som jag träffade för inte så länge sedan, var också rädd. Man använder inte klockor längre, man tar olika vägar till jobbet och man har inga dyra bilar.

Hur kunde det bli så här? Ministern skyller ifrån sig på Moderaterna, men jag hävdar att ministern ändå har haft åtta år på sig att få fler poliser till Haninge, Stockholm och Sverige. Det har inte skett ännu.

Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har alltså nu ett rekordstort antal poliser. Det är en följd av de utbildningssatsningar vi har gjort och av att färre lämnar kåren och fler återvänder till den, till följd av det arbete vi har gjort. Vi har nu också fler poliser per capita, per invånare, än vi har haft tidigare. Från och med i år och nästa år kommer vi att passera den tidigare toppen 2010 och ha fler poliser per capita än vi har haft i modern tid. Det beror på att alla de 3 000 poliser som nu befinner sig i utbildningssystemet är på väg att gå ut.

Vi satsar alltså på polisen och polisutbildningen på ett sätt som ingen regering, påstår jag, har gjort tidigare. Detta ska kontrasteras mot förra gången Moderaterna hade något att säga till om i Justitiedepartementet, då man skar ned på polisutbildningen med 90 procent på två år.

Det kan hända att Alexandra Anstrell tycker illa om att jag tar upp detta, men jag gör det bara för att allmänheten ska få klart för sig att somliga politiker ibland kan stå här när de är i opposition och säga en sak, och sedan, när de väl kommer till makten, blir det helt annorlunda och de gör tvärtom. Det är den erfarenhet vi har av Moderaterna i regeringsställning, tyvärr.

Sedan säger Alexandra Anstrell att Moderaterna visst satsar på skola och socialtjänst. Nej, ni gör ju inte det. Det är snarare tvärtom. Så fort ni får möjlighet att få igenom budgetar i den här kammaren är det de posterna ni stryker först. Då är det skola, socialtjänst och fritidsverksamheter i de utsatta områdena som ni stryker först.

Det är likadant i kommunerna. Det är samma visa där. Andra saker får alltid gå före satsningar på skola, socialtjänst och fritis.

Nu, när kommunerna har mer pengar än någonsin – de hade 50 miljarder i överskott förra året – måste de också se till att svara upp mot statens satsningar, så att vi inte bara får förstärkta repressiva åtgärder utan också förstärkta förebyggande åtgärder.

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:140 om brister i krisberedskapen

Anf. 88 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att stärka Sveriges krisberedskap framöver, dels för att säkerställa att krisberedskapen blir likvärdig i alla Sveriges 290 kommuner.

Kommunerna har en mycket viktig roll i Sveriges samlade beredskap. De har många och omfattande uppgifter inom den offentliga välfärden och har i enlighet med ansvarsprincipen även ansvar för sin verksamhet vid en kris.

Under pandemin har frågan om beredskap när det gäller tillgång till kritiska varor aktualiserats, inte minst kommunernas och regionernas lagringshållning av personlig skyddsutrustning. För att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig har regeringen tillsatt en utredning som bland annat ska föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt hur försörjningsberedskapen ska finansieras. Regeringen avser också att tillsätta ett tvärsakliellt näringslivsråd i syfte att stärka den privat-offentliga samverkan som är en förutsättning för att bland annat försörjningsberedskapen ska fungera.

Risken för naturolyckor ökar med ett förändrat klimat. Kommunerna har en central roll i det förebyggande arbetet. För att stärka detta arbete satsar regeringen från och med 2022 en halv miljard kronor för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas. Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, med stöd av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, och Statens geotekniska institut, SGI, som fördelar bidragen.

Medel för krisberedskap och civilt försvar fördelas också till kommunerna utifrån de uppgifter som de har enligt lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. För 2020 fördelades drygt 420 miljoner kronor till kommuner för de uppgifter som regleras i denna lag. Fördelningen av dessa medel regleras genom överenskommelser mellan Sveriges Kommuner och Regioner och MSB.

Kommunerna kan också ansöka om bidrag från MSB för åtgärder i den tekniska infrastrukturen som bidrar till att öka ledningsförmågan i kommunen. Exempel på detta är åtgärder för att skapa redundans för telefoni och data, reservverk, släckutrustning och skalskydd. Under 2020 fördelades drygt 42 miljoner kronor i bidrag till kommunerna för detta ändamål.

Vårt krisberedskapssystem är i grunden robust. Men utvärderingar visar att vår beredskap måste fortsätta utvecklas. Jag kommer att arbeta med att fortsatt förstärka Sveriges krisberedskap, och i detta arbete är det nödvändigt att lära från samlade erfarenheter från tidigare kriser.

Anf. 89 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är spännande att få debattera även dessa frågor med ministern nu.

Världen är mer osäker och orolig än på länge, och oförutsägbarheten ökar. Vikten av försörjningstrygghet i händelse av kris eller krig är något

som inte nog kan understrykas. Det har vi inte minst sett nu under pågående pandemi.

Det behövs verkligen övergripande och genomgripande reformer för att förstärka den civila beredskapen på ett antal områden som ansvar, ledning och samordning, men även när det gäller sådant som krislagstiftning, samverkan med näringslivet och lagerhållning. *Ekot* har avslöjat en rad brister i den kommunala krisberedskapen inför exempelvis stormar, pandemier, värmeböljor och skogsbränder. Detta är allvarligt med tanke på de allt större utmaningarna i krisberedskapen framgent.

Krisberedskapen utgör också en viktig utgångspunkt för det civila försvaret – en oerhört viktig del i totalförsvaret.

Problemen är särskilt stora i mindre kommuner, där den statliga ersättningen inte räcker till en heltidstjänst för exempelvis en beredskapssamordnare. Men det handlar även om att det exempelvis saknas reservström hos känsliga verksamheter som äldreboenden och att det genomförs för få övningar. Bland annat menar SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, att de pengar kommunerna får från staten för krisberedskap inte räcker till.

Fru talman! Anslag 2:4 Krisberedskap är ett av regeringens främsta styrmedel för att stärka samhällets krisberedskap och det civila försvaret. Staten fördelar varje år ungefär en halv miljard kronor till myndighetsprojekt som ska förstärka krisberedskapen och det civila försvaret.

Tidigare i år fick vi en rapport från Riksrevisionen som tydligt visar på en risk för att projektbidragen används för ordinarie verksamhet i stället för projekt och därför inte blir den förstärkning som var tänkt.

Rapporten visar att MSB, som fördelar projektmedlen, också fördelar medel till sig själv. Projektbidragen riskerar därför att inte bli den förstärkning av krisberedskapen som det var tänkt. Jag undrar: Har ministern för avsikt att förändra detta, så att det blir tydligare att en myndighet inte ska kunna bevilja sig själv projektbidrag?

Granskningen visar också att de problem som generellt följer med projektstyrning, till exempel att det inte alltid finns resurser att förvalta eller ta hand om projektens resultat när det hela är klart, förvärras när projektmedlen utgör en stor del av myndighetens sammantagna finansiering. Detta riskerar att leda till att projektens avsedda effekter uteblir.

I rapporten konstateras även att projektbidragen i den del som betalas ut till länsstyrelsernas sammanhållna projekt används till verksamhet som regeringen uttryckligen har uttalat att anslaget inte ska användas till.

Vi fick en hel del rekommendationer. Jag är glad över att riksdagen ställde sig bakom Moderaternas förslag om en oberoende utredning av detta för att se hur det kan bli ett bättre styrmedel. För oss moderater är det tydligt att det behöver tas fram ett förslag på en hållbar finansieringsmodell för den civila beredskapen utifrån förutsättningar, kostnader och behov.

Anf. 90 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! I likhet med vad som skett inom polispolitiken och kriminalpolitiken har vi också på den här punkten lagt om politiken i Sverige. Det fanns en tid då moderata ministrar sa att försvaret var ett särintresse och inget man skulle satsa på. Vi hade till och med en moderat försvarsminister som fick avgå på grund av den inställning som den dåvarande moderatledda regeringen hade.

Under alla dessa år hände i praktiken ingenting vare sig inom det militära försvaret eller inom det civila försvaret. Man brydde sig inte om att det civila försvaret under lång tid hade haft mycket stora behov.

Nu gör vi det. Just nu pågår den största upprustningen av det civila försvaret och den civila beredskapen i modern tid. Vi går ut med mycket stora belopp till de statliga myndigheterna, till frivilligorganisationerna och till kommunerna för att göra satsningar på den civila beredskapen och det civila försvaret. Sammanlagt kommer anslagen när hela utvecklingen är färdig 2025 att uppgå till 4,2 miljarder. Det är en trappa: I botten hade vi 400 miljoner från 2018 – nu från 2021 är det 1,4 miljarder, 2022 är det 1,9 miljarder, 2023 är det 2,9 miljarder, 2024 är det 3,4 miljarder och från 2025 är det som sagt 4,2 miljarder. Dessa medel går ut till statliga myndigheter, kommuner, frivilligorganisationer och många fler för att stärka den civila beredskapen.

Min inställning måste nog ändå vara att jag litar på att myndigheterna ser till att pengarna hamnar på rätt ställe. Jag utgår från det. Skulle det vara problem med det får vi väl ha en särskild granskning av det, men jag måste ändå lita på att de myndigheter som får del av pengarna vet vad de gör.

Sedan finns det andra anslag som särskilt går till kommunerna. Jag nämnde i mitt interpellationssvar det särskilda anslaget på en halv miljard som utgår från och med 2022 för att förstärka beredskapen i samband med eventuella naturolyckor som kan komma till följd av ett förändrat klimat. Det är alltså ytterligare en halv miljard från 2022.

Sedan har vi anslaget på 420 miljoner kronor till kommunerna för extraordinära händelser i fredstid och för höjd beredskap. Det är alltså 420 miljoner till.

Sammantaget går det alltså ut mycket stora belopp, och jag tror inte att det finns någon regering som har satsat mer på civil beredskap och civilt försvar än vad vi gör just nu.

Men jag vill nog också säga att också kommunerna själva har ett ansvar. Det är trots allt ansvarsprincipen som gäller. Man kan inte utgå från att staten ska betala precis allting som har med detta att göra. Kommunerna har ett grundansvar. Kommunerna måste därmed också vara med och betala detta, särskilt mot bakgrund av att kommunsektorn förra året gick med 50 miljarder i överskott. Kommunerna har aldrig haft så mycket pengar till sitt förfogande som de har just nu. Då måste man också kunna kräva, tycker jag, att kommunerna ser att det finns ett stort behov och att de satsar på detta.

Ska denna uppskalning fungera på ett bra sätt måste kommun och stat gå hand i hand, och man måste vara beredd att bidra i båda delar. Man kan inte tro att staten ska ta alla kostnader. Även kommunerna och de kommunala politiska ledningarna måste känna ett ansvar för sina kommuninvånare och se till att göra de satsningar som behövs. Och man har, som sagt, totalt sett 50 miljarder till sitt förfogande. Då bör man kunna använda en del av de pengarna till detta.

Anf. 91 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tänker på vilka partier som var med och nedrustade Sveriges försvar. Där tror jag att ministern ska vara lite mer försiktig.

Jag tror också att vi har väldigt många duktiga kommunstyrelseordförande runt om i Sverige som tar sitt ansvar, men de får faktiskt inte möjligheterna fullt ut från regeringen. Där behöver ministern ta sitt ansvar.

Sverige ska vara väl rustat för att möta framtidens kriser oavsett om det handlar om pandemier, avbrott i försörjningskedjor eller klimatrelaterade händelser som skogsbränder och översvämningar. Vi är inte riktigt där i dag, fru talman.

En god krisberedskap lägger också grunden för det civila försvaret. Krigets krav måste kunna hanteras. Klarar Sverige av att hantera de krav som kriget kan ställa på Sverige står vi naturligtvis också bättre rustade när krisen kommer. Men då kan man undra när regeringen ska börja ta det civila ansvaret, den delen av totalförsvaret, på allvar.

Det gläder mig att ministern lyfter fram totalförsvarets näringslivsråd i sitt anförande. Näringslivet är av central betydelse för Sveriges totalförsvaret. Jag hoppas att covid-19 nu gjort det helt synligt för alla i Sverige att Sverige är i behov av ett nationellt näringslivsråd. Problemet är bara att det under denna mandatperiod har utretts och utretts och utretts men att man aldrig kommer till skott, trots att utredningarna pekar på att man behöver ett näringslivsråd för totalförsvaret.

Hela vårt samhälle är beroende av varor och tjänster som kommer från näringslivet. En stor del av våra samhällsviktiga verksamheter bedrivs av privata aktörer. Det handlar exempelvis om energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, transporter, hälso- och sjukvård samt en hel del kommunal service.

Näringslivet, som omfattar allt från multinationella företag till små företag som främst verkar lokalt, är av central betydelse för Sveriges totalförsvaret. Det innebär att även resurser som ägs av privata aktörer är nödvändiga för att tillgodose totalförsvarets behov.

Försvarsberedningen redovisade i sin rapport *Motståndskraft* redan 2015 att ett nationellt näringslivsråd borde inrättas i syfte att etablera en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på centrala, regionala och lokala nivåer – detta som ett komplement till de olika forum som i dag finns, exempelvis via branschorganisationer.

Men som jag sa: Vi har under mandatperioden fått se utredning efter utredning som pekar på att detta vore en bra grej, men ingenting händer. Då undrar man faktiskt, fru talman: Vad är problemet?

Då alla partier har stått bakom innehållet i Försvarsberedningens rapport 2015 hade detta redan kunnat vara uppe och rulla nu. Men när kommer det att ske, herr minister? Det måste man ändå fråga.

Moderaterna vill ännu mer. Vi vill se ett proaktivt arbete där till exempel omställningsavtal tecknas med svenska företag, så att de i ett krisläge kan ställa om sin produktion till att tillverka samhällsviktiga varor. Vi har redan sett prov på det. Det kan till exempel gälla när näringslivet ställer personella resurser och kompetenser till förfogande för det offentliga. Under pandemin har vi också sett exempel på det, när Scania lånade ut experter på inköp och logistik till Karolinska universitetssjukhuset för att hjälpa till att upphandla skyddsutrustning.

Det behövs en översyn av lagar och regler som styr möjligheterna att teckna avtal med näringslivet? Är det något som ministern kan tänka sig att arbeta vidare med och stödja?

Anf. 92 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Ja, det kan vi säkert göra.

Jag vill bara säga att detta är ett klassiskt exempel på en interpellationsdebatt. Interpellanten ställer ett antal frågor till mig som hon sedan får svar på. När hon inte kan föra den debatten vidare, eftersom hon har fått svar, tar hon upp någonting helt annat.

Interpellationsfrågorna handlar om Sveriges krisberedskap framöver och om hur krisberedskapen ska bli likvärdig i alla Sveriges 290 kommuner. Jag svarar på det och säger att vi nu genomför en historiskt stor satsning på det civila försvaret – det är faktiskt den största i modern tid. Det är 4,2 miljarder kronor som går ut i en trappa framöver, fullt utbyggd till 2025. Dessutom är det ytterligare en halv miljard kronor till kommunerna för att förebygga naturolyckor i samband med förändrat klimat – det kommer redan nästa år. Det är ytterligare 420 miljoner kronor för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Det är alltså oerhört stora pengar från statens sida som går ut till kommunsektorn för att man ska kunna klara den uppgiften. Lägg ovanpå det att kommunsektorn i dag har mer pengar än någonsin, 50 miljarder i över-skott!

Jag skulle nog säga att Alexandra Anstrell har fått de svaren. När hon nu har fått dem säger hon: Ja, men hur ska ni göra med näringslivsrådet? Ska inte det startas? Då säger jag: Jo, det ska det. Det är därför vi skriver det i själva interpellationssvaret. Detta tänker vi göra, och det tänker vi naturligtvis göra så fort som möjligt. Vilka uppgifter man sedan ska ha i detta och hur det arbetet ska fortskrida får vi återkomma till. Men det blir naturligtvis en viktig del i det fortsatta arbetet.

Men det är på något sätt symtomatiskt. När man går ut och kritiserar regeringen för att göra för lite för den civila beredskapen smälter kritiken till slut ned till en enda punkt, nämligen huruvida vi ska ha ett näringslivsråd eller inte. Det visar kanske att invändningarna mot vår politik inte är så förfärligt starka.

Anf. 93 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag kan lova ministern att det kan komma många interpellationer i dessa frågor, för att det är frågor som vi moderater driver och kan.

Mer av samma löser inte problemet med likvärdighet. Jag hävdar att jag inte har fått svar på hur man ska säkerställa att det blir likvärdigt i kommunerna. Det är uppenbart att det i dag inte är likvärdigt.

Haninge har över 90 000 invånare. Åre har 10 000 invånare. Det ser såklart väldigt olika ut vad gäller krisberedskap. Jag får faktiskt inget svar av ministern här. Hur ska ministern säkerställa att det blir likvärdigt?

Jag tänker på en sådan sak som dricksvattenförsörjning. Vatten är ju en förutsättning för att få en bra livsmedelsförsörjning i Sverige. Livsmedelsverket ansvarar för den nationella samordningen när det gäller beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning, men kommunerna är ansvariga för dricksvattenförsörjningen. En del ligger långt framme i olika projekt – jag tänker exempelvis på avsaltningsanläggningen på Öland. Andra har väldigt mycket längre att gå.

I slutändan kan problem med dricksvattenförsörjningen leda till stora kriser och hamna på såväl ett regionalt som ett nationellt större ansvar.

Dagens problematik med vattenbrist visar på behovet av både kortsiktiga och tillfälliga och långsiktiga vattenfördröjande åtgärder.

De satsningar som ministern var inne på, att man sköt till extra medel för 2022, gäller väl ändå inte för torka.

För att kommunerna ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten vid höjd beredskap måste de få en bättre planering och logistik kring dricksvattenförsörjningen. Här behöver man förbättringar.

Håller inte ministern med om att man behöver säkerställa likvärdigheten, så att man får en nationell analys av situationen och kommunernas planering inför framtiden?

Anf. 94 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det gör jag absolut. Det är därför vi har de särskilt avsatta statliga pengarna till kommunsektorn. Det är bland annat för att försöka se till att det blir en ökad likvärdighet.

Men Alexandra Anstrell tar här upp Haninge och frågar: Hur ska Haninge kunna klara av detta? Det räckte med en enkel googling för att se att Haninge gick med 235 miljoner i överskott förra året – 235 miljoner. Så min fråga är: Kan inte Haninge använda en del av dessa pengar till den civila beredskapen, till sina kommuninvånares fromma? Det tror jag nog.

Så ser det ut i kommun efter kommun. Om man tittar på deras ekonomi ser man att de nästan varenda en har mycket stora överskott nu. Mitt budskap är att vi går in med jättestora pengar från staten, sammanlagt 4,2 miljarder, till frivilligorganisationer, kommuner och statliga myndigheter i en trappa upp till 2025, för denna historiska satsning på det civila försvaret. Men kommunsektorn måste också göra sin del och använda en del av de stora belopp som de har i överskott till detta. Det tycker jag faktiskt är en rimlig utgångspunkt. Om man i en kommun har ett överskott på 235 miljoner kan man kanske avsätta i alla fall lite grann av det för dessa ändamål.

Vi kommer att fortsätta att bygga ut det civila försvaret och fullfölja den stora satsningen. När det gäller den andra delen – ett näringslivsråd – kommer vi naturligtvis att inrätta det också.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:134 om vägslitageavgift

Anf. 95 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en vägslitageavgift för tunga transporter.

Den vägavgift som tas ut för tunga lastbilar i Sverige grundar sig på det så kallade Eurovinjettdirektivet. Eurovinjettdirektivet är på väg att ändras. Den 16 juni i år nåddes en preliminär politisk överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om ändringar i Eurovinjettdirektivet. Den 9 november antog rådet sin ståndpunkt efter första behandlingen. Det som nu återstår är att direktivet ska antas av Europaparlamentet. Direktivet kommer att ange förutsättningarna för hur en framtida tids- eller avståndsbaserad beskattning får utformas. När direktivet har antagits kommer regeringen att påbörja arbetet med att införliva det i svensk rätt.

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

Som Jens Holm nämner pågår även utredningen Nytt miljöstyrande system för godstransporter på väg. Syftet med utredningen är att undersöka olika frågor om utformningen av ett nytt miljöstyrande system som ett alternativ till den Eurovinjettavgift som i dag betalas för tunga godstransporter. Ett nytt system kan bland annat bidra till att miljö- och klimatmålen nås och till förbättrad kontroll av regelefterlevnaden av yrkestrafiken. När utredningen har lämnat sitt betänkande följer en beredning i Regeringskansliet.

Anf. 96 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka Mikael Damberg för svaret på min interpellation.

Vi vet att vi befinner oss i en klimatkris. Utsläppen måste snabbt ned för att vi ska förhindra en klimatförändring som blir okontrollerbar och direkt farlig, inte minst för våra barns och barnbarns skull.

Utsläppen från transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges utsläpp. De tunga transporterna är en viktig bidragare till den stora utsläppsmassan. Vi ser dessvärre att utsläppen inom transportsektorn, i synnerhet de tunga transporterna, inte minskar i den utsträckning som de skulle behöva göra.

Vi har målsättningen att utsläppen ska minska med 70 procent till senast 2030. Det sker inte i dag. Att minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent till 2030 fordrar utsläppsminskningar på ungefär 8–9 procentenheter varje år.

Vi kan dessutom tillrättalägga något. Det handlar också om lokala utsläpp av partiklar, och det är mikroplaster. Självfallet bidrar de tunga transporterna också till en trängsel på våra motorvägar som vi inte skulle behöva uppleva. En stor del av de tunga transporterna borde kunna flyttas över till järnväg eller sjöfart.

De flesta som är involverade i denna fråga, fru talman, är överens om att de tunga transporterna i dag inte prissätts på det sätt de borde. Det är helt enkelt för billigt att transportera gods på våra vägar. Det är därför vi har fått se en fullkomlig explosion av lastbilstransporter på svenska vägar. Här har vi också ett problem med social dumpning. Många av transporterna körs av chaufförer som kommer från andra länder och som betalas dåliga löner, har dåliga villkor och kör många timmar – många fler än vad man får – vilket utsätter andra trafikanter för stor fara.

Vi har kort och gott ett stort behov av att kraftigt minska utsläppen från de tunga transporterna på väg men också att få transporter som sker på sjö och lika villkor. Att införa en avståndsbaserad avgift eller skatt på de tunga transporterna är enligt de flesta bedömare det effektivaste sättet att komma till rätta med problemen. Som jag nämnde i min interpellation finns ett konkret förslag om att införa en sådan kilometerskatt eller vägsitageavgift. Den har funnits på regeringens bord sedan 2018, så jag tycker att det är märkligt att regeringen fortsätter att utreda denna fråga.

Fru talman! Med anledning av ministrarnas svar till mig har jag en fråga. Ministern hänvisar till den vägavgift som tunga transporter betalar i Sverige i dag. Det är sant att det tas ut en sådan avgift i dag, men anser ministern att den är tillräcklig? Vi ser att vägavgiften inte löser problemet. Den är också förhållandevis låg, och framför allt är den baserad på tid. Den

är inte baserad på avstånd, så det blir nästan ett incitament att köra fler och längre transporter när man väl har betalat in avgiften.

Anser inte Mikael Damberg att vi behöver en avståndsbaserad beskattning av de tunga transporterna för att komma till rätta med den sociala dumpningen och få ned utsläppen?

Jag har ett par frågor till, men jag återkommer till dem.

Anf. 97 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, interpellanten, för en viktig diskussion!

Sverige har egna tuffa miljömål som vi måste nå. Transportsektorn är en av de sektorer som bidrar till en stor del av de klimatpåverkande utsläppen i Sverige, och det krävs en omställning. Det kommer att krävas flera olika styrmedel och beslut för att nå Sveriges klimatmål.

En av diskussionerna handlar om hur ett förnyat system egentligen ska se ut. I dag har vi Eurovinjettsystemet, som är det system som vi har nått någon form av politisk överenskommelse om i denna sal. Det har funnits ganska många lösningar och komplexa frågeställningar kopplat till hur man ska gå vidare.

För att svara på frågan om jag tycker att det är tillräckligt är min bedömning att vi än så länge inte gör tillräckligt för att nå miljömålen. Vi gör ganska mycket i Sverige, men vi är inte där ännu att vi kan säga att vi har gjort tillräckligt för att nå dessa mål.

Däremot, när det gäller just Eurovinjettsystemet, är min bedömning att de förändringar av direktivet som nu diskuteras på Europainivå inte gör det möjligt för oss att långsiktigt fortsätta med det Eurovinjettsystem som vi har i Sverige i dag. Det måste alltså förändras. Om vi vill ha något system kommer det att behöva utvecklas och förändras. Det är därför jag hänvisar till den utredning som nu finns och som ska redovisa sitt resultat senast den 31 mars, om jag kommer ihåg rätt.

Det är många frågor som utredningen ska analysera. Man ska analysera olika alternativ till den nuvarande Eurovinjettavgiften, såsom ett avståndsbaserat system eller ett system som varken är tidsbaserat eller avståndsbaserat. Man ska analysera och lämna förslag kring hur tekniska system ska kunna utvecklas och användas för att skapa bättre förutsättningar för kontroll av andra regelverk, det vill säga ordning och reda på vägarna och det fusk som har varit och det som har lett till att vi har utflaggat stora delar av svensk transportmarknad till länder som inte följer de regler som vi har i Sverige. Det är ett problem i sig, men det bidrar också till kriminalitet och utnyttjande av människor.

Utredningen ska lämna förslag på hur ett nytt system bör avgränsas och differentieras geografiskt eftersom Sverige är ett väldigt avlångt land. Vi har också industrier och människor som bor över hela landet. Då måste ett nytt system fungera för hela landet.

Utredningen ska också analysera hur en differentiering utifrån fordons-egenskaper kan utformas för att bidra till ökad miljöstyrning.

Det är alltså ganska många frågor som utredningen ska lämna svar på.

Att säga att vi ska ha ett nytt system är enkelt. Att enas i denna kammarer om ett system som får majoritet och som också leder fram till ett förändrat system är inte lika lätt. Det är problematiken som både Jens Holm och jag har. Det nuvarande systemet kommer nog inte att kunna fortsätta. Vi kommer att behöva ställa om, och då finns det möjligheter i

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

ett nytt miljöstyrande system för godstransporter som faktiskt bättre än i dag kan styra mot klimatmålen men också skapa bättre ordning och reda på våra vägar.

Men låt oss ta del av denna utredning. Den har följt hela den europeiska diskussionen. Då finns det ett nytt underlag som kan bidra till diskussioner om hur vi ersätter det system som jag bedömer inte kommer att kunna vara kvar långsiktigt i Sverige.

Anf. 98 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det är bra att jag och finansministern är överens om att dagens system inte är tillfredsställande. Vi behöver ett nytt och bättre system som kommer till rätta med den sociala dumpningen och som kommer till rätta med de stora utsläpp som finns i denna sektor och som inte är i linje med våra klimat- och miljömål. Det är bra.

Då vill jag verkligen understryka för ministern, eftersom ministern i sitt svar pratar både om ett tidsbaserat och om ett avståndsbaserat system, att om vi fortsätter med ett tidsbaserat system kommer vi inte att komma till rätta med problemen. Då får vi visserligen in lite pengar till statskassan. Men vi behöver ett avståndsbaserat system, alltså att det kostar mer pengar för en lastbil att köra 100 mil på E4:an längs Norrlandskusten än att köra bara 3 mil till närmaste omlastningsterminal.

Ministern pratade om låsningar. Jag kan hålla med om att en kilometer-skatt – vägslitageavgift – har varit en kontroversiell fråga. Och jag bedömer ministern som en minister som inte gärna tar strid mot näringslivet utan som gärna vill gå hand i hand med näringslivet. Så kan man tycka. Men ibland måste man faktiskt ta strid ifall stora lastbilsföretag står för stora utsläpp.

Då vill jag uppmana ministern att titta på den överenskommelse som kom i oktober från Tåg företagen och Sveriges Åkeriföretag. Det är faktiskt en i sitt slag helt unik överenskommelse, som handlar om hur vi ska kunna få mer transporteffektiva och miljövänliga godstransporter. Här är man bland annat överens om – på sidan 2 – införandet av en vägslitageavgift som också behöver ta hänsyn till glesbygden, precis som ministern var inne på.

Detta är första gången, såvitt jag vet, som Sveriges Åkeriföretag är överens om att vi ska lägga en avgift på deras lastbilstransporter, för att tala klarspråk. Jag tror att de har kommit fram till denna slutsats därför att de själva ser att det inte håller med den stora sociala dumpningen och den helt okontrollerade internationella konkurrens som i dag råder på svenska vägar. Dessutom vill de också ta ansvar för de stora utsläpp som de tunga vägtransporterna bidrar med.

Det är alltså en unik och intressant överenskommelse som jag tycker tar bort de låsningar som vi tidigare har haft i denna fråga. Det är nu ett guldläge för en regering med sociala och miljömässiga ambitioner att gå fram i denna fråga.

Nu har vi en utredning som ska vara klar i mars. Jag förstår därför att ministern vill invänta den. Men sedan tycker jag inte att det är läge att vila på hanen längre.

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om hur vi behandlar de olika transportslagen i Sverige. Järnvägssektorn har sedan länge betalat banavgifter för att man transporterar personer och gods på svensk järnväg. För

varje kilometer man kör betalar man en avgift till staten. Dessa banavgifter har ökat med 300 procent de senaste 15 åren. Det är lite märkligt att vi straffbeskattar det mest miljövänliga och transporteffektiva transportslag som vi har, nämligen tågen, medan de tunga transporterna på väg inte har en liknande beskattning.

Jag skickar med till ministern att detta är någonting som vi behöver komma till rätta med.

Min fråga var helt enkelt: Är det ett avståndsbaserat och inte ett tidsbaserat system som ministern också är ute efter? Och har ministern sett överenskommelsen från Sveriges Åkeriföretag och Tåg företagen?

Anf. 99 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag ska svara på frågan. Det som utredningen har fått i uppdrag att analysera är antingen ett avståndsbaserat system eller ett system som varken är tidsbaserat eller avståndsbaserat. Alternativen är alltså inte ett tidsbaserat system och ett avståndsbaserat system. Det är inte detta som utredningen har fått i uppdrag att titta på och föreslå. Det är svar på frågan.

Finns det ett alternativt förslag är vi beredda att titta på det också. Men ett av de förslag som utredningen ska titta på är just ett avståndsbaserat system.

Jag tror att Jens Holm indirekt kritiserade att jag gärna ser att näringslivet är med på förändringar. Jag tycker att Jens Holms exempel visar på hur starkt det är när branscher och sektorer faktiskt kommer överens om sin väg till fossilfrihet. Det löser upp väldigt många politiska låsningar också.

När detta system ska förändras – vi är överens om att det behöver göras – är det lite intressant att implementeringen av förändringen tar ganska lång tid. När det gäller att implementera ett nytt tekniskt system och få allting på plats talar mina tjänstemän om att det kan ta åtta tio år innan ett helt nytt system de facto är helt implementerat. Det betyder att vi kan ha ett par olika regeringar under denna tid.

När vi gör sådana stora förändringar är det alltså en fördel om man kan bygga överenskommelser.

Men det blir väldigt intressant att följa inte minst debatten i valrörelsen för att se om partierna är beredda att backa upp sina åtaganden om klimatomställningen också i konkret politik för framtiden.

Jag har noterat att både Tåg företagen och Sveriges Åkeriföretag ser att ett förnyat system skulle vara bra för dem, både för att klara klimatutmaningen och för att de ser att dagens system bidrar till illojal konkurrens som gör det nästan omöjligt för seriösa åkare och företag att klara konkurrensen. Det kan inte någon vara för i någon mening. Det är ju inte bra för någon att vi har det på det sättet.

Jag hoppas och tror därför att inte minst detta initiativ ska bidra till en öppenhet i debatten. Och jag tycker att debatten har flyttat sig. Inte minst den illojala konkurrensen har bidragit till en förnyad diskussion.

Men då gäller det att också fundera på: Hur fungerar detta och differentieras geografiskt? Och hur ser vi till att Sverige som är ett så avlängt land fungerar med ett sådant system? Det måste vara en utgångspunkt för ett nytt system.

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

Jag ser verkligen fram emot att i slutet av mars få utredningens överväganden och analyser. Det kan nog vara viktigt inför den valrörelse som vi går in i att partierna också får nytt underlag för framtida ställningstaganden. Men det som vi nu ser framför oss är att vi inte kommer att kunna fortsätta med det system som vi har i dag. Alla partier är därför svaret skyldiga om vad vi ska ha i stället.

Anf. 100 JENS HOLM (V):

Fru talman! De kommande decennierna fram till 2040 förväntas de tunga godstransporterna öka med 50 procent. Redan nu tycker vi att det är trångt på vägarna, och redan nu ser vi att utsläppen är alldeles för höga. Ökar dessa transporter med 50 procent måste vi se till att denna ökning sker genom en överflyttning från vägtransporter till hållbarare transportslag. Det verkar vi vara överens om, och det är väldigt bra. Då är alla involverade överens om att det effektivaste sättet är att vi tar betalt för de kilometer som körs på vägen.

Det kommer alltid att behövas lastbilstransporter på våra vägar, men man ska inte köra gods på lastbil i 30, 40, 50, 60 eller 100 mil. Då får man i stället lägga över det på någonting annat. Däremot kan man behöva köra 5 eller 6 mil till närmaste omlastningsterminal.

Jag ser fram emot den här utredningen, och det är bra att det handlar om ett avståndsbaserat system. Att vänta åtta år tror jag inte på; det måste kunna gå fortare att implementera detta. Jag uppmanar också ministern att titta på exempelvis det system man har i Schweiz, där man otroligt framgångsrikt har flyttat över transporter från väg till järnväg. Även i Tyskland och Österrike har man bra system, och jag tror att man har det i Italien. Allt fler länder i Europa inför avståndsbaserade vägavgifter, och det är hög tid att vi gör det i Sverige. Klimatet kan inte vänta.

Jag uppmanar därför ministern att gå fram så fort utredningen är klar. Utredningen i sig har redan blivit försenad, så regeringen måste agera skyndsamt här. Vi behöver få ett avståndsbaserat system för att ta ut avgifter på de tunga transporterna på väg.

Anf. 101 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag ser fram emot utredningen, som jag tror kommer att lägga ytterligare en pusselbit i debatten om hur vi måste förändra det system vi har i dag. Det behövs både för att vi ska nå våra miljömål och för att vi ska klara att skapa ordning och reda på vägarna.

Sedan är detta *en* del av lösningen. En annan del är inte minst frågan om att järnvägstrafiken är tillräckligt attraktiv och fungerande, och det krävs stora investeringar i vårt järnvägsnät för att möjliggöra de godstransporter som behöver rulla på järnvägen. Vi har också diskussionen kring hur vår hamnverksamhet i Sverige kan utvecklas för att kunna sköta hållbara transporter i Sverige ännu mer effektivt.

Vi har även hela diskussionen om digitaliseringen, som rätt använd kan effektivisera och samordna transporter. Kanske kan den se till att alla transporter inte går var för sig utan att vi kan få ihop systemet på ett bättre sätt i framtiden. Sedan har vi dessutom hela bränslediskussionen, som är en elektrifieringsdiskussion men också en fråga om att använda biodrivmedel i större utsträckning i transportsektorn.

Allt detta sammantaget måste samverka för att vi ska nå verklig förändring och uppnå klimatnytta – men också för att se till att vi fortsatt stärker vår konkurrenskraft. Jag tror nämligen att de klimatinvesteringar vi nu gör är ett sätt att förnya och utveckla svenskt näringsliv så att det klarar den globala konkurrensen i framtiden. Det är inte bara fråga om att klara klimatmålen, utan vi ska visa att det går att ställa om. Då har vi stora möjligheter att slå oss in på världsmarknaden, inte minst när det gäller våra stora exportföretag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:141 om överskottsmålets avskaffande

Anf. 102 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Niklas Wykman har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag planerar att vidta för att Sverige åter ska kunna bygga skyddsvallar i ekonomin och säkra hållbara offentliga finanser nu när överskottsmålet avskaffas.

Målet för det finansiella sparandet är en viktig del av det finanspolitiska ramverket. Sedan ramverket infördes har det förändrats flera gånger för att följa med sin tid, i bred enighet över partigränserna. Målet för det finansiella sparandet värnar de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet och ska inte avskaffas.

När statens finanser sanerades på 90-talet, efter den moderatledda regeringen, var en av de centrala delarna att införa ett finanspolitiskt ramverk med ett överskottsmål för de offentliga finanserna. Vid tiden för införandet fanns det inte ett lika brett stöd för ramverket som nu – bland annat var Moderaterna emot ett överskottsmål.

Sedan 2014 har exempelvis statens skulder minskat med 9 procent av bnp, och vi gick in i krisen med den lägsta statsskulden sedan 1977. Sverige har tack vare det finanspoliska ramverket haft goda förutsättningar att vidta de historiskt stora åtgärder som krävts för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av virusutbrottet, och detta har kunnat ske utan att förtroendet för de offentliga finansernas hållbarhet har äventyrats.

Det fanns framför allt tre motiv till att införa överskottsmålet: för det första att återställa förtroendet för de offentliga finanserna och minska behovet av utländsk upplåning, för det andra att ge utrymme för stabiliseringspolitik och för det tredje att bidra till att det offentliga skulle kunna möta den demografiska utmaningen framöver. Tanken var aldrig att den offentliga sektorn skulle gå med överskott i all evighet.

Nu har vi en annan situation. Bruttoskulden är, trots effekterna av pandemin, fortsatt låg och bedöms minska ytterligare framöver. Samtidigt befinner vi oss i det demografiska skifte som vi har förberett oss för. Utöver det befinner vi oss just nu mitt i en klimatomställning som också ställer stora krav på den ekonomiska politiken.

Redan innan Överskottsmålskommittén inrättades meddelade vi att vår syn är att överskottsmålets nivå bör sänkas till ett balansmål. Utvecklingen sedan överenskommelsen slöts har stärkt argumenten för ett balansmål

ytterligare. Regeringen är därför redo att tidigarelägga en översyn av överskottsmålets nivå.

Anf. 103 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mikael Damberg hade ju en nyckelroll när Socialdemokraterna bröt upp det finanspolitiska ramverket 2013, om än kanske inte som en aktör i just den ekonomiska politiken.

Det är allvarligt att ensidigt bryta upp och försvaga ramverket för den ekonomiska politiken. Mikael Damberg är ny i rollen som finansminister, och när någon är ny i viktiga och centrala funktioner brukar man emellanåt säga att denne har stora skor att fylla. I det här fallet är det kanske snarare så att det vill till att Damberg gör omtag och tar nya tag, för det vi har sett i form av skötsel av de offentliga finanserna och resultat av den ekonomiska politiken under senaste åren har varit mycket svagt, fru talman.

Sverige slår rekord i långtidsarbetslöshet. Vi har haft en kraftigt ökad arbetslöshet. Sverige är det enda EU-land där arbetslösheten har ökat. Vi har sämst sysselsättningsutveckling i hela Europeiska unionen. Bnp-utvecklingen är långt under medel i Europeiska unionen, liksom utvecklingen av hushållens disponibla inkomster. Vi har en skenande skuldsättning bland hushållen; vi är ett av få länder i Europeiska unionen där hushållens skuldsättning har ökat.

Då har jag inte ens börjat prata om brottsligheten, den urholkade tryggheten och vad regeringens strategi med flockimmunitet innebar för liv och hälsa i Sverige.

En grundförutsättning för att långsiktigt klara ekonomin och reformer är att man har ordning och reda i de offentliga finanserna. I Sverige har vi ett finanspolitiskt råd som utvärderar om regeringen sköter sig eller inte.

År 2016 konstaterade Finanspolitiska rådet att det fanns betydande avvikelser mellan det finansiella sparandet och överskottsmålet. Det finns nu inga åtaganden för när och hur överskottsmålet ska nås, slog rådet fast.

År 2017 sa man att det strukturella sparandet låg tydligt under vad överskottsmålet krävde, trots att det var högkonjunktur i ekonomin.

År 2018 ändras överskottsmålet från 1 till $\frac{1}{3}$ procent av bnp. Rådet konkluderar att det inte uppnås och inte heller har uppnåtts historiskt.

Sedan vinner Moderaternas budget 2019, och Finanspolitiska rådet konstaterar då att finanspolitiken är i linje med överskottsmålet.

Detta innebär att vi har haft att göra med en regering som har misslyckats katastrofalt med jobben jämfört med övriga EU. Regeringen har misslyckats med tillväxten och med företagandet, och framför allt har man inte drivit en politik som är i linje med de gemensamma spelregler vi har satt upp. Det är en fuskare som har slutat som finansminister, och frågan är vem det är som har tillträtt.

Nu finns det stora förväntningar på Mikael Damberg att göra upp med den politik som förstör för jobb och företagande, som håller tillbaka svensk tillväxt och som urholkar och långsiktigt försvagar de offentliga finanserna.

Mikael Damberg säger att de offentliga finanserna har stärkts och är långsiktigt hållbara. Kollar man på indikatorerna från marknaden, till exempel valutakursen, finns det dock ingenting som stöder detta.

Nu har Mikael Damberg i stället knutit en strypsnara för svenskt näringsliv och svenska investeringar med hot om stora skattehöjningar.

Fru talman! Jag tackar Niklas Wykman för en interpellationsdebatt som tydligen blir ganska bred – det kan vi väl ha som en första debatt.

När jag lyssnar på Niklas Wykman får jag känslan att han är väldigt besviken över att han får slåss mot väderkvarnar. Det känns som att verkligheten är Niklas Wykmans största fiende. Att den kris vi har gått igenom har hanterats dåligt, att svenska statsfinanser är i mer eller mindre uselt skick och att den offentliga skuldsättningen är ett stort problem blir lite svårt att härleda från verkligheten.

Man kan jämföra med den senaste stora kris vi hade i Sverige, alltså finanskrisen 2008–2009. Resultatet av den blev att vi i onödan tappade tiotusentals jobb i svensk industri. Europeisk industri tog mark på svensk industris bekostnad. Varför? Därför att den dåvarande moderatledda regeringen inte hade ett korttidsarbetessystem på plats, vilket resulterade i stora uppsägningar. Det ledde till en varselvåg över hela Sverige. Detta var förlorade år som svensk industri led av under lång tid.

Jämför detta med hur vi hanterade den här krisen. Vi hade ett korttidsarbetessystem på plats, och 600 000 människor fick möjlighet att gå ned i arbetstid i stället för att förlora jobbet. Staten tog en del av kostnaderna för detta. Svensk industri, inte minst exportindustrin, drar nu svensk ekonomi framåt och ut ur krisen med enorma investeringar över hela Sverige.

Hur hanterade man välfärden under finanskrisen 2008–2009? Jo, på finanskrisen lades en välfärds-kris. Kommuner och regioner – de som finansierar sjukvården, skolan och äldreomsorgen – fick inte kompensation från staten för de kostnader som finanskrisen medförde i form av minskade skatteintäkter. De fick ersättning för en tredjedel av de förlorade skatteintäkterna, vilket ledde till att man ovanpå en ekonomisk kris lade en välfärds-kris över hela Sverige.

Den här gången har vi överkompenserat kommuner och regioner med finansiellt stöd därför att vi inte ville att pandemin skulle slå ut tiotusentals jobb i skolan, sjukvården och äldreomsorgen. Det är ett helt annat sätt att jobba på, och det verkar ju vara ganska effektivt.

Titta på den tillväxt vi har i svensk ekonomi! Titta på de framtidsprognoser som finns på industrisidan, på ekonomisidan och på arbetsmarknadssidan! Vi ser kraftigt sjunkande arbetslöshet i dag, och prognoserna ser väldigt goda ut.

Det finns också orosmoln. Vad händer med vaccinationen och, framför allt, med nya varianter av viruset? Kan det innebära nya utmaningar för oss?

Då har vi fortfarande styrkan. Vi kom aldrig över 40 procent i skuldsättning, vilket gör att vi i Sverige har väldigt goda förutsättningar att sätta in ytterligare stöd om det behövs. Prognosen för de kommande åren är ju att statsskulden kommer att minska.

Det här är starka statsfinanser. Detta ger oss muskler och möjligheter att hantera kriser på ett sätt som är framgångsrikt och som vi absolut inte ber om ursäkt för. Vi kommer att fortsätta att ha beredskap för att sätta in stora åtgärder.

Det som inte framgick av Niklas Wykmans inlägg var varför han tycker att Sverige ska ha överskottsmål i de offentliga finanserna när i princip alla de tyngre ekonomerna i dag säger att det vore bättre att investera, både för att klara demografin, som vi nu är mitt uppe i, och för att klara klimat-

utmaningarna. Tar Niklas Wykman och Moderaterna inget intryck av de ekonomer som menar att detta inte är rätt avvägd politik?

Anf. 105 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! En gång i tiden ville ledande socialdemokrater förbjuda parabolantennar. Därefter konstaterade man att internet var en fluga som skulle blåsa förbi. Ingenting av detta inträffade ju, utan vi fick ett modernt och utvecklat land där människor har full och fri tillgång till information.

Det är givetvis ett stort problem för Mikael Damberg och Socialdemokraterna att så är fallet. Var och en kan snabbt kontrollera vilket betyg alliansregeringen fick för hur man tog hand om krisen och vilket betyg den här regeringen har fått.

När Moderaterna styrde hanteringen utnämndes Sverige till The Nordic Light – världens bästa land på att hantera krisen. Vår dåvarande finansminister Anders Borg belönades med pris som Europas bästa finansminister.

Den här regeringen har ju inte fått några sådana utmärkelser, för att uttrycka det milt. Sverige utnämndes i stället till Europas farligaste land.

Det står var och en fritt att titta på de påståenden som Mikael Damberg gör och jämföra och kontrollera hur jobben, tillväxten, sysselsättningen, hushållens inkomster och så vidare utvecklades under respektive tidsperiod. När Alliansen styrde och Moderaterna ledde regeringen var Sverige i topp i nästan alla dessa ligor. Nu är Sverige i botten eller, i bästa fall, medelmåttigt. I en kris måste man givetvis jämföra med andra länder.

Mikael Damberg är väldigt nöjd, och det är oroväckande. Många hade nog hoppats på lite nya tag med en ny finansminister, men Mikael Damberg är väldigt nöjd med en hantering med vilken vi alltså har fått rekord i långtidsarbetslöshet och kraftigt ökad arbetslöshet.

Vi är det enda EU-landet där arbetslösheten har ökat. Vi har sämst sysselsättningsutveckling i hela Europeiska unionen. Både bnp och disponibelinkomsterna är långt under medel i tillväxttakt. Vi har haft en skenande skuldsättning bland hushållen. Brottligheten har blivit ett stort och vardagligt problem för nästan alla som bor i det här landet.

Mikael Damberg menar att det har skett något slags succé. Låt mig säga detta för svenska folkets räkning, fru talman: Det är ingen som håller med om det, förutom de som är avlönade av det socialdemokratiska partiet eller sitter i den här regeringen.

Denna debatt handlar om överskottsmålet. Jag fick frågan varför jag vill ha kvar överskottsmålet och inte vill gå med på den försvagning av offentliga finanser och styråror som Mikael Damberg och Socialdemokraterna vill göra.

Det är enkelt. Som politiker och politiskt ansvarig ska man inte rusta Sverige för solsken och bra väder, utan man ska rusta landet och de offentliga finanserna för att det kommer sämre dagar, snålblåst, snö, kallt väder och hårda vindar. När de blåser in i ekonomin är det bara genom att ha skyddsvallar som vi kan klara att skydda jobb, tillväxt och företagande.

Mikael Damberg slår fast att överskottsmålet har tjänat Sverige väl. Överskottsmålet har gjort att det finns torrt krut i ladan att använda när krisen anfaller.

Ur detta kommer Mikael Damberg till slutsatsen att överskottsmålet nu ska avskaffas. I praktiken har ju Magdalena Andersson och Mikael Dam-

berg redan avskaffat det, eftersom överskottsmålet inte har uppfyllts ett enda år under hela detta regeringsinnehav, men att permanent slå fast och lagfästa en så dålig politik är skadligt för Sverige och riskerar tusentals jobb i hela landet.

Prot. 2021/22:48
17 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 106 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Moderaterna har ju problem med den här argumentationen. Vi socialdemokrater har tagit över tre gånger efter borgerliga regeringsinnehav, och varje gång har vi tvingats att städa upp stora underskott och stora statsskulder. Vi har fått rensa upp.

Vi har inga problem att göra det, för det ligger i vårt dna att man ska ha ordning och reda på de offentliga utgifterna. Man ska se till att Sverige har en stark ekonomi som har råd att sätta in stöd när det behövs, som under pandemin.

Skillnaden mot hur finanskrisen hanterades – mot hur välfärden och industrin hanterades då och hur de arbetslösa blev uppsagda och faktiskt inte kom tillbaka till industrin – är slående.

Men det intressanta är diskussionen kring överskottsmålet. Det var ju vi socialdemokrater som införde överskottsmålet därför att vi såg att det inte fungerade att ha regeringar som inte tog ansvar för de offentliga finanserna – jag syftar på en del tidigare regeringar.

Först var Moderaterna emot att införa målet. När vi sedan skulle justera målet från 1 procent var Moderaterna emot detta, men de gick till slut med på att justera ned överskottsmålet.

Vi och många ekonomer säger nu att vi borde ha ett balansmål, för nu har vi åstadkommit det som vi skulle åstadkomma och framför allt behöver vi pengarna för att göra stora offentliga åtaganden i äldreomsorg och i klimatomställning för att Sverige ska vara ett tryggt land och klara de trygghetsutmaningar som Sverige står inför. Då säger Moderaterna nej igen. Jag antar att ni alltid bara säger nej och sedan anpassar er. Det kommer att visa sig att vi fick rätt även den här gången.

Det intressanta här är diskussionen om verkligheten. Är det så att svensk ekonomi i dag utvecklas bra eller dåligt? Är det så att arbetslösheten i dag ökar eller sjunker? Här hamnar Wykman i ett parallellt universum. Vi ser ju en väldigt stark återhämtning i den svenska ekonomin och sjunkande arbetslöshet. AF:s senaste statistik, som kom för bara några dagar sedan, visade att vi nu är nere på samma eller en lägre nivå än före krisen. Och prognoserna framöver visar på fortsatt stark jobbtillväxt. Det är väl bra.

Dessutom tar vi i dagarna höjd för nya krisstöd, för det finns ändå sektorer som nu verkligen har en utmaning, till exempel restaurangbranschen, med de avbokade julborden, och gränshandeln med Norge. Då har vi resurser nog att sätta in för att täcka upp detta, så det tycker jag är väl avvägd politik.

Ärligt talat: att bli kritiserad av moderater för att inte hålla ordning på de offentliga finanserna, när ni varje gång som ni har fått chansen har lämnat efter er underskott och stora problem, känns inte som det starkaste angreppet på socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Anf. 107 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det går inte att undvika att höra att Mikael Damberg är full av iver och engagemang som präglar, valfritt säkert, kurspass från Bommersvik i svensk ekonomisk historia. Men nationalekonomin och den svenska ekonomins historia är kanske något bredare än den som lärs ut på SSU-kurserna.

Inför krisen på 90-talet avgick Kjell-Olof Feldt från regeringen i protest mot att Socialdemokraterna misskötte de offentliga finanserna och ekonomin. Man fick i panik i stället tillsätta Allan Larsson, som inte nämnvärt verkade bry sig om offentliga finanser. Kjell-Olof Feldt fick helt rätt, och den politik som Socialdemokraterna drev gjorde att svensk ekonomi fullkomligt föll samman. Kjell-Olof Feldt hade helt rätt. Han fick sparken av en ansvarslös S-regering. Det ledde till att en halv miljon människor förlorade jobben.

Därefter, Mikael Damberg, gjordes en utvärdering av en person som många hoppades och trodde skulle bli finansminister, Jens Henriksson på Finansdepartementet. Han konstaterade att den kris som var på 90-talet orsakades av bland annat en ansvarslös socialdemokratisk politik på 80-talet.

När det kommer till skötseln av de offentliga finanserna under den här krisen tog man inte över offentliga finanser i fritt fall. Överskotten, det strukturella sparandet, var under Alliansens år 2 procent, 2,2 procent, 1,3 procent, 1,3 procent, 0,9 procent, 0,3 procent, minus 0,5 procent och minus 0,5 procent. Det var alltså på totalen under överskottsmålet på 1 procent. Den här regeringen har i stället haft överskott på 0 procent eller 0,08 procent.

Det är alltså tydligt att det är moderater och inte socialdemokrater som tar ansvar och utvecklar svensk ekonomi.

Anf. 108 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Ekonomer säger att vi nu har stora investeringar att göra i äldreomsorg, i ökad trygghet, med fler poliser och starkare rättsväsen men också stora klimatinvesteringar som behöver göras. Niklas Wykman har i den här debatten inte med ett ord motiverat varför han tycker att Sverige borde avstå från att göra dessa investeringar i det här ränteläget, med den omvärld vi har och med det förtroende finns. Det är märkligt. Man borde ta intryck av den ekonomiska debatt som förs i Sverige och runt om i världen.

En sak som jag inte tänker ta intryck av är att det ofta låter som att Moderaterna vill ta ansvar för ekonomi och finanser, för när de väl får chansen i regeringsställning sänker de skatterna utan att finansiera detta, vilket leder till underskott och neddragningar i offentlig sektor. Det ledde också till krishanteringen 2008 och 2009, som slog ut stora delar av svensk industri helt i onödan och lämnade välfärdssamhället utan kompensation. Det är en väldigt bra illustration av hur man kan hantera kriser på olika sätt.

Jag är helt säker på att när vi summerar hur vi klarade jobben, hur vi klarade välfärden och hur vi klarade svensk industri, så kommer den här krisen att utmärka sig vid en jämförelse av hur vi hanterade krisen 2008 och 2009.

Det kanske vore klädsamt med lite rannsakan från Moderaterna i en debatt om ansvarsutkrävande att vi kanske behöver ett system med korttidsarbete som fungerar och skyddar anställda också under en kris.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:166 om utlänningsars identitet

Anf. 109 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Hans Eklind har frågat mig om jag avser att införa ett krav på identifiering av dem som ska få permanent uppehållstillstånd.

Sverige har en reglerad invandring, vilket innebär att huvudregeln är att en person som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ansöka och beviljas ett sådant före inresan till Sverige. Huvudregeln för att beviljas uppehållstillstånd är att personen kan styrka sin identitet. Vid fall där en person misstänks ha lämnat felaktiga uppgifter till grund för sin ansökan om uppehållstillstånd har Migrationsverket en särskild utredningsfunktion som bistår med stöd och genomför fördjupade utredningar.

Regeringen har därutöver genomfört åtgärder för att förbättra myndigheternas möjligheter att identifiera människor som vistas i Sverige utan tillstånd. Den 1 juli 2021 trädde bland annat en ny lagstiftning i kraft som innebär att det är möjligt att fotografera och, förutsatt att personen har fyllt 14 år, ta fingeravtryck vid inre utlänningskontroller.

Sverige kommer även att genomföra EU:s nya in- och utresesystem, ett nytt system för reseuppgifter och resetillstånd samt ett utökat användande av Schengens informationssystem, SIS. Det kommer innebära att kontrollen över vilka personer som passerar de yttre gränserna förbättras, vilket även kommer att få stor betydelse för den svenska gränskontrollen. Med det sagt är jag alltid beredd att vidta ytterligare åtgärder om det skulle visa sig nödvändigt.

Anf. 110 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag hyser en förhoppning om att vi här i dag ska få till ett samtal som siktar på och mynnar ut i att vi ordar om hur vi kan säkra legitimiteten för den reglerade invandringen.

Interpellationen tar fasta på någonting som jag menar är helt grundläggande, nämligen att vi vet vilka det är som får möjlighet att vara i vårt land, om det så är tillfälligt eller permanent, som är just den här interpellationens fokus. Så är det inte i dag. Jag noterar dock med lite nyfikenhet och förhoppning att statsrådet säger att han är beredd att vidta ytterligare åtgärder om det skulle visa sig nödvändigt. Mitt svar är naturligtvis att jag tror avgjort att det är nödvändigt och att vi behöver göra mer.

Sverige har i dag ett allvarligt problem, menar jag, med personer som befinner sig i Sverige under falsk eller faktiskt ingen identitet alls. Alla varningsklockor borde ha ringt hos alla politiker när vår egen gränspolis nyligen konstaterade: Vi har ett parallellsamhälle som bara växer, och vi har tappat kontrollen över vilka som är här.

Vi kan ovanpå detta uttalande, som i sig räcker för att engagera sig i den här frågan, lägga den bedömning som Migrationsverket gjorde 2017 att det finns nära 60 000 individer som är registrerade med två eller flera identiteter hos Migrationsverket. Verket tillade att mörkertalet därtill är stort, vilket alltså innebär att det troligtvis finns många fler. Då torde vi vara överens om, tänker jag, att här finns det anledning att både kavla upp ärmarna och vidta ytterligare åtgärder.

Interpellationen har sin bakgrund i att när jag satt med i den migrationspolitiska kommittén och jobbade med ett underlag för den nya migrationslagstiftning som finns i Sverige sedan juli hade vi en rad olika förslag från de olika partierna. Vi kristdemokrater lämnade då förslag på förändringar av vad som krävs för att få rätt till permanent uppehållstillstånd, PUT. Vi argumenterade då i kommittén för att det skulle införas krav på språk, samhällsorientering, vandelsprövning och försörjning. Det blev också en del av kommitténs slutbetänkande. Men sedan valde ju som bekant Socialdemokraterna, när de regerade med Miljöpartiet, att ta bort kraven på språk och samhällskunskap när propositionen väl landade på riksdagens bord. Det menar jag var och är olyckligt ur ett integrationsperspektiv.

När riksdagen i juni månad debatterade detta och beslutade om en ny migrationslagstiftning fanns det ett krav från oss kristdemokrater som borde läggas till när det gäller rätten till PUT: att identiteten ska säkerställas. Så är det inte i dag. I den nuvarande ordningen är det inte så att en person som får rätt att permanent vistas i Sverige har säkerställt sin identitet.

Socialdemokraterna röstade nej till detta, och jag frågar därför statsrådet: Är han och regeringen öppna för att tänka om på denna punkt? Är han beredd att vidta ytterligare åtgärder?

Anf. 111 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! När det gäller problemställningen tror jag att jag och interpellanten är överens, likaså när det gäller behovet av att ha vidtagit och vidta fler åtgärder. Däremot kan vi nog skilja oss åt i exakt vilka åtgärder som vi tror är mest effektiva för att råda bot på de problem som finns.

För dem som lyssnar vill jag nämna att sedan Migrationsverket gjorde det där uttalandet 2017 har man gjort ett stort arbete för att lösa problemet med dubbla identiteter. Man har infört en ny standard för granskningsnivåer av id-handlingar. Man har även infört en certifieringsprocess för särskilda id-granskare i syfte att höja och säkerställa kompetensen i granskningen av id-handlingar. Inom asylprövningen skickas numera alla id-handlingar av dignitet till granskning av certifierade granskare.

Det pågår också ett arbete med att utstationera id-experter vid våra utlandsmyndigheter för att stärka kompetensen hos utsänd personal och bygga in en utökad kontroll.

Precis som Hans Eklind ger uttryck för finns det ett behov av ytterligare åtgärder, och det vidtas ett antal ytterligare åtgärder.

Vi har utökat den svensktutbildning som nyanlända till Sverige får. Vi har också kraftigt utökat den samhällsorientering de nyanlända får. Det är väl rimligt att vi när vi ska ge permanenta uppehållstillstånd också kan tillse att de har tillgodogjort sig de kunskaper vi har gett möjlighet till genom denna utökade utbildning. Jag ser framför mig att vi återkommer med förslag i denna riktning.

Anf. 112 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Ett identitetskrav är en väg att gå för att säkerställa att potentiellt samhällsfarliga individer inte tillåts att vistas i Sverige, framför allt inte permanent.

För mig som kristdemokrat är detta ett av de viktigaste områdena inom migrationspolitiken utöver att jag ser att vi måste få en minskning av det svenska mottagandet.

Som politiker måste vi känna ett ansvar för att kunna garantera medborgarnas säkerhet, och det kan vi inte göra om vi inte vet identiteten på dem som befinner sig i Sverige.

En orsak till att det ser ut så här är vår oförmåga på detta område. Låt mig nämna några siffror. I år har enbart 14 procent av dem som sökt asyl i Sverige identifierat sig med en passhandling; 86 procent har gjort på annat sätt, framför allt genom muntlig berättelse. På landsnivå konstaterar vi att 58 av 1 153 personer från Afghanistan har identifierat sig med pass. Det är alltså 95 procent som inte har gjort det. Såvitt jag känner till är detta den bästa statistik vi har.

När det gäller Eritrea är det 97 procent som inte har identifierat sig. För Etiopien respektive Somalia är siffrorna 98 respektive 99 procent.

Kanske tänker någon att det är så det ser ut. Men det måste inte vara så; det är inte hugget i sten. En jämförelse med Tyskland visar att svenska siffror är under all kritik.

För att spä på detta ytterligare och kanske som en förklaring till varför är det ser ut så här just i Sverige: vi har ett rättsligt ställningstagande från tidigare i år, alltså 2021, där Migrationsverket menar att man i vissa fall kan utfärda ett uppehållstillstånd, och lyssna nu, trots att identiteten inte gjorts sannolik.

Jag menar att det är uppenbart att dagens arbete med att klargöra identitet har nått vägs ände och att det är dags för ett omtag. En del i detta omtag vore att tillmötesgå Kristdemokraternas förslag att säkerställa identiteten hos den som beviljas permanent uppehållstillstånd. För mig känns det som ett minimikrav att vi ska veta vem den som får rätt att vara i Sverige permanent är.

Ni röstade nej till detta i juni i år, och jag hör än så länge ingen antydan till förändring. Statsrådet får gärna rätta mig om jag har fel. Jag skulle vilja locka ur detta ur statsrådet genom att fråga: Tror inte statsrådet att ett sådant här identitetskrav som en del av kraven för att få PUT skulle vara ett steg i rätt riktning?

Annars hoppas jag att vi vid valet får nycklarna till Rosenbad så att vi inte bara vänder på stenar utan faktiskt välter flyttblock.

Jag menar att detta är ett steg i rätt riktning för den som ser att det här med identitet är viktigt och att vi har en hel del kvar att göra. Detta är inte lösningen på allt, men det är absolut ett steg i rätt riktning.

Anf. 113 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är ändå värt att upprepa att huvudregeln för att bevilja uppehållstillstånd är att personen kan styrka sin identitet. Så är det, och så ska det vara. Jag välkomnar alla åtgärder vi kan göra för att tydliggöra denna huvudregel.

De siffror som Hans Eklind nämner är för asylsökande och inte för dem som har beviljats asyl. Det är mindre än en tredjedel av dem som söker

asyl som beviljas asyl, och med den lagstiftning vi har på området är det rimligt att tro att de som inte kan göra sin identitet trolig har en större avslagsprocent än de som kan göra sin identitet trolig.

Jag är förhindrad av regeringsformen att kommentera ett speciellt rättsligt ställningstagande från Migrationsverket. Men jag är av den bestämda uppfattningen att det ska vara väldigt speciella fall för att man ska kunna bevilja asyl eller uppehållstillstånd för en person som inte kan göra sin identitet trolig.

Som Hans Eklind är väl medveten om finns det flera sätt att göra detta på än med en passhandling. Det kan ibland räcka med biometrisk information så att vi kan säkerställa identiteten via olika databaser, både nationella och internationella.

Vi öppnade så sent som vid gårdagens regeringssammanträde upp för en ny lagstiftning där alla som passerar EU:s yttre gräns ska lämna ifrån sig både biometrisk information i form av fingeravtryck och ansiktsbild för möjlighet till ansiktsgenkänning.

Vi har också gått längre än vad EU-reglerna kräver på så sätt att vi även ger möjlighet för Migrationsverket att upprätta register med fingeravtryck och ansiktsbild för möjlighet till identifiering.

Jag stänger inte dörren för att återkomma till kammaren med ytterligare åtgärder för att stärka huvudregeln att identiteten ska kunna säkerställas.

Lyssnaren kanske undrar varför man över huvud taget ska ha möjlighet att bevilja en enda människa asyl som saknar passhandling, för så kan det låta på Hans Eklinds inlägg. Ja, det kan ju i exceptionella fall vara så att den regim man flyr från har tagit passhandlingarna i beslag och vägrar att samarbeta med svenska myndigheter för att identifiera personen. Det är vanligt inte minst i kommunistiska diktaturer att man helt enkelt inte utfärdar pass och resehandlingar, och då kan det vara väldigt svårt för den enskilde att uppvisa denna typ av information. Men då finns det andra sätt man kan göra sin identitet trolig på om man samarbetar med svenska myndigheter och svenskt migrationsverk.

Men, Hans Eklind, vi är överens om att huvudregeln är att man ska göra sin identitet känd och därefter sannolik, och det kan man göra på många sätt. Denna huvudregel ska vi både slå fast och vidareutveckla.

Anf. 114 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för att vi tillåts resonera lite i en interpellationsdebatt. Det har varit lite si och så med det i dag.

Jag hör att det finns en öppning. Samtidigt hör jag givetvis att statsrådet på ett elegant sätt undviker själva frågan i min interpellation: Anser statsrådet att det ska finnas ett identitetskrav för att man ska kunna få permanent uppehållstillstånd, PUT?

Huvudregeln är att man ska göra sin identitet känd. Det stämmer ju. Även om det är ett nytt område som statsrådet ansvarar för ska han vara medveten om att det finns ett rättsligt ställningstagande från så sent som i år där man menar att man kan utfärda ett uppehållstillstånd trots att identiteten inte, med stora bokstäver, har gjorts sannolik, alltså den lägre graden. Det som gör mig frustrerad är att identitetsfrågan inte rör sig i rätt riktning.

Ett identitetskrav är ett sätt att säkerställa att vi har personer som vi vet vilka de är. Men vi har också det problem som finns nu i Sverige. Männi-

skor avviker och är här olagligt. Situationen är den att vi många gånger inte alltid vet vilka personer som är här, och därför vet vi heller inte vilka de är som avviker och vistas olagligt i landet.

Under de senaste sju åren har Migrationsverket tillsammans med Polismyndigheten konstaterat att ungefär ett helt Borlänge eller ett helt Örn-sköldsvik befinner sig i Sverige olovligt. Man kan kombinera detta att människor är här olagligt med det krassa konstaterande som gränspolisen gör, inte jag, att vi inte vet vilka de är. Det gör att jag blir djupt oroad.

Jag noterar att ni vill se en katträkning, men ni avvisar folkräkning. Med tanke på vikten av att veta vilka personer det är tycker jag att folkräkning borde gå före katträkning.

Anf. 115 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Hans Eklind! Man får väl så här i juletider ge Hans Eklind en retorisk poäng. Men jag kan försäkra Hans Eklind om att vi har betydligt bättre koll på vilka människor som vistas i Sverige än vilka katter som vistas i Sverige. Jag ska inte utveckla detta och därmed göra mig till fiende för svensk djurskyddsrelse, och det tror jag inte att Hans Eklind heller är intresserad av.

Fru talman! Jag går tillbaka till huvudfrågan. Vi skärpte reglerna för identifiering vid EU:s yttre gräns så sent som i går. Vi ökade möjligheterna till biometrisk registerföring och biometrisk användning i inre utlänningskontroll. Det stämmer att vi har personer här som inte borde vara här. Veldig många av dem, Hans Eklind, har kommit som arbetskraftsinvandrare.

När den moderatledda regeringen med KD:s benägna bistånd införde världens liberalaste regler för arbetskraftsinvandring gjorde det att man kan köpa ett uppehållstillstånd i Sverige i Indien för 100 000 kronor och komma och låtsasjobba på en indisk restaurang. Det gör att det bor människor från Östeuropa i Stockholms tunnelbana som är arbetskraftsinvandrare och som befinner sig här illegalt.

Det här, Hans Eklind, måste vi sätta stopp för. Regeringen kommer inom kort att lägga fram en första proposition på riksdagens bord. Jag hoppas då att Hans Eklind och Kristdemokraterna tar chansen och vänder sig bort från den politik som man själv bedrev i alliansregeringen och som i det här avseendet har satt oss i en bedrövlig situation som skiljer oss från alla andra västeuropeiska länder.

Fru talman! Med det vill jag tacka Hans Eklind för en intressant diskussion och passa på att önska både fru talmannen och Hans Eklind en riktigt god jul!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:167 om höjda klimatmål efter COP 26

Anf. 116 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att verka för att Sverige ska återkomma med ett nytt ambitiösare klimatbidrag till FN före slutet av 2022 och om regeringen avser att presentera det som ett nationellt

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

bidrag som kompletterar och går utöver EU:s klimatbidrag. Jens Holm har även frågat mig om jag avser att verka för att EU skärper sitt klimatbidrag för slutet av 2022.

De nuvarande globala klimatåtagandena är långt ifrån tillräckliga. I dagsläget förväntas de globala utsläppen öka med över 13 procent till 2030 när de enligt vetenskapen behöver minska med 45 procent. Det finns länder som står för betydande utsläpp som ännu inte gjort ett klimatåtagande eller helt otillräckliga åtaganden.

Alla länder behöver göra mer för att klimatarbetet ska kunna anses vara i linje med vetenskapen och Parisavtalets 1,5-gradersmål. G20-länderna har ett särskilt ansvar, givet att de står för 80 procent av världens utsläpp. I Sverige har vi antagit skarpa nationella utsläppsmål samt en klimatpolitisk handlingsplan som formulerats för att leva upp till Parisavtalet och svara mot vetenskapen. Vi verkar även genom EU och är drivande för att EU ska anta ännu ambitiösare klimatåtgärder för alla medlemsländer. Sverige och EU både stöttar och driver på andra länder. Sveriges värdskap för Stockholm + 50 i juni 2022 innebär en unik möjlighet att driva det globala ambitionsarbetet framåt ytterligare.

Regeringen anser att vetenskapen måste utgöra grunden i utformningen av nationella mål, varför den ska genomsyra även kommande klimatpolitisk handlingsplan. EU:s uppdaterade gemensamma klimatåtagande som presenterades i december 2020 innebar en skärpning och ett uppdaterat och utökat mål om en minskning senast 2030 med minst 55 procent av växthusgasutsläpp jämfört med 1990. Denna ambition har även lagts fast i EU:s klimatlag. Även om Sverige ville se ännu högre mål är jag stolt över att EU i FN:s klimatförhandlingar ses som en av de mest ambitiösa parterna.

Sverige verkar nu för ett ambitiöst genomförande av de EU-rättsakter som kommissionen sedermera lagt fram och som ska säkerställa att EU:s målsättningar nås. Det är i detta sammanhang vi framför allt kan påverka ambitionen. Jag ser också framför mig att en diskussion kan hållas inom EU om EU:s klimatambition i ljuset av den senaste vetenskapen under nästa år, exempelvis hur vi genom det pågående lagstiftningsarbetet skapar möjligheter att överträffa EU:s mål.

Fru talman! Parisavtalet är ett rättsligt bindande internationellt avtal och omfattar frågor som rör både Europeiska unionens och medlemsstaternas befogenheter. Det är ett så kallat blandat avtal och ska därför ratificeras av både EU och dess medlemsstater. EU:s medlemsstater valde i miljørådets slutsatser den 18 september 2015 att uttrycka sin avsikt att agera gemensamt inom ramen för Parisavtalet, vilket också bekräftades i rådsbeslutet om godkännande av Parisavtalet den 5 oktober 2016. Det stärker EU:s position då vi gemensamt kan visa på en hög klimatambition. Under EU-fördragen har medlemsstaterna även en skyldighet att agera i samstämmighet och lojalitet med unionen i utrikespolitiken.

Jag kommer i ljuset av detta inte att verka för att Sverige ska presentera ett eget klimatåtagande till FN. Det är oerhört viktigt att EU fortsatt kan agera gemensamt och vara en stark pådrivande kraft i klimatförhandlingarna. Det ska också påpekas att det finns en risk i att Sverige presenterar ett eget klimatåtagande då det kan följas av att andra, mindre ambitiösa EU-länder presenterar sina egna klimatåtaganden. Förutom att urvattna

den styrka som följer av att EU:s alla medlemsstater agerar gemensamt så skulle det allvarligt skada förtroendet för EU i klimatförhandlingarna.

Prot. 2021/22:48
17 december

Anf. 117 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka klimat- och miljöministern för det jag tror är hennes första anförande om klimatpolitik i riksdagens kammare. Det är mycket välkommet. Jag hoppas att det blir mer av den varan.

Det här är en viktig debatt. Vi befinner oss i ett klimatinödläge. Det är precis som klimatministern säger. De åtaganden som har gjorts globalt är långt ifrån tillräckliga. Med de åtaganden som finns nu kommer utsläppen att öka och inte minska till 2030.

Vad innebär en ökning av utsläppen? Jag var själv på plats på klimattoppmötet i Glasgow. När man träffar förhandlare, aktivister och forskare från utvecklingsländer som Sydafrika, Bolivia, Filippinerna, Bangladesh och Tuvalu är det väldigt tydligt att klimatkrisen är här och nu. För dem är det en existentiell fråga: Kan vi leva kvar i vår by nästa år, när torkan slår till igen? Kan vi bo kvar i våra samhällen när havets nivå höjs ännu mer, som den gör i exempelvis ö-staterna i Sydostasien?

Jag kan säga att de inte var särskilt imponerade av de bidrag som kom från de rika länderna, från Nordamerika och EU, och inte heller från Sverige. De kräver att mer görs. Annars går vi mot en temperaturhöjning på närmare 3 grader Celsius vid slutet av detta århundrade.

Hur mycket är då 3 grader Celsius temperaturhöjning? Världsbanken har gjort en rapport på en analys av just en sådan höjning. En av slutsatserna var att det innebär slut på civilisationen som vi känner dem. Det får bara inte hända! Det är våra barn och barnbarn som vi i så fall försätter i den situationen.

Fru talman! Den slutresolution som antogs i Glasgow var inte vad vi behövde, om man säger så. Men i artikel 29 i slutresolutionen förbinder sig faktiskt alla parter att återkomma med höjda och förbättrade klimatbidrag senast under 2022. Det ska vara skärpta bidrag som innebär att man gör skärpta utsläppsminskningar till 2030 som är i linje med Parisavtalet.

Detta välkomnades av alla de personer från sydländerna som jag träffade från miljörelsen. Det var det kanske viktigaste bidraget från Glasgowntoppmötet.

Nu, fru talman, ställer jag frågan till klimatministern: På vilket sätt tänker Sverige tillmötesgå överenskommelsen om skärpta klimatåtaganden? Det ska alltså vara under 2022 som man presenterar dem.

Men jag får inget riktigt svar, utan jag får höra om EU-lojalitet och att det skadar trovärdigheten etcetera om vi återkommer med skärpta miljöambitioner. Det kan väl inte vara ett brott mot lojaliteten? Det är väl snarare så att om vi inte skärper våra klimatåtaganden så bryter vi verkligen mot klimatlojaliteten och lojaliteten mot alla andra länder runt om i världen.

Jag vill därför fråga ministern igen: Vad betyder artikel 29 i Glasgow-deklarationen? Innebär inte den att Sverige måste återkomma med skärpta klimatåtaganden? Och innebär den inte också att EU måste skärpa sina klimatåtaganden? Ja eller nej?

Svar på
interpellationer

Anf. 118 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):
Fru talman! Tack, Jens Holm, för vad som otvetydigt är en otroligt viktig interpellation!

Vi befinner oss, som du säger, mitt i ett klimatnödläge. Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Det är också därför den nya regeringen har pekat ut just omställningen till ett grönt folkhem som en av de viktigaste prioriteringarna de kommande tio åren.

Jag tror ändå att man måste vara väldigt klar över att det viktigaste här är just att vi åstadkommer resultat. Det speglas också i mitt interpellations-svar till Jens Holm. För att vi ska åstadkomma största möjliga genomslagskraft behöver vi också göra det tillsammans med andra. Därav har vi som medlemsstater en skyldighet enligt EU-fördragen att agera samstämmigt och i lojalitet med unionen i utrikespolitiken. Det skulle därför förefalla mycket märkligt om Sverige skulle presentera ett eget klimatåtagande till FN.

Det är oerhört viktigt att vi kan fortsätta att agera tillsammans i EU. Framför allt är det så att om Sverige skulle gå före och presentera ett eget klimatåtagande öppnar det upp för andra, mindre ambitiösa, EU-länder att göra precis detsamma och snarare gå i en annan riktning. Det skulle ännu mer undergräva och splittra de viktiga gemensamma ambitionerna om att ta ansvar för det som nu sker i vår omvärld.

Vi står nu i färd med att förhandla fram den lagstiftning som ska genomföra det nuvarande 2030-målet om minst 55 procent. Vi satt senast i förmiddags i EU-nämnden och diskuterade det stora EU-paket, Fit for 55, som innehåller tolv rättsakter som ska genomföras. Där hänger alla kuggar ihop för att bilda en enhet.

Om man ska vara realistisk vet vi att de här förhandlingarna redan nu, med det nuvarande målet, förväntas bli svåra. Samtidigt är tiden knapp, precis som Jens Holm säger, för möjligheten att leverera på målet. Därför ser jag en risk i att påbörja ett arbete under 2022 med att skärpa det övergripande målet till 2030, som leder till att EU inte kan leverera på sin målsättning.

Jag tycker däremot att det är viktigt, precis som Jens Holm säger, att vi har en diskussion inom EU om EU:s klimatambition i ljuset av inte minst den senaste vetenskapen. Det gäller bland annat IPCC-rapporterna som vi tog del av under våren. Men diskussionen bör förhålla sig till hur vi i det pågående lagstiftningsarbetet om de olika rättsakterna kan skruva upp ambitionen ytterligare så att vi överträffar vårt mål om minst 55 procent till 2030.

Jag vill också i det här sammanhanget understryka att arbetet med ett nytt klimatåtagande för perioden efter 2030 påbörjas under 2023 inom EU och är tänkt att presenteras under 2024.

Anf. 119 JENS HOLM (V):

Fru talman! Klimatministern försöker göra det här till en fråga om att vi i Vänsterpartiet vill ha ett nytt eget klimatmål för Sverige till nästa klimattoppmöte som skulle kunna vara i strid med EU.

Så är inte fallet. Det vi vill är att Sverige ska kunna gå fram som en föregångare och ha ett klimatbidrag till nästa klimattoppmöte som kompletterar och går utöver EU:s målsättning. Det ska inte på något vis motsätta sig detsamma.

Såvitt jag vet är vi fullt fria att göra på det viset. Om inte får klimatministern säga emot mig, för det här är en väldigt viktig fråga: Får vi eller får vi inte gå fram med ett svenskt klimatbidrag som kompletterar och går utöver EU:s? Enligt mitt förmenande – och jag har varit EU-parlamentariker under ett antal år innan jag hamnade i den här församlingen – kan medlemsländer göra på det viset.

Jag tror inte att det finns någon i Bryssel som skulle misstycka om Sverige gjorde det. Alla pratar om att vi behöver frontrunners, alltså att vi behöver länder som går före och visar på ett klimatledarskap. Därför vore det så bra om Sverige kunde agera enligt artikel 29 i Glasgowdeklarationen, som ålägger alla parter att återkomma med uppdaterade och förbättrade klimatbidrag för minskade utsläpp till 2030. Och detta ska göras under 2022, så det är ganska snart det måste ske!

Jag vill därför fråga klimatministern: Kan vi eller kan vi inte komma med ett till EU kompletterande klimatbidrag?

Min nästa fråga rör EU:s klimatbidrag. Sveriges klimatbidrag till klimatförhandlingarna är ju detsamma som EU:s. Vi lutar oss helt och hållet mot EU. Det är i sammanhanget oerhört viktigt att vi bidrar till en förbättring av detta klimatbidrag, precis det som klimatministern är inne på. Men det känns lite oklart om det kommer att bli någon förändring över huvud taget av EU:s klimatbidrag. Jag har hört vad olika EU-företrädare har sagt: Nej, Fit for 55 ligger kvar. Vi kommer inte att ändra på någonting!

Men varför har man då gått med på artikel 29 i Glasgowdeklarationen, som just säger att alla ska uppdatera och förbättra sina klimatbidrag?

Fru talman! Jag skulle vilja fråga klimatministern: På vilket sätt avser hon att verka för att EU:s klimatbidrag till nästa klimattoppmöte kommer att förbättras på det sätt som artikel 29 föreskriver? Eller kommer inte Sverige att verka för att det ska förändras någonting över huvud taget?

Anf. 120 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för skarpa frågor och också för det engagemang som Vänsterpartiet visar i de här frågorna!

Jag är väldigt stolt över att Sverige redan i dag i mångt och mycket bär en ledartröja i de här frågorna och är ett föredöme för väldigt många andra länder. Vi vet mycket väl att mer behöver göras, men det är också ett faktum – vilket jag tidigare kommenterade här i dag till diverse medier – att vi nu klarar etappmålet för 2020 och att vi under förra året sänkte utsläppen med 9 procent. Vi vet att det till stor del är en effekt av pandemin, men det är också lärdomar som vi tar med oss in i framtiden kopplat till detta. Det finns också delar i den nioprocentiga sänkningen av utsläppen som handlar om att vi med en ambitiös klimatpolitik har åstadkommit permanenta minskningar. Jag är den första att säga att det spelar roll.

Jag är också den första att säga att det spelar roll att vi har frontrunners. Vi ser nu till exempel när det gäller el och värme, eller för den delen transporter, att Sverige har åstadkommit permanenta utsläppsminskningar och att det går åt rätt håll. Vi ska även i de internationella sammanhangen fortsätta att ha en hög svansföring.

Vi befinner oss just nu i ett läge, vilket också bekräftades av Naturvårdsverkets kommentarer kring utsläppsminskningarna förra året, där otroligt mycket positivt händer i Sverige. Vi har en svensk industri och ett svenskt näringsliv som står och frustar och vill vara en del i att genomföra

de gröna innovationerna och se till att vi får fram de nya, smarta jobben. Sverige kan visa att det går att kombinera att vara ett välfärdsland och bli världens första fossilfria välfärdsland med att samtidigt se till att få med människor på den resan och också se möjligheterna i den klimatomställning vi är mitt inne i.

När det gäller vad regeringen mer kan göra för att höja klimatambitionerna globalt kan vi ändå konstatera att någonting som kom ut av COP 26 var att vi nu har fått flera delar av Parisavtalets så kallade regelbok på plats. Fullt fokus ligger nu också på genomförandet av Parisavtalet. Olika typer av stöd till genomförandet i utvecklingsländer kommer att vara en viktig beståndsdel för en högre ambition. Vi arbetar nu intensivt i Regeringskansliet med att forma en riktning för hur regeringen kan stärka genomförandet av Parisavtalet, inte minst genom klimatdiplomati, policydialog, finansiering och innovativ teknologi, som du vet.

Vi har tidigare dubblat vårt stöd till den gröna klimatfonden. Vi annonserade också inför COP 26, just för att visa att vi är föregångare, att vi stärker vår klimatfinansiering under 2022 med 1 miljard kronor och dubblar klimatfinansieringen till 15 miljarder till 2025. Där sticker vi verkligen ut.

Vi kommer nu att arbeta oerhört aktivt när det gäller genomförandet av Fit for 55. Förhoppningsvis kan vi i de sammanhangen, när vi nu också förhandlar rättsakterna, skruva upp ambitionen ytterligare så att vi överträffar vårt mål om minst 55 procent till 2030 och vara en pådrivare i de sammanhangen.

Anf. 121 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det är väldigt goda nyheter att Sveriges utsläpp minskade med 9 procent, även om vi vet att det är en pandemieffekt. Pandemin ger oss möjligheter, absolut. Jag har faktiskt skrivit en bok som har kommit ut i år och som heter *Pandemin som möjlighet*. Jag önskar att jag hade haft med mig den här, för jag hade hemskt gärna velat ge den till klimatministern som julklapp. Den kanske kan bli en försenad julklapp vid ett senare tillfälle.

Det finns hemskt mycket att lära av pandemin. Vi måste slå vakt om de beteendeförändringar och positiva saker som nu har uppstått, samt naturligtvis hantera de dåliga.

Det är mycket positivt som händer. Jag är helt med på visionen om att ha världens bästa välfärdsland, skapa nya gröna jobb och samtidigt ställa om hela vårt land så att vi når våra klimatomål. Det sker otroligt mycket intressant i svensk industri och på andra områden.

Här pratar vi dock om klimatförhandlingarna. De kommande klimatförhandlingarna, COP 27, blir i Egypten, och då förväntas alla länder komma dit med nya, förbättrade klimatbidrag. Jag har frågat om Sverige kommer att komma med ett kompletterande klimatbidrag som går utöver EU:s. Jag tolkar klimatministern som att Sverige inte kommer att göra det, och det beklagar jag. Det borde vi göra om vi vill vara verkliga föregångare i klimatfrågan.

Jag ställde också tidigare denna fråga till klimatministern: Anser inte klimatministern att vi får komplettera EU:s gemensamma klimatbidrag om vi vill? Jag fick inget svar, men mitt svar är i alla fall att vi absolut kan göra det.

Jag ställde också frågan på vilket sätt klimatministern vill verka för att EU:s klimatbidrag revideras och blir bättre till kommande klimattoppmöten. Kommer klimatministern att verka för det? Jag hoppas det.

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

Anf. 122 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för detta, Jens Holm! Jag ser väldigt mycket fram emot att ta del av den boken, oavsett om jag får den som julklapp av dig eller på något annat sätt.

Vi är helt överens om att vi, både i Sverige och naturligtvis också globalt, måste utvärdera vad det innebär att vi har hanterat tjänsteresor på ett helt annat sätt under pandemin. Vi måste också nyttja den teknik som vi ser på andra områden för att säkra att vi har en hållbar värld att lämna över till våra barn. Det är vår skyldighet att göra det.

Regeringen har tidigare framfört – ni vet att vi också drev det i förhandlingarna – att vi ville ha ännu skarpare mål när vi deltog i EU-förhandlingarna kring det paket som nu blev Fit for 55. Vi ville ha 60 eller 65 procent. Jag hör också dina raka frågor, Jens Holm. Därför vill jag upprepa att vi nu står mitt i förhandlandet kring denna lagstiftning som handlar om att nå ett 55-procentsmål. Det är ett komplicerat ramverk som nu har lagts fram för att genomföra detta, där de olika kuggarna hänger ihop. Vi vet också att vi på EU-nivå har länder som har kommit olika långt och att förhandlingarna kommer att bli väldigt svåra.

Om Sverige i det läget går in och påbörjar ett arbete under 2022 med att skärpa det övergripande målet till 2030 tror jag att det kan riskera att EU inte kan leverera på sin målsättning. Det kan också riskera en negativ debatt. Vi kommer dock att fortsätta att ha ledartröjan i detta.

Jag tycker återigen att det är viktigt att vi har en diskussion inom EU om EU:s klimatambitioner sett i ljuset av den senaste vetenskapen vi får del av under 2022, inte minst IPCC-rapporten.

Jag ser fram emot fler diskussioner.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:190 om beslut om slutförvaret

Anf. 123 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har frågat mig om jag avser att fatta beslut om slutförvaret i närtid, om jag anser att ansökan om slutförvar behöver kompletteras på något sätt, och i så fall hur, innan beslut kan tas av regeringen, samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att undvika risker för elproblem som kan uppstå med anledning av regeringens hantering av ansökan om slutförvar.

Den ansökan som SKB lämnat för tillstånd till ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall är minst sagt mycket omfattande. Ansökan är ett av de största miljöärendena i Sverige någonsin och ett stort infrastrukturprojekt. För att ta ställning till ansökan måste regeringen se till att hela ärendet är väl utrett.

Handläggningen i Regeringskansliet har omfattat en lång rad åtgärder, bland annat beroende på att mark- och miljödomstolens yttrande krävde kompletterade material som remitterats, kommunicerats och kungjorts. Det har också varit viktigt att säkerställa kommunernas stöd i frågan. Regeringen har sedan ärendena kom in arbetat för att hämta in den information som krävs för att det ska kunna fattas ett väl avvägt beslut.

I augusti i år beslutade regeringen att tillåta en kapacitetsutbyggnad av det centrala mellanlagret i syfte att undvika en påverkan på energimarknaden.

Jag vill också upplysa om att ytterligare två ärenden avseende slutförvar har handlagts i Regeringskansliet. Det är en ansökan enligt miljöbalken och en ansökan enligt kärntekniklagen om utbyggnad av det befintliga slutförvaret för låg- och medelaktivt kortlivat radioaktivt avfall, SFR, där bland annat rivningsavfall från kärnkraftverken ska förvaras. Utbyggnaden av SFR är ytterligare en viktig pusselbit i det svenska slutförvarssystemet. Jag bedömer att besluten om SFR nu är klara för avgörande.

En gemensam faktor för alla besluten är emellertid att det är stora, komplexa beslut. Om regeringen bifaller ansökan ska regeringsbesluten garantera att den fortsatta domstolsprocessen löper smidigt och att slutförvaren uppnår en hög nivå av säkerhet.

Regeringen har nyss tillträtt. Jag har gett ärendena högsta prioritet, men det är även mitt ansvar att se till att de beslut som kommer håller hög kvalitet. I slutförvaret ska det förvaras livsfarligt radioaktivt avfall under långa tidsperioder, och det är oerhört viktigt att det blir rätt. Arbetet med att ta fram beslut pågår nu för fullt i Regeringskansliet.

Lars Hjälmered undrar om det kvarstår någon ytterligare komplettering innan beslut kan tas av regeringen. Jag har satt mig in i ärendena, och min bedömning är att de nu är färdiga för slutkommunicering.

När det gäller frågan om beslut kommer i närtid är svaret ja. Regeringens prövning av slutförvaren av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle har nu gått in i slutfasen. Efter omfattande arbete bedömer jag att ärendena är färdiga för avgörande inom kort. Regeringens inriktning är att fatta besluten vid första möjliga tillfälle.

Under nuvarande förutsättningar planerar regeringen att fatta beslut om slutförvaret för använt kärnbränsle den 27 januari nästa år. Regeringen planerar även att besluta om utbyggnaden av förvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall, SFR, redan den 22 december i år.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Jessika Roswall i stället fick delta i debatten.

Anf. 124 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, klimat- och miljöministern, för svaret!

Det här är inte första gången som vi i den här kammaren diskuterar slutförvaret. Men låt mig ändå inledningsvis säga, som en bottenplatta, att ifall vi ska klara av klimatomställningen och kunna fortsätta värna den svenska industrins konkurrenskraft så behövs kärnkraften. Dessutom har det denna höst, om inte förr, visats på behovet av att kunna ha en stabilitet i elsystemet och såklart att ha ren el i systemet och inte elda olja, som vi

har gjort under hösten. Låt mig också påminna om att kärnkraften står för cirka 30 procent av elproduktionen i landet.

När det gäller slutförvarsfrågan har den här regeringen varit vårdslös i fråga om beslutet om slutförvar. Jag noterar att statsrådet i sitt svar hänvisar till att regeringen ”nyss tillträtt”. Må så vara, men regeringen har alltsedan ansökan från SKB inkom varit S-styrd. Även om Annika Strandhäll är ny går det alltså inte att skylla på detta. Det här är inte ett ansvarsfullt sätt att behandla denna viktiga fråga.

Regeringens hantering av slutförvarsfrågan har skapat stor oro i fråga om kärnkraftens framtid, skadat tilltron från samhället till politiken och kostat stora pengar helt i onödan. Beslut har varit redo att fattas under lång tid, men regeringen har dröjt ända fram till nu med att ens lämna besked om vilken tidsplan som gäller för beslutet. Det gick så långt att statens egna energibolag Vattenfall i somras varnade för att kärnkraftsreaktorer skulle behöva stängas om inga beslut skulle tas omedelbart.

Tillståndsansökan om slutförvar skickades som sagt in av SKB för cirka tio år sedan. Därefter har det skett ett omfattande arbete med granskningar, utredningar, hearings och remisser. Alla som påverkas av beslutet, samtliga remissinstanser – SKB, Strålsäkerhetsmyndigheten och värdkommunerna – har sagt ja till förslaget. Allt är utrett och klart. Det fattas bara ett regeringsbeslut. Nu måste ett beslut fattas om slutförvaret.

Jag är kritisk till hur regeringen har hanterat det här. Men jag välkomnar att Annika Strandhäll nu meddelar att ärendet är redo för beslut, vilket det förvisso har varit under en längre tid, och att regeringen kommer att meddela ett beslut om slutförvar av använt kärnbränsle den 27 januari 2022.

Nu har vi fått en tidsplan för slutförvaret. Men vi vet inte vad regeringens vilja är. Jag vill veta – det var också en av Lars Hjalmereds frågor – hur regeringen ser på frågan om slutförvar. Är ni för eller emot? Om regeringen ska kunna fatta beslut om en tidsplan måste man rimligtvis ha en tanke om vad beslutet kommer att bli. Jag undrar alltså om regeringen kommer att godkänna de planer som presenterats angående slutförvaret.

Anf. 125 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Jag tror att man måste vara extremt ödmjuk inför att inget annat land så här långt har löst frågan om slutförvar av kärnbränsle. Vi pratar om att vi ska förvara kärnbränslet i hundra tusen år.

Frågan kom på regeringens bord i januari 2018. Och när slutförvarsärendena överlämnades till regeringen var de inte färdiga för avgörande. Min bild är att regeringen har arbetat aktivt med ärendena sedan de kom in. Man har hämtat in nödvändiga kompletteringar, man har kommunicerat och man har samrått i ärendena.

Dåvarande statsrådet Bolund redogjorde också i slutet av augusti för att även han såg att möjligheterna för att gå vidare med ett beslut låg ett antal månader bort. I mellanperioden, från augusti till dess att jag har fått möjlighet att lämna det här beskedet om en tidsplan för beslutsfattandet, har också ytterligare frågor ställts till Kärnavfallsrådet och till Strålsäkerhetsmyndigheten, bland annat om kopparkapslarna.

Det här är ett av de största miljöärendena i Sverige i modern tid. Vi ska hantera frågan med det ansvarstagande som den förtjänar. Utifrån de sista frågorna som har varit ute på remiss kan jag och departementet konstatera

att våra expertmyndigheter i det här fallet inte har haft anledning att ändra sin tidigare bedömning. Med utgångspunkt från det bedömer vi att vi i närtid kommer att kunna gå vidare och fatta beslut.

Jag kommer inte i den här interpellationsdebatten att föregå det kommande regeringsbeslutet. Vi skriver nu, baserat på de underlag som vi har, fram de beslut som ska fattas. Ambitionen är som sagt att redan nästa vecka fatta beslut om SFR:en.

Med tanke på att Jessica Roswall lyfte upp det vill jag också säga någonting om energimixen. Ja, kärnkraft är fortfarande en viktig del av den svenska energimixen. Ungefär 30 procent kommer i dag från kärnkraften. Och kärnkraften kommer att vara en viktig del av den svenska energimixen också under ett antal år framöver.

Samtidigt är det för mig som klimat- och miljöminister helt uppenbart var framtiden ligger och var investeringsviljan finns. Under nästa år har vi ansökningar som – hur ska man säga? – ökar otroligt mycket, med flera tusen procent, när det gäller att få investera i till exempel havsbaserad vindkraft. Det är i det förnybara som framtiden ligger. Jag hoppas att det också är dit vi kommer att ta oss.

Anf. 126 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det svaret!

Vi kan börja med det här med att inget annat land har löst det. Finland har ju börjat bygga sitt slutförvar. Det är alltså kanske inte korrekt.

Jag vill även återkomma till några andra delar som statsrådet tog upp i sitt svar.

Det har som sagt pågått en utredning under väldigt lång tid. Vi har tillsammans med regeringens egna expertmyndigheter hävdats att det hela är färdigutrett. Jag noterar dock att statsrådet i sitt svar skyller på – om jag får använda mina egna ord – att man har inväntat besked från bland annat de två värdkommunerna.

Jag bor själv i Uppsala län och har följt detta väldigt nära och under lång tid. Just Östhammars och Oskarshamns kommuner har varit väldigt tydliga med sina besked. De har också varit väldigt kritiska till att regeringen inte har fattat något beslut. Att hänvisa till dem tycker jag därför inte är riktigt rättvist.

Dessutom var båda kommunerna mycket tydliga i somras när regeringen valde att dela upp ansökan. De kände sig svikna.

Riksdagen har varit väldigt aktiv och drivit regeringen framför sig för att förmå regeringen att fatta ett beslut. Vi har tidigare till och med lämnat ett tillkännagivande. Moderaterna krävde tillsammans med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Sverigedemokraterna i mars i år att regeringen skulle fatta ett samlat beslut, helt i enlighet med det som myndigheter, kommuner och branschen själv har sagt.

Jag vill återknyta till en annan fråga som Lars Hjälmered ställde i sin interpellation. Låt mig läsa upp fråga 3, som jag inte tycker att statsrådet har svarat på i dag: Vilka åtgärder avser ministern och regeringen att fatta för att undvika de risker för elproblem som finns med anledning av hur regeringen hanterat ansökan om slutförvar?

Hittills har regeringen inte visat någon vilja att säkra kärnkraftens framtid i Sverige. I och för sig säger statsrådet nu att kärnkraften kommer att spela en viktig roll även framgent, och det säger även andra regeringsföreträdare. Men vi kan ändå se att regeringen samtidigt har stängt fyra reaktorer under de två senaste mandatperioderna.

Jag vill därför gärna få svar på Lars Hjälmereds fråga nummer 3.

Anf. 127 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Först och främst skiljer sig den finska processen för slutförvar en hel del från den svenska. Det finns fortfarande beslut kvar att fatta där, och det finns också tillstånd i vår process som man ännu inte har i Finland. Jag vill vara tydlig med detta.

Jag måste också återkomma till det faktum att vi står här i dag och debatterar Sveriges absolut största miljöärende. Vi talar om kärnbränsle som ska förvaras i hundra tusen år. Det är inte att ta ansvar som politiker eller regering om man skyndar på en sådan process på ett sätt så att oklarheter kvarstår. Det är precis detta ansvar som regeringen har tagit. Vi har sett till att alla har haft en möjlighet att komma till tals om de olika delarna och har ställt frågor som har remitterats. Delar har kommunicerats, och det har som sagt varit viktigt att säkerställa kommunernas stöd i frågan. Jag har naturligtvis själv också haft en dialog med dem sedan jag tillträdde.

Trots allt står vi nu i ett läge där vi kommer att sätta ned foten och fatta beslut. Det kommer att ge planeringsförutsättningar framöver, vilket naturligtvis är det absolut viktigaste i detta fall.

Jag vill också säga något till dem som lyssnar för att höra något om den fortsatta processen. Det kommer att finnas möjligheter för regeringens del att vid ett eventuellt jakande beslut ställa villkor framgent för till exempel fortsatta försök och fortsatt forskning om bland annat kopparkapslarnas hållfasthet. Det är ju en av de saker som har varit uppe för vidare diskussion.

Avslutningsvis vill jag säga att vi nu är här. Vi har naturligtvis fortsatta utmaningar framöver. Efter ett eventuellt jakande regeringsbeslut kommer processen att gå tillbaka till domstol. Sedan kommer man att behöva fatta ytterligare beslut vid uppförandet, vid provdrift och vid en eventuell permanent drift. Vi har alltså en lång process framför oss.

Jag är ändå glad över om vi i Sverige nu kan sätta ned foten för att ge fortsatta planeringsförutsättningar i en sådan otroligt viktig fråga som hur vi ska hantera slutförvaret av vårt kärnbränsle, inte minst med tanke på att kärnkraften som sagt förmodligen kommer att vara en viktig del i vår energimix under ett antal år framöver.

Anf. 128 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Det är bra att statsrådet tog upp att regeringsbeslutet inte är en slutpunkt. Även i Sverige kommer många ytterligare prövningar att ske. Det är en del av vår kritik. Ni hade behövt fatta detta beslut tidigare för att de andra processerna ska komma igång och för att man ska kunna gå i mål med det datum som vi vet är avgörande för att vi ska kunna få ett slutförvar. Det här är viktigt att ha sagt.

Om jag tolkar klimat- och miljöministern rätt har vi olika syn på kärnkraften, och det må vara så. Men det är bra – det tål att sägas – att regeringen nu har lagt fram en tidsplan för slutförvaret, även om vi från den

här debatten bara har fått reda på att ett beslut kommer att fattas. Det är dock bra. Det har inte varit en enkel process att ta sig hit, och oppositionen har som sagt tryckt regeringen framför oss. Mycket tid har förspillts, och det har varit skadligt.

Om vi ska klara målsättningen om att minska utsläppen i Sverige krävs ett fossilfritt energisystem. Regeringen har sagt att då kommer kärnkraften att spela en roll även i framtiden. Då kan inte viktiga beslut som detta behandlas så här.

Jag hoppas att regeringen har lärt sig något av processen. När det handlar om viktiga beslut för framtiden och om Sveriges energisystem krävs en smidigare behandling. Enligt min uppfattning är det inte ansvarsfullt att ha en så pass utdragen process som detta har varit, givet de utredningar som finns på regeringens bord.

Jag vill avslutningsvis tacka för debatten och önska klimat- och miljöministern en god jul.

Anf. 129 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag är säker på att jag och Jessika Roswall kommer att komma tillbaka hit för att debattera och diskutera liknande frågor vid flera tillfällen framöver.

Det har som sagt varit väldigt viktigt för regeringen att ha ett brett underlag för att kunna sätta ned foten och fatta beslut i ärendet. Personer och organisationer som inte anser att ansökan ska bifallas har haft möjlighet att uttala sig i ärendet. Även allmänheten har haft en möjlighet att yttra sig om SKB:s ansökan. Vi har inhämtat synpunkter från expertmyndigheter och externa organisationer. Underlaget är brett, och vi kommer nu att ta ställning till om ansökan kan bifallas.

Det känns skönt att regeringen kan ge olika intressenter ett besked och planeringsförutsättningar inför framtiden.

Med detta önskar jag Jessika Roswall en god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:144 om pandemistöd till företag

Anf. 130 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag har uppmärksammat på att ordningen hos Tillväxtverket är sådan att de som blivit felaktigt behandlade och väntat väldigt lång tid nu också drabbas av ytterligare handläggningstider, och om jag har för avsikt att vidta några åtgärder för att drabbade företagare snabbare kan få de utlovade stöden.

För stora delar av samhället har coronavirusets spridning inneburit omfattande svårigheter och utmaningar, och som ni vet befinner vi oss fortfarande i ett allvarligt läge. Många branscher, företag och företagare har drabbats ekonomiskt till följd av viruset. Regeringen införde därför mycket skyndsamt en rad stöd för att mildra konsekvenserna av pandemin för företagen. Det gjorde vi också i nära samarbete med arbetsmarknadens parter och företrädare för branschorganisationer. Bland åtgärderna fanns

det förstärkta stödet vid korttidsarbete. Tillväxtverket har sedan stödet infördes betalat ut stöd vid korttidsarbete för 600 000 anställda.

I samband med att smittspridningen tilltagit har regeringen meddelat att vi budgeterar för att ha möjlighet att återinföra det ordinarie omställningsstödet, men även ett omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och handelsbolag. Dessutom kommer evenemangsstödet att förlängas till den 31 mars 2022. När det gäller stödet vid korttidsarbete har regeringen meddelat att den förbereder en lagändring så att karenstiden för stöd vid korttidsarbete tillfälligt ska kunna slopas, detta för att arbetsgivare som har fått stöd under pandemin ska kunna ansöka om det ordinarie stödet för korttidsarbete om det skulle behövas.

I mars 2020 arbetade 450 personer på Tillväxtverket. Nu, i december 2021, arbetar 1 300 personer på myndigheten. Det är nästan en tredubbling av myndighetens anställda för att hantera uppdraget om stöd för korttidsarbete. Myndigheten ser över om det går att öka bemanningen eller genomföra andra åtgärder som ökar takten i handläggningen av stödet. Regeringen har vid ett flertal tillfällen tillfört Tillväxtverket medel för att det ska vara möjligt att hantera stödet vid korttidsarbete så effektivt som möjligt. Vi har gett myndigheten de resurser som den har begärt för att hantera uppdraget.

Tillväxtverket är en fristående myndighet med eget ansvar för att tolka och tillämpa regelverket. Reglerna om stöd för korttidsarbete har tillämpats för första gången i samband med pandemin. Därför har praxis också behövt utvecklas i domstolarna.

Stödet har vidare kommit att tillämpas i en omfattning som inte förutsågs när lagstiftningen ursprungligen togs fram. Regeringen har därför tillsatt en kommitté som ska göra en översyn av stödet vid korttidsarbete. Syftet är att dra lärdomar om hur stödet har fungerat under pandemin och undersöka hur regelverket kan förbättras inför framtiden.

Regeringen fortsätter att noggrant följa de ekonomiska effekterna av pandemin för företagen och analyserar löpande behovet av nödvändiga åtgärder för näringslivet.

Anf. 131 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret och vill välkomna honom till kammaren.

Jag har valt att skriva den här interpellationen efter att ha fått höra skräckhistorier, fru talman, om hur företagare fortfarande misshandlas av systemet. Tidigare i år blev det klart att Tillväxtverket gång på gång har fattat felaktiga beslut kring korttidsstöd till företag under coronapandemin. Detta har också fått ganska stor medial uppmärksamhet.

Ett av felen rör den så kallade jämförelsemånaden, vilken används för att se vilken lönenivå de anställda hos ett sökande företag har legat på. Myndigheten använder fel månad och följer inte lagen, enligt både förvaltningsrätten och Kammarrätten i Stockholm.

I en debatt i våras i den här kammaren med den tidigare näringsministern frågade jag hur man skulle säkerställa att företagarna skulle få sina pengar och att myndigheten skyndsamt skulle betala ut stöden samt hur tidtabellen för detta såg ut. Jag fick då till svar att Tillväxtverket i en ändringsbudget fått mer pengar, ytterligare 265 miljoner, i anslag för att bland annat korta handläggningstiderna, och att man hade rekryterat fler männi-

skor. Det är också det svar jag får av den nya näringsministern – nu har man rekryterat ännu fler personer och fått ännu mer pengar.

Men nu har det visat sig att företagare som fått rätt i domstol hänvisats tillbaka till Tillväxtverket, där de sedan fått nya handläggare. Handläggningstiden är flera månader. Man börjar alltså om på nytt, vilket innebär att de får fortsätta att vänta på sina pengar, som de har rätt till. Det är ju myndigheten som har gjort fel, fru talman. De här företagarna sitter och väntar på pengar. I mars kommer en företagare som jag talade med alldeles nyss att ha väntat i två år på pengarna. Jag återkommer till den företagaren.

Om jag har gjort något fel brukar jag vilja rätta till det skyndsamt. I det här fallet drar det ut på tiden. Hur kommer det sig att det drar ut så långt på tiden? Det undrar jag, och det skulle jag gärna vilja att ministern svarade på.

Flera företagare började få snurr på sina verksamheter igen, men det har blivit värre sedan jag skrev den här interpellationen. Många företagare inom till exempel restaurangbranschen trodde att julbordssäsongen skulle hjälpa till men har fått stora avbokningar. Resebranschen är också naturligtvis utsatt, eftersom många är rädda för att resa.

Fru talman! Det är stora belopp att ligga ute med för väldigt många, och det blir svårare ju längre tid det tar. Som jag sa har en del snart väntat i två år. Visst fanns det nya stöd med på regeringens presskonferens i morse, men det här handlar ju om pengar som företag skulle ha fått för länge sedan. Om jag lånar pengar av någon vill jag skyndsamt lämna tillbaka dem. I det här fallet har företagarna fått rätt i domstol. Ändå har myndigheterna inte betalat ut pengarna. Det är näst intill kriminellt.

Även om myndigheten har fått mer pengar verkar allt inte stå riktigt rätt till. Varken mer pengar eller mer personal verkar lösa uppgiften. Hur kan det komma sig att dessa företagare drabbats av ytterligare handläggningstider? Dessa företagare har hanterats felaktigt av myndigheten, och de har fått rätt i domstol. Hur avser den nya ministern att säkerställa att de får sina utlovade pengar skyndsamt?

Anf. 132 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Alexandra Anstrell för möjligheten att få tala i kammaren för första gången. Det känns väldigt högtidligt, måste jag ärligt erkänna, och lite nervöst också, även om jag har stått i många talarstolar förut.

Jag tror helt enkelt att det är volymen och antalet ansökningar som har skapat problemet. Förarbetet gällande korttidsarbetet skedde före pandemin, efter den stora krisen 2008–2009. Jag hade själv förhandlingar med dåvarande regering, med Fredrik Reinfeldt och Anders Borg, om att införa ett korttidsstudiestöd som extra skydd vid sidan av a-kasssystemet för att klara stora konjunkturnedgångar. Vi kunde 2008–2009 aldrig drömma om sådana störningar som vi har sett på arbetsmarknaden under den pandemi som drabbade oss våren 2020. När regeringen planerade för korttidsstudiestöd under regeringen Reinfeldt pratade man om att volymer på upp till 10 000 personer skulle kunna omfattas.

Redan i mars 2020 var det väldigt tydligt att den ribban inte alls var i närheten av det stöd som behövdes. På väldigt kort tid kom det in en väldig massa ansökningar. Jag får nog ändå säga att man får vara ganska nöjd

med hur myndigheterna klarade den anstormningen. Det gäller inte bara korttidsstöd, utan även många andra stöd som har kommit efter hand.

Alexandra Anstrell har helt klart rätt i att detta måste gå till rättssäkert och att de som har fått rätt i domstol snabbt måste få ändring. Vid flera tillfällen har Näringsdepartementet tagit upp detta med berörd myndighet. Precis som Alexandra Anstrell påpekade har också riksdagen vid flera tillfällen skjutit till mer resurser för att man ska kunna anställa personal. Jag tror att man är på rätt väg. Elektroniska och digitaliserade system är på väg att lösa problemet. Men det är inte någon tröst för dem som inte har fått sina pengar på väldigt lång tid. De har ju rätt till dem om domstolen har sagt så. Vi kommer att fortsätta följa ärendet väldigt noga.

Eftersom interpellationen kommer från moderaten Alexandra Anstrell kan jag nämna en sak som jag är glad över. Längre hade vi en situation i riksdagen där Moderaterna var väldigt tveksamma till att införa ett korttidsstöd. Nu låter det som att det har blivit vardag också för Moderaterna att vi ska kunna skydda företag vid stora svängningar. Det välkomnar jag, för det tror jag att vi kommer att ha stor nytta av i framtiden.

Anf. 133 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för det utvecklade svaret. Ministern behöver inte vara nervös – jag har ändå ätit några pepparkakor i dag.

”Vi kommer att fortsätta följa ärendet väldigt noga” – det är en typ av uttalande som jag nästan alltid går igång på. Jag hade ändå hoppats att en ny minister hade kunnat visa lite mer handlingskraft än att säga att han ska följa saker. Att man följer saker brukar oftast inte leda till förbättringar.

Många branscher är utsatta, speciellt hotell- och restaurangbranschen, som vi redan har varit inne på. Där har man svårt att gå runt i sina företag om ingen äter och ingen reser. Företagaren Lotta på Sigtunahöjden, en mötesanläggning i Sigtuna, berättar att avbokningarna rasar in, samtidigt som räntor, amorteringar med mera krävs av banken. Hon vet nu att kvartal 1 i stort sett kommer att vara förlorat. Hon berättar att de fortfarande väntar på nästan 300 000 i permitteringsstöd från Tillväxtverket. De har tappat halva omsättningen mot ”normalläget” och tvingats halvera personalen.

Det berättas från ganska många håll om hur krångligt allt är kring de stöd som regeringen har beslutat om. Det finns önskemål om att Tillväxtverket inte ska ha någonting med stöden att göra och att man ska lägga all stödadministration hos Skatteverket, samt om att all administration kraftigt ska minskas och förenklas. Det är någonting som vi moderater alltid strider för – vi måste förenkla regelverken, så att företagen hinner vara företagare. Det är ändå där jobben skapas.

En viktig del verkar också vara att man måste kunna få prata med sin handläggare. Jag pratade på lunchen med en företagare som berättade att hon inte har någon handläggare. Hon är en av dem som skulle ha fått pengar för snart två år sedan men fortfarande inte har någon handläggare på sitt fall som har kommit tillbaka.

Ringer man dit hänvisas man till en allmän telefonsupport som inte har några befogenheter och heller inga kunskaper om ditt ärende. Därför vet de fortfarande inte när det här ärendet ska klaras upp.

En företagare berättar om hur svårt hon har det. Hon äger fastigheten där hon bedriver sin verksamhet, och då har hon inte rätt att ta upp hyran som en fast kostnad i omställningsstödet. Det tvingar fastighetsbolaget att

Prot. 2021/22:48
17 december

Svar på
interpellationer

ge orimliga hyresrabatter för att rädda driftsbolaget, medan fastighetsbolaget får stå tillbaka och skjuta på nödvändigt underhåll och renoveringar. Får fastighetsbolaget dessutom del av hyresstödet ska det dras av från driftsbolagets omställningsstöd, trots att driftsbolaget inte fått ta upp hyran som en fast kostnad från början.

Fru talman! Det här är lite snurrigt. Man kan förstå att många företagare tycker att det är krångligt. Jag tycker själv att det är krångligt. Det blir ett moment 22 i många fall.

Det är inte bara det här som är snurrigt. Jannica, som driver ett företag inom resebemannning, sökte stöd, fick avslag på grund av jämförelsemånaden, fick rätt i domstol, hamnade hos Tillväxtverket igen och bollas nu mellan nya olika handläggare. Så länge ärendet ligger ohanterat hos Tillväxtverket kan hon inte söka om fler stödperioder, och därför kan hon inte få ut sina utlovade pengar. Hon kan inte heller söka nya, detta trots att det är myndigheten som har gjort fel.

Här straffar vi alltså duktiga företagare. Det är så att man baxnar! Jag vill ge en eloge till alla företagare som orkar jobba vidare trots alla dessa krångliga regler. Det här behöver verkligen ses över. Det är en stor utmaning med all administration kring stöden. Alldeles för många olika myndigheter som har varit inblandade verkar göra att det blir alltför trassligt.

Jag undrar om inte ministern håller med om att det borde samlas på ett ställe så att ansökningsprocesserna kan samordnas. Vore det inte på sin plats att samla företagare och se hur detta kan lösas bättre? Som jag sa skapas fyra av fem jobb i små och medelstora bolag. Vi behöver dessa företagare. Vi behöver lyssna på dem, för de är kloka.

Anf. 134 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi måste göra detta i nära samarbete med branschen, och jag har redan haft möte med branschen som i huvudsak tycker att korttidsstödet har fungerat väl. Visst finns det enskilda fall som har kommit i kläm, och det har också varit, som Alexandra Anstrell vet, en stor debatt om fusk när företag har tagit ut korttidsstöd. Ett par månader in blev det också en skärpning av regelverket efter alldeles för många fall av fusk. Det måste vara rättssäkert åt båda hållen, och det är väl efter den skärpningen som det mesta av de problem som Alexandra Anstrell beskriver i dag kommit upp.

Återigen vill jag säga att det här är någonting som vi har pratat väldigt mycket med Tillväxtverket om. Tillväxtverket har kvitterat och återkommit med krav på nya resurser för att kunna öka bemanningen. Det har de också lyckats med efter hand.

Precis som Alexandra Anstrell säger är pandemin långt ifrån över, och jag är väldigt glad att vi i dag på förmiddagen kunde presentera en överenskommelse mellan Socialdemokraterna och Moderaterna om att återinföra några av de stöd som har varit en väldigt stor hjälp för företag under pandemin.

Omsättningsstödet har kanske varit det mest träffsäkra av alla stöd vi har genomfört. Tack vare att regering och riksdag i nära samarbete lyckades vara så flexibla i de här stödformerna har vi till skillnad från många andra länder lyckats rädda tiotusentals jobb, precis som Alexandra Anstrell tar upp.

Men det är klart att om man under några timmar tar fram ett nytt regelverk, en ny stödförord utan ordentliga underlag och utan ordentlig beredning blir det inte alltid rätt. Jag blev i min tidigare roll ofta tillfrågad om detta våren 2020, till exempel om möjligheten att ha korttidsarbete under uppsägning. För en facklig ledare, som jag var på den tiden, var det en omöjlig tanke. Men det var helt enkelt för att rädda de här arbetsgivarna från konkurs.

Som sagt, vi gör en utvärdering av hur korttidsstödet har fungerat över tid. Jag tror att den kommer att visa att väldigt många jobb och väldigt många människor blev skyddade av det, och jag tror att det finns anledning att återkomma. Vi har redan aviserat nya regler så att vi kan ta tillbaka karensen på korttidsstöd för att kunna använda även detta om pandemin fördjupas igen, något vi hörde om här i morse.

Jag hoppas att vi kan fortsätta ett nära och gott samarbete. Naturligtvis ska vi se till att det blir rättssäkert så att ingen behöver vänta på sitt stöd längre än vad domstolarna säger. Det är självklart; det måste bli så. Om jag ska ge några starka ord att följa är det att jag ska se till att det blir så för de företagare som inte har fått sina resurser än.

Anf. 135 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag vet att flera företagare lyssnar på debatten. De kommer naturligtvis att höra av sig för att berätta huruvida det här har gått, att det här inte bara ska följas utan att det ska åtgärdas. För deras skull hoppas jag att det sker väldigt skyndsamt, för de sitter riktigt i klistret.

Ministern berättar i flera anföranden att det nu är fler personer anställda på Tillväxtverket. Ändå är inte uppgiften löst. Nu har vi hört att ministern ska säkerställa att det här ska gå skyndsamt. Det känns lite som om myndigheten sitter och tjuvhåller på de här pengarna, om man nu får säga så i kammaren, och inte vill betala ut dem. Eller finns det något annat fel i processen hos en myndighet som gör att det här tar för lång tid? Det är som sagt inte bara pengar eller personer som hjälper till i det här fallet.

Fru talman! Jag har den här veckan haft förmånen att ha en helt fantastisk praoelev, Felicia, som sitter här och lyssnar.

En av de frågor hon ställer sig i detta är: Pandemin har pågått under lång tid, snart två hela år. Ministern säger att stöden har tillämpats för första gången och att praxis fortfarande är under utveckling. Men två år är väl ändå nog med tid för att kunna utveckla och förbättra stöden, i alla fall för att få bort sådana här fundamentala problem? En kommitté för att göra en översyn av hur det har funkat är bra, men ibland behöver man lära sig här och nu och inte efter pandemin.

Avslutningsvis vill jag fråga ministern hur tankarna ser ut för framtiden, exempelvis gällande vaccinpass som skapar möjligheter för människor att röra sig ute och för företagare att hålla igång sina verksamheter. Det här är ett omdebatterat ämne; det kan vi se inte minst i våra mejlkorgar. Men vore det inte enklare och bättre för att hindra smittspridning att införa covidpass generellt under en tid?

Anf. 136 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag ska hålla mig för god för att ge mig in i exakt hur skyddsåtgärder ska se ut för att bekämpa smittspridningen i Sverige. Det har vi experter som rådgör med regeringen om.

Däremot kan jag säga att vår faktiskt väldigt lyckosamma strategi hela tiden har varit att försöka hålla Sverige så öppet som möjligt. I min roll som näringsminister är det en sak jag slåss för varje dag, för jag tror att det har tjänat Sverige väldigt väl.

När vi åker runt i Europa och träffar kollegor hör vi att många har drabbats mycket värre av pandemin än vad vi har gjort i Sverige. Då tänker jag naturligtvis på att företagen har klarat pandemin på ett bra sätt tack vare alla de stödformer som Alexandra Anstrell talade om innan.

Jag tror att det är en lärdom för framtiden: att göra allt man kan för att minska smittspridningen utan att stänga samhället. Det tror jag har fungerat bra. Sedan är det naturligtvis väldigt svårt att bedöma hur omikron kommer att slå under våren, och jag tror att vi kommer att få återkomma flera gånger med ytterligare stödformer för att se till att hålla näringslivet igång och rädda jobb också mer långvarigt.

Nu är det två år. Ingen trodde att det här skulle pågå mer än några månader. Jag kommer ihåg första förhandlingen. Då förhandlade jag som LO-ordförande med regeringen, och vi sa att slutdatum för alla stöd skulle vara den 31 maj 2020. Det var det vi trodde då. I dag, nyss, snart två år efter att pandemin började, har vi berättat om nya stödåtgärder.

Vi ska vara glada att vi har klarat den perioden väl, och vi ska hjälpas åt i regering och riksdag. Vi har haft ett väldigt bra samarbete vad gäller covidbekämpning och att hålla samhället öppet så att vi kan fortsätta att ha en bra tillväxt i företagen och rädda så många jobb som möjligt.

Jag vill också passa på att önska Alexandra Anstrell och talmannen en god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:164 om kärnkraftens hållbarhet

Anf. 137 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har frågat Khashayar Farmanbar om han anser att svensk kärnkraft ska klassas som hållbar inom ramen för den så kallade taxonomin, vilka åtgärder han avser att vidta för att leva upp till och följa det mandat riksdagen gett regeringen om att ”svensk och europeisk kärnkraft ska klassas som hållbart i taxonomin” samt om han avser att ingå partnerskap med fler länder, och i så fall vilka, för att gemensamt driva uppfattningen att kärnkraft ska klassas som hållbart i taxonomin.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Det är viktigt att säkerställa en trygg omställning av energisystemet. De tekniska granskningskriterier som ska användas för att avgöra under vilka villkor kärnkraft ska anses hållbart i EU:s gröna taxonomi ska fastställas i delegerade akter till EU:s gröna taxonomiförordning. Förordningen ställer upp en rad krav för granskningskriterierna utformning, bland annat att kriterierna ska respektera principen om teknikneutralitet. Regeringen anser att denna princip är viktig att bevara och bevaka. Alla fossilfria tekniker som har potential att bidra till att uppnå våra gemensamma klimatmål och uppfyller stränga miljö- och säkerhetskrav ska kunna ingå i taxonomin och omfattas av granskningskriterierna. På den grunden anser regeringen att kärnkraften kan inkluderas inom taxonomin. Det innebär

inte att kärnkraften automatiskt ses som hållbar. Ett annat krav som förordningen ställer på kriterierna är att de ska baseras på entydiga vetenskapliga bevis och utgå från en försiktighetsprincip. Regeringen anser att det är viktigt att bevaka även denna aspekt.

Regeringen har under hösten i olika sammanhang inom EU framfört Sveriges syn på kärnkraft och vikten av att kärnkraftens villkor värnas i taxonomin, bland annat vid möten i Ekofinrådet i november och december.

Regeringen arbetar såväl taktiskt som strategiskt för att maximera det svenska inflytandet över de processer som pågår inom ramen för EU:s taxonomi. Regeringen gör kontinuerligt bedömningar av den bästa vägen framåt för att få genomslag för de svenska ståndpunkterna, inklusive möjliga partnerskap. Regeringen har kontakter med flera andra länder i denna fråga, bland annat Finland och Frankrike.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Jessika Roswall i stället fick delta i debatten.

Anf. 138 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Välkommen till kammaren!

Svaret renderar ett antal följdfrågor.

Låt mig först säga några ord om varför vi diskuterar denna fråga i dag, även om vi har gjort det flera gånger tidigare.

I min förra debatt med Annika Strandhäll sa jag att kärnkraften i dag står för en tredjedel av vår elproduktion. Elproduktionen kommer att fördubblas fram till 2045. Vårt gemensamma mål är att minska våra utsläpp med minst 55 procent fram till 2045. Ytterligare en sak jag tror att vi kan komma överens om är att statsrådet, förvisso i sin tidigare roll, och regeringen vid ett flertal tillfällen har vidgått att kärnkraften är och kommer att förbli en viktig del av vår energiförsörjning. Jag tror att vi är överens så långt.

EU arbetar med en mängd olika förslag om hur vi ska nå målen. Ett av redskapen är taxonomiförordningen, det vill säga hur man klassar olika investeringar. Den springande punkten för debatten i dag är hur kärnkraften ska klassificeras. En del energislag är redan klassificerade inom taxonomin, och precis som statsrådet sa är det fråga om en delegerad akt. Enligt uppgift kommer en sådan i nästa vecka, och vi får se vad den säger.

Det har varit många turer i Sveriges riksdag. Låt mig påminna om att aktiviteten hos regeringen inte har varit lika hög som i Sveriges riksdag, eller milt uttryckt svag. Moderaterna har ihärdigt anført att europeisk och svensk kärnkraft ska klassas som hållbar investering, och vi har vid ett flertal tillfällen uppmanat regeringen att göra gemensam sak med andra medlemsstater, till exempel Frankrike och Finland.

Nu sa statsrådet i sitt svar att man har kontakter med andra medlemsstater – gott så. Men vad betyder det? Det skickas dubbla budskap från regeringen. Jag undrar hur, i dessa goda relationer, de andra medlemsstaterna ser på vår uppfattning.

Regeringen skrev inte under det gemensamma brev som tio andra medlemsstater gjorde. Jag menar att Sveriges regering har misslyckats inom EU att driva frågor som är viktiga och relevanta för Sverige. Vad menas med kontakter? Kan statsrådet svara på varför man inte skrev under brevet?

Lars Hjälmereds interpellation är än viktigare i dag än när den skrevs. De senaste dagarna har jag försökt att begripa vad regeringen säger. Vi har haft en öppen utfrågning med statsministern och sedan en återsrapport. Där har statsministern uttalat – vilket statsrådet säger här i dag också – att kärnkraften kan tas med i taxonomin, men man kan inte säga hur den ska klassificeras. Jag får inte ihop de delarna, och det tror jag gäller många andra med mig.

Interpellanten har skrivit i interpellationen att EU:s forskningscenter Joint Research Centre och två andra EU-institutioner har varit tydliga med att det inte finns vetenskapligt stöd för att kärnkraften inte ska klassas som hållbar – jag vet att många inte vill det – men jag tror att statsrådet förstår.

Kärnkraften är inte mer skadlig än andra tekniker som enligt regelverket anses vara hållbara. Det råder inget tvivel om att kärnkraften ska klassificeras som hållbar. Jag tycker inte att regeringen är tydlig i sitt svar. Jag ställer därför frågan igen: Ska kärnkraften klassificeras som hållbar?

Anf. 139 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Roswall för att vi får ha denna diskussion. Jag börjar i det jag sa tidigare.

Regeringens uppfattning är att kärnkraften kan inkluderas i taxonomin, och taxonomin sammanställer verksamheter som är hållbara. Det är klart att det ligger i sakens natur att taxonomin kommer att fastställa ett antal tekniska granskningskriterier för de ekonomiska aktiviteter som är kopplade till kärnkraften. Dit räknas bland annat brytningen av uran, som är ett bränsle som är nödvändigt för driften av kärnkraften. Det inkluderar också hanteringen av avfall. De tekniska granskningskriterierna måste sättas på vetenskaplig grund och utifrån vad som är teknikneutralt. Därefter får man avgöra om hela verksamheten är hållbar. Detta är en fråga som kommissionen just nu behandlar, och det finns många uppgifter om att de ska återkomma den 22 december i ärendet. Då får vi ta del av hur de har sammanställt de tekniska granskningskriterierna. Det ser vi fram emot med stort intresse.

Det är helt riktigt att regeringen har förfäktat de uppfattningar som har kommunicerats från bland annat finansutskottet i Europeiska unionens ministerråd. Inte minst har jag själv gjort det. Senast i går, om jag inte misstar mig, var statsministern där och framförde denna uppfattning. Det är den kanal som finns för att föra fram Sveriges uppfattningar. Därvidlag har aktiviteten varit mycket god.

Med allt detta sagt kan vi konstatera – och det gjorde också Roswall inledningsvis – att vi är överens om vikten av att kärnkraften fungerar väl i Sverige. Det är en viktig källa till elektricitet och har en viktig roll att spela i omställningen. Det är en uppfattning som regeringen har fört fram en längre tid.

Med allt detta sagt tror jag att jag har besvarat de frågor jag har fått. Men jag kan tillföra en fråga. Jag delar Roswalls bedömning om att vi är överens i frågan. Vad är det vi inte är överens om?

Anf. 140 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Vi är inte överens om själva ”kan” eller ”hur”. Mitt största problem i dag efter de olika mötena med statsministern inför Europeiska rådets möte är att jag inte blir riktigt klar över vad det är regeringen säger. Man säger att man kan tänka sig att kärnkraften ska ingå i taxonomin, men precis som statsrådet säger betyder det inte att den kommer att klassas som hållbar eftersom det tillkommer ett antal tekniska regler.

Från moderat sida säger vi – och det säger många andra medlemsstater – att kärnkraften ska klassificeras som hållbar. Frågan är hur. Hur tycker regeringen att kärnkraften ska klassificeras? Vi anser att den ska klassificeras som hållbar, tillsammans med flera andra expertmyndigheter.

En annan problematisk del i Sveriges hållning som tas upp i Lars Hjärmereds interpellation – tack för att jag får vara här, men det är tack vare Lars Hjärmered som statsrådet Elger får vara här i dag – är att regeringen skickar de här dubbla budskapen. Det gör att andra medlemsstater inte får förtroende för Sveriges åsikt, och det är i sig mycket illa.

Att vi har kommit fram till detta är också därför att poängen med taxoniregelverket är att klassificera vilka energislag som är hållbara och klimativänliga. Regelverket utgår från ett livscykelperspektiv för produkter och produktion för att avgöra om den energi som används för att producera en produkt ska anses som hållbar eller inte. Jag undrar om regeringen ser denna koppling. Det är olyckligt om man inte gör det.

Det kommer också många uttalanden från näringslivet som pekar på att den här politiska osäkerheten skapar en total osäkerhet. Lägg till det den förvirring som jag tycker att regeringen nu visar.

Jag undrar alltså om regeringen ser kopplingen mellan livscykelperspektivet och energiproduktionen.

Sedan hoppas jag att jag svarade på frågan vad som skiljer mellan Moderaterna och regeringen, det vill säga att vi anser att kärnkraften ska klassas som hållbar.

Anf. 141 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag tackar för detta förtydligande svar.

Det är emellertid inte så förordningen fungerar. Verksamheter tas med i taxonomiförordningen, men sedan måste man granska de olika aktiviteterna och huruvida de genomförs på ett hållbart sätt eller inte. För att vara väldigt tydlig: Det är ju inte entydigt så att all kärnkraft i hela världen är hållbar. Det kan vara så att den bedrivs lite bättre på vissa ställen än på andra ställen. Det är därför vi kommer att ha de här tekniska granskningskriterierna, som kommer att fastställa huruvida de aktiviteter som är förenade med kärnkraftsdrift är hållbara.

Men regeringens uppfattning är entydig. Där skulle jag nog vara lite oenig. Här skickas inga dubbla budskap. Vi anser att kärnkraften är viktig, och vi anser att den kan inkluderas i taxonomin. Detta är en uppfattning som vi har framfört i Europeiska unionens olika organ en längre tid.

Anf. 142 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Det vi har sagt är att europeisk och svensk kärnkraft bör och ska klassas som hållbar inom ramen för taxonomin.

Det är vi som sagt inte ensamma om att tycka. Som jag förstått det av medierapporteringen var det bland annat därför man inte kom överens i energifrågan. Nu är det här inte någon återrapport, fru talman, men det var därför regeringscheferna inte lyckades komma överens om energin i går, i natt, oklart vilken tid det var. Jag tycker att det är sorgligt.

Att det är dubbla budskap vidhåller jag. Man säger en sak i Bryssel men en annan sak här och dessutom lite dubbla saker på olika möten. Vi har en uppfattning i EU-nämnden och en uppfattning i riksdagens kammare. Det tycker jag också är problematiskt.

Den andra frågan är varför regeringen inte kan säga detta. Man säger att kärnkraften kommer att behövas långsiktigt framöver – då måste man också kunna skapa konkurrenskraftiga, långsiktiga spelregler för dem som vill investera i kärnkraften.

Jag skulle också vilja veta vad det är regeringen grundar sina beslut på. Jag sa ju vad Moderaterna har grundat sitt beslut på – bland annat att två olika EU-institutioner och EU:s eget forskningscentrum är tydliga med att kärnkraften kan klassas som hållbar.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag återgå till våra klimatmål. Även om vi är överens om vissa delar tycker jag att regeringen är svaret skyldig hur vi ska nå våra mål om vi inte möjliggör investeringar i hållbar fossilfri kärnkraft.

Vi har en fantastisk industrisektor i Sverige, som ligger i framkant för vår omställning. Men det krävs också att politiken ger tydliga svar, och här tycker inte jag att regeringen har lyckats med det.

Klockan tickar. Tack så hemskt mycket för debatten, statsrådet Elger! God jul, statsrådet och fru talman!

Anf. 143 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag tar vid där vi började, då vi konstaterade att vi var överens i allt väsentligt.

Den uppfattning från expertorganen som Roswall nu refererar till är också regeringens uppfattning, det vill säga att kärnkraften kan inkluderas i taxonomin. Det är den uppfattning vi driver, och nu emotser vi med stort intresse kommissionens analyser och de tekniska granskningskriterier som fastställts. Jag uppfattar i sak ingen större skillnad därvidlag.

Att sedan kammaren och EU-nämnden haft lite olika uppfattningar i den här frågan är tyvärr inget som regeringen kan lastas för, utan det utgår jag från att de som är aktiva i dessa organ hanterar själva. Jag har all respekt för den processen.

Tack för denna diskussion! Det var mycket trevligt och roligt att vara här.

Jag vill även passa på att önska Jessica Roswall och talmannen god jul.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Tack så mycket för den hälsningen! Jag vill önska er båda detsamma.

Ett stort och varmt tack också till er som sitter här bredvid i denna, får vi väl ändå säga, sena timme! God jul och gott nytt år till er alla!)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 817 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/118/EG och direktiv (EU) 2020/262 (omarbetning) vad gäller skattefria butiker i tunneln under Engelska kanalens franska terminal

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:65 En ytterligare förlängning av anståndstiden för att möjliggöra avbetalning av tillfälliga anstånd

2021/22:4343 av Per Åsling m.fl. (C)

2021/22:4345 av Gulan Avci m.fl. (L)

2021/22:4346 av Hampus Hagman m.fl. (KD)

2021/22:4347 av Niklas Wykman m.fl. (M)

med anledning av prop. 2021/22:69 Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

2021/22:4344 av Lina Nordquist m.fl. (L)

2021/22:4348 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

2021/22:4349 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)

2021/22:4350 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

2021/22:4351 av Linda Lindberg m.fl. (SD)

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 16 december

2021/22:218 Bemanningsföretag

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:219 Kommande vinter-OS

av *Hampus Hagman* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:220 Ungdomsrån

av *Mikael Damsgaard* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:221 Fördraget om icke-spridning av kärnvapen

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:222 Regelverk för arbetskraftsinvandring

av *Arin Karapet* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:223 Finansiering av nya isbrytare

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:224 Det svenska jordbrukets konkurrenskraft

av *John Widegren* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:225 Uppföljning av tillkännagivanden som rör jakt och sport-skytte

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 16 december

2021/22:636 Utbyggnaden av bredband

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:637 Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

av *Sofia Nilsson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:638 Alkobommar i gränshamnar

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:639 En jämlik och tillgänglig ätstörningsvård

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:640 Svenska storföretags klimatpåverkan

av *Jens Holm* (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:641 Vaccinbevis till personer som vaccinerats med godkänt vaccin

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:642 Återbetalning av biljettkostnad vid krav på vaccinationsbevis

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:643 Stärkt rättssäkerhet kring omvårdnadsbidraget

av *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:644 Kopparstölder

av *David Perez* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:645 Hushållens skuldsättning

av *David Perez* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:646 Ekobrottsmyndighetens effektivitet

av *David Perez* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:647 Stora brister vid organiserandet av OSSE-mötet
av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2021/22:48
17 december

2021/22:648 Regeringens styrning av jämställdhetsarbetet inom Försvarsmakten

av Daniel Bäckström (C)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:649 Beräkning av antalet personer som vistas i Sverige utan tillstånd

av Maria Malmer Stenergard (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:650 Bekämpning av pandemier tillsammans

av Ann-Sofie Alm (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:651 Samverkan över gränser

av Ann-Sofie Alm (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:652 Reform för unga vuxna på bostadsmarknaden

av Dennis Dioukarev (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:653 Straffrabatten för 18–20-åringar

av Ellen Juntti (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:654 Översyn av straffpåföljder för 15–17-åringar

av Ellen Juntti (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:655 Inrättandet av särskilda ungdomsdomstolar

av Ellen Juntti (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:656 Arbetsintegrerande sociala företag och Arbetsförmedlingens reformering

av Ali Esbati (V)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:657 Mark för kärnkraftsutbyggnad

av Lotta Olsson (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:658 Kommunalt veto och vindkraftverk

av Lotta Olsson (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:659 Lärarförsörjningen

av Betty Malmberg (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:660 Ombildningen av Mälardalens högskola

av Maria Nilsson (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:661 Miljölagars motverkande effekt

av Betty Malmberg (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:662 En ändamålsenlig ANDTS-strategi

av Pia Steensland (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 75 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 114 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Särskild debatt om händelseutvecklingen i

gränsområdena mellan Belarus och vissa medlemsländer 1

Anf. 1	LUDVIG ASPLING (SD)	1
Anf. 2	Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 3	HANS WALLMARK (M)	2
Anf. 4	LUDVIG ASPLING (SD)	3
Anf. 5	KERSTIN LUNDGREN (C)	4
Anf. 6	HÅKAN SVENNELING (V)	4
Anf. 7	LARS ADAKTUSSON (KD)	5
Anf. 8	MARIA NILSSON (L)	6
Anf. 9	CAMILLA HANSÉN (MP)	6
Anf. 10	Utrikesminister ANN LINDE (S)	7
Anf. 11	HANS WALLMARK (M) replik	8
Anf. 12	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	8
Anf. 13	HANS WALLMARK (M) replik	9
Anf. 14	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 15	LUDVIG ASPLING (SD) replik	9
Anf. 16	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 17	LUDVIG ASPLING (SD) replik	10
Anf. 18	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	10
Anf. 19	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	10
Anf. 20	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	11
Anf. 21	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	11
Anf. 22	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	11
Anf. 23	HÅKAN SVENNELING (V) replik	12
Anf. 24	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 25	HÅKAN SVENNELING (V) replik	12
Anf. 26	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 27	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	13
Anf. 28	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	13
Anf. 29	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	13
Anf. 30	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	13
Anf. 31	MARIA NILSSON (L) replik	14
Anf. 32	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 33	MARIA NILSSON (L) replik	14
Anf. 34	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 35	CAMILLA HANSÉN (MP) replik	14
Anf. 36	FÖRSTE VICE TALMANNEN	15
Anf. 37	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	15
Anf. 38	CAMILLA HANSÉN (MP) replik	15
Anf. 39	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	15
Anf. 40	HANS WALLMARK (M)	15
Anf. 41	LUDVIG ASPLING (SD)	16
Anf. 42	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	17
Anf. 43	LUDVIG ASPLING (SD) replik	17
Anf. 44	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	17
Anf. 45	LUDVIG ASPLING (SD) replik	17

Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (C).....	18
Anf. 47 HÅKAN SVENNELING (V)	18
Anf. 48 HANS WALLMARK (M) replik.....	19
Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik	19
Anf. 50 HANS WALLMARK (M) replik.....	19
Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 52 LARS ADAKTUSSON (KD)	20
Anf. 53 MARIA NILSSON (L)	20
Anf. 54 CAMILLA HANSÉN (MP).....	21
Anf. 55 HANS WALLMARK (M) replik.....	21
Anf. 56 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	22
Anf. 57 HANS WALLMARK (M) replik.....	22
Anf. 58 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	22
Anf. 59 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	23
Anf. 60 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	23
Anf. 61 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	23
Anf. 62 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	23
Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	24
Anf. 64 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	24
Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	24
Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	25
Anf. 67 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	25
Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	25
Anf. 69 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	25
Anf. 70 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	26
Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S)	26
§ 2 Justering av protokoll	26
§ 3 Anmälan om betänkande	26
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	27
§ 5 Anmälan om granskningsrapport	27
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	27
§ 7 Svar på interpellationerna 2021/22:122 och 123 om behovet av ökade kontroller på väg och åkerinäringsens förtroende för polisen.....	27
Anf. 72 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 73 THOMAS MORELL (SD).....	29
Anf. 74 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 75 THOMAS MORELL (SD).....	31
Anf. 76 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 77 THOMAS MORELL (SD).....	33
Anf. 78 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	33
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:125 om åtgärder för att få extra poliser	34
Anf. 79 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 80 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	35

Anf. 81 THOMAS MORELL (SD).....	36
Anf. 82 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
Anf. 83 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	38
Anf. 84 THOMAS MORELL (SD).....	39
Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39
Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	40
Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	41
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:140 om brister i krisberedskapen	42
Anf. 88 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
Anf. 89 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	42
Anf. 90 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	43
Anf. 91 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	44
Anf. 92 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	46
Anf. 93 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	46
Anf. 94 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	47
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:134 om vägslitageavgift	47
Anf. 95 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	47
Anf. 96 JENS HOLM (V)	48
Anf. 97 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	49
Anf. 98 JENS HOLM (V)	50
Anf. 99 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	51
Anf. 100 JENS HOLM (V).....	52
Anf. 101 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	52
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:141 om överskottsmålets avskaffande.....	53
Anf. 102 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	53
Anf. 103 NIKLAS WYKMAN (M)	54
Anf. 104 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	55
Anf. 105 NIKLAS WYKMAN (M)	56
Anf. 106 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	57
Anf. 107 NIKLAS WYKMAN (M)	58
Anf. 108 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	58
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:166 om utlänningars identitet	59
Anf. 109 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	59
Anf. 110 HANS EKLIND (KD).....	59
Anf. 111 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	60
Anf. 112 HANS EKLIND (KD).....	61
Anf. 113 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	61
Anf. 114 HANS EKLIND (KD).....	62
Anf. 115 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	63

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:167 om höjda klimatmål efter COP 26.....	63
Anf. 116 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	63
Anf. 117 JENS HOLM (V)	65
Anf. 118 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	66
Anf. 119 JENS HOLM (V)	66
Anf. 120 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	67
Anf. 121 JENS HOLM (V)	68
Anf. 122 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	69
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:190 om beslut om slutförvaret.....	69
Anf. 123 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	69
Anf. 124 JESSIKA ROSWALL (M)	70
Anf. 125 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	71
Anf. 126 JESSIKA ROSWALL (M)	72
Anf. 127 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	73
Anf. 128 JESSIKA ROSWALL (M)	73
Anf. 129 Klimat- och miljöminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	74
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:144 om pandemistöd till företag.....	74
Anf. 130 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	74
Anf. 131 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	75
Anf. 132 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	76
Anf. 133 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	77
Anf. 134 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	78
Anf. 135 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	79
Anf. 136 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	79
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:164 om kärnkraftens hållbarhet	80
Anf. 137 Statsrådet MAX ELGER (S)	80
Anf. 138 JESSIKA ROSWALL (M)	81
Anf. 139 Statsrådet MAX ELGER (S)	82
Anf. 140 JESSIKA ROSWALL (M)	83
Anf. 141 Statsrådet MAX ELGER (S)	83
Anf. 142 JESSIKA ROSWALL (M)	83
Anf. 143 Statsrådet MAX ELGER (S)	84
§ 17 Bordläggning.....	85
§ 18 Anmälan om interpellationer	85

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	86	Prot. 2021/22:48
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 14.25.....	88	<u>17 december</u>